

Betrekken bij
PS-vergadering van
24 maart 2021

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid**

gehouden op 17 februari 2021

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 17 februari 2021

Locatie: digitale vergaderomgeving van het Drents parlement

Aanwezig:

de heer G. Serlie (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
mevrouw L. van Dijken-te Velde (ChristenUnie)
de heer F.P. Duut (JA21)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
de heer E.E.A.A. van Liempd (GroenLinks)
de heer R. Mäkel-van Luttikhuizen (SP)
de heer J.J. Moes (VVD)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer K. Neutel (CDA)
mevrouw T. Potharst (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal)
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal)
mevrouw B. Zouine (D66)
mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
de heer P.A. Zwiers (PvdA)

Voorts aanwezig de leden van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)
de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer J. Smits (VVD), wordt vervangen door mevrouw Udinga
mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD), wordt vervangen door mevrouw Meeuwissen en de heer Vianen
de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer R.W. Camies (JA21)
de heer J.W. Drukker (JA21)
mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
Gedeputeerde de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)

mevrouw R. Veenstra, statenadviseur

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen, het is inmiddels een 9.01 uur. Wij gaan beginnen met de commissie- vergadering. Er zijn 30 leden aanwezig in de commissievergadering. Ook welkom alvast aan de heer Reinder Hoekstra als inspreker straks bij, ik weet niet meer uit mijn hoofd welke, maar een van de agendapunten. Maar dat komen we dan op dat moment wel tegen. Even kijken. We hebben dus afmeldingen van de heer Smits en mevrouw Zwaan en die worden dan vervangen door, volgens mijn lijst, de dames Udinga en Meeuwissen. Afwezig zijn ook de heren Camies en Drukker van JA21. Gedeputeerde Kuipers is er niet, want die heeft geen agendapunten. Mevrouw Vedder van het CDA was afwezig en de heer Velzing vervangt de heer Bos van het Forum voor Democratie. Ik denk dat ik dan de administratie weer compleet heb. Voor vandaag geldt natuurlijk ook weer dat u allen uw camera en uw microfoon uitzet op het moment dat u niet het woord heeft of wilt. Op het moment dat een agendapunt aan de orde is, zal ik wel even aangeven hoe dat verder gaat met camera's en microfoons.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Even kijken, ja, wij gaan gewoon beginnen met het onderwerp 'Vaststelling van de agenda'. Ik heb in het voortraject al begrepen dat mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren daar een onderwerp heeft, zal ik maar zeggen. Het woord is aan mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Kunt u mij goed horen?

De voorzitter: Ja, ik hoor u uitstekend.

Mevrouw Potharst: Fijn, bedankt. Voorzitter, we hebben een voorstel met betrekking tot agendapunt 11 en 12. Die zijn beide ingediend door ons, zijn ook geaccordeerd door ons en ik wou even beginnen met agendapunt 11. Dat is het agendapunt over de jacht op de hazen en konijnen. Op 12 februari jongstleden is er in de Tweede Kamer een motie aangenomen met betrekking tot dit punt. Deze motie was van de Partij voor de Dieren en gesteund door de SP, D66, GroenLinks, Partij van de Arbeid en PVV. Deze motie is aangenomen door de Tweede Kamer. Wat ons betreft natuurlijk geweldig nieuws en we zouden kunnen denken, nou dan halen we nu dit punt van de agenda af, maar omdat wij eigenlijk nog een slag om de arm willen houden met betrekking tot de uitvoering van deze motie, want wellicht zwicht de minister nog voor de jachtlobby, willen we voorstellen om dit agendapunt aan te houden in afwachting van de landelijke ontwikkelingen. We willen in ieder geval de fracties bedanken en GS voor de voorbereidingstijd die zij hier al aan hebben besteed en dat we op een later termijn ook daadwerkelijk met elkaar in debat gaan, dan wel dat het al in de Tweede Kamer wordt afgehandeld. Met betrekking tot agendapunt 12. Voorzitter, we zijn in aanloop naar deze OGB-vergadering benaderd door een tweetal fracties via de mail om dit agendapunt in te trekken. Uit deze mails blijkt ons dat binnen de Provinciale Staten misverstand bestaat over het Flora en Faunabeleidsplan, het proces van herijking, actualisatie of consultatie, welke stakeholders en over de diverse jachtlijsten voor de in het wild levende dieren. De reden dat wij agendapunt 12 hebben ingediend, is juist dat we daar helderheid over willen krijgen. En dan met name over het punt in hoeverre er conceptteksten worden voorgelegd aan PS en wij dus geconsulteerd worden. Naar aanleiding van deze mails hebben we opheldering gevraagd aan de gedeputeerde Jumelet en we vragen

hem nu om tijdens de vaststelling van de agenda om aan de OGB-vergadering helderheid te geven over de inhoud en het proces van deze aanpassing. En wellicht aan de hand van dat antwoord kunnen we dit agendapunt van de agenda halen. Maar we willen dan wel ook voorstellen aan u voorzitter, of we dan na het antwoord van GS ook even kort kunnen schorsen om ons te beraden of we dat inderdaad willen doen. Dus dat zijn onze punten voor de vaststelling van de agenda.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan schakelen we even over naar gedeputeerde Jumelet om te kijken of hij dermate helderheid inzake kan krijgen, dat we een besluit kunnen nemen over agendapunt 12. Het woord is aan de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ik zal in ieder geval mijn best doen om die helderheid te verschaffen. Het is zo dat ik al een paar keer opmerkingen heb gemaakt in de commissie- of Statenvergadering dat we komen met de actualisatie van het Flora en Faunabeleidsplan. Dat betreft een actualisatie, omdat we zelf nu in 2021 zijn en we zien dat wat is vastgesteld in 2014, toch ook weer een verduidelijking behoeft. Teksten worden toch weer wat helderder en duidelijker opgeschreven, omdat er hier en daar toch misverstand ontstaat bij het lezen van de teksten. Dat heeft misschien wel met inzicht te maken, maar dat levert in ieder geval een actualisatie op. Vervolgens zijn er ook een aantal ontwikkelingen. Ontwikkelingen die te maken hebben bijvoorbeeld met een bossenstrategie of een nieuwe afspraak wat betreft de natuuropgave. Wij hebben in ieder geval het voornemen om die actualisatie te laten plaatsvinden in dit voorjaar. Het is de bedoeling dat op 10 maart, en daar hebben deze Staten ook al een uitnodiging voor gekregen, inzicht wordt gegeven in het hele traject. We zijn zelf met een werkgroep inmiddels bezig om die tekst ook goed door te kijken, door te gaan. We zullen ook stakeholders daarbij betrekken en ook de Staten daarbij betrekken. Dat heb ik ook al eerder aangegeven. Als het gaat inderdaad ook over de zaken die dan aan de orde kunnen komen, gaat het niet alleen maar over teksten, maar gaat het ook over een aantal discussiepunten in het Flora en Faunabeleidsplan. En dat betreft wat ons betreft bijvoorbeeld invasieve exoten en een discussie daarover, omdat het een actueel punt is. Maar daarnaast ook: hoe gaan we verder om in Drenthe met het groot wild? Daar is natuurlijk ook de discussie rondom dat ene edelhert dat in onze provincie is, aanleiding voor. En we zullen dus naar aanleiding van de actualisatie van een twee- of drietal punten de discussie moeten gaan voeren. Dus die teksten komen voorbij. Maar nog veel belangrijker is, er wordt gesproken met stakeholders en u als Staten worden daar ook bij betrokken. Op 10 maart de eerste bijeenkomst, vervolgens eind mei een bijeenkomst met de Staten en stakeholders. Vervolgens zullen we met elkaar moeten zien waar we dan staan, om vervolgens tot besluitvorming te komen. Dus actualisatie vanwege de teksten, maar daarnaast op een twee- of drietal punten een discussie, omdat er op dit moment sprake is van vragen van een standpunt van de Staten wat betreft invasieve exoten. En ik noem die andere ook nadrukkelijk en dat gaat dan over de het groot wild en daar hoort dus ook het edelhert bij, voor alle duidelijkheid.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Even een kleine correctie, want we hebben wel begrepen dat er een soort van uitnodiging in proces is, maar die uitnodiging is nog niet op de griffie binnengekomen en dus ook nog niet verspreid onder de commissieleden. Maar de rest van het betoog is uiteraard duidelijk. Dan kijk ik eventjes naar mevrouw Potharst, maar ik zie in de tussentijd dat ook de heren Koopmans en Neutel hun camera hebben aangezet. Is dat met een speciale reden? Nee?

De heer Neutel: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Neutel, gaat uw gang.

De heer Neutel: Ik had mijn camera natuurlijk aangezet, omdat ik bij het vaststellen van de agenda ook graag wat wilde zeggen over agendapunten 11 en 12. Ik heb hem even aan laten staan gezien de discussie, maar die wacht ik even af. Op dit moment heb ik niets toe te voegen aan wat gezegd is.

De voorzitter: Uitstekend, dank u wel. Dan vraag ik aan mevrouw Potharst hoe lang zij nodig heeft voor fractieoverleg.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik wou even 5 minuten schorsen.

De voorzitter: Oké, dan krijgt u 5 minuten schorsing.

Mevrouw Potharst: Dank u wel.

De voorzitter: Het is inmiddels 9.14 uur en mevrouw Potharst staat weer in beeld, dus die heeft een mededeling voor ons en daar gaan we nu naar luisteren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, we hebben even beraad gehad en we willen met dank aan de fracties voor het voorbereiden ook van agendapunt 12, dit agendapunt op dit moment van de agenda schrappen. Met ook dank voor de toezegging van gedeputeerde Jumelet om ons als Staten mee te nemen in dit traject en we kijken naar de ontmoeting op 10 maart. Dus agendapunt 11 willen we graag aanhouden tot nader orde en agendapunt 12 kan wat ons betreft van de agenda af.

De voorzitter: Oké. Dank u wel voor deze melding. Dus daarmee wordt de agenda nogal bekort, dat zit aan het einde. Ik kan nog wel aangeven dat de agenda enigszins gewijzigd is ten opzichte van de normale gang van zaken, in die zin dat de 'Ingekomen stukken' nu aan het begin zitten en de 'Besluitenlijst' aan het begin zit, omdat een of meer gedeputeerden vanmiddag niet kunnen en dat graag vanochtend afgehandeld hadden willen zien. Dus vandaar dat we dat ook enigszins omgegooid hebben. Maar met het verdwijnen van agendapunten 11 en 12 kunnen we nu de agenda vaststellen en kunnen we er verder mee.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan komen wij bij agendapunt 3, de 'Mededelingen', maar die zijn er niet.

4. Rondvraag

De voorzitter: en nu agendapunt 4 de 'Rondvraag' en die is er ook niet.

5. Besluitenlijst van de vergadering van 2 december 2020

De voorzitter: En bij agendapunt 5 gaan we de 'Besluitenlijst van de vergadering van 2 december 2020' vaststellen en daar zijn verder geen opmerkingen over gekomen. Dus die gaan we bij deze vaststellen. En dan arriveren we bij de 'Lijst van toezeggingen'. Ik kijk eventjes in mijn beeld of

er iemand is die daar iets over wil zeggen. Als dat het geval is, dan moet de camera even aangezet worden van die persoon. En ik zie geen camera's die aangaan. Dus dan ga ik er ook maar even vanuit... Ik kijk nog even in de chat, daar zit ook niks. Ik zie wel een camera van de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u. Ik ben even een beetje zoekend. Agendapunt 11, ik begrijp dat die nog wel op de agenda stond? U gaf aan dat die verdwenen is, klopt dat?

De voorzitter: Van de agenda van vandaag zijn 11 en 12 weg.

De heer Veldsema: Oké, dan is dat wat mij betreft duidelijk.

De voorzitter: Prima. Oké. Over de toezeggingenlijst zijn verder geen op of aanmerkingen, dus dan kunnen wij die ook vaststellen.

6. Ingekomen stukken

De voorzitter: en dan komen we bij de 'Ingekomen stukken'. Ja, maar die had ik al. In het voortraject zijn al twee vragen gesteld en ik geef, dat is dan weer even een andere procedure dan we tot nu toe hebben gehanteerd, de heer Bosch, PvdA, de gelegenheid om een vraag te stellen bij agendapunt 6, ingekomen stuk B.18. Dus de heer Bosch mag zijn camera aanzetten en zijn microfoon aanzetten en zijn vraag gaan stellen.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Dat ging over de brief van het Consumentenplatform openbaar vervoer van 8 februari 2021, waarin ze aangaven, dat ze bij het opstellen van het mobiliteitsbureau 2021-2030 tot hun teleurstelling niet of onvoldoende zijn meegenomen in het opstellen daarvan. We willen graag van de gedeputeerde weten of deze voorstelling van zaken klopt en zo ja, waarom het Consumentenplatform daarin niet is meegenomen, omdat wij hun mening hierin hogelijk respecteren. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Het klopt dat in het voortraject van het vaststellen van deze notitie door het college geen inspraakronde is ingelast. Dat geldt niet alleen voor het OV-platform, maar voor iedereen. Het is in hoge mate een uitwerking van de Omgevingsvisie Drenthe, van het hoofdstuk Mobiliteit. Het is ook een notitie op hoofdlijnen, die verder dit jaar uitgewerkt gaat worden. De Staten zullen op 31 maart, als dat tenminste al met de griffie is rondgemaakt, een startbijeenkomst hebben over dit Regionale mobiliteitsprogramma. De bedoeling is dat we dit verder op onderdelen gaan uitwerken dit jaar in de Staten en aan het eind van het jaar een NRP-visie 1.0 gaan vaststellen. En in de loop van dit jaar zullen op de verschillende onderdelen wel degelijk de betrokken organisaties worden gevraagd om hun inbreng. Overigens, wat we hebben opgenomen op het punt van openbaar vervoer, zal naar mijn overtuiging naadloos aansluiten als uitgangspunt, wat ook het OV-consumentenplatform hanteert. Voor ons is namelijk van belang, dat mensen die op enigerlei wijze te maken hebben met een beperking, dan wel mentaal, fysiek of financieel, dat dit juist als uitgangspunt wordt genomen om de toegankelijkheid van het openbaar vervoer te bevorderen in plaats van als uitzondering. Dus ik denk dat we inhoudelijk een heel eind in de richting van het OV-platform zitten. Maar omdat ook zeker te weten, zullen we in de loop van het jaar met het OV-consumentenplatform

ook het overleg voeren over de uitwerking van dit programma. Maar nogmaals, het is eigenlijk de Omgevingsvisie op hoofdlijnen die in dit verhaal op dit moment staat. Het is ook geen verhaal dat voor eens en altijd vaststaat, het is een dynamisch proces. De bedoeling is dat uw Staten aan het eind van dit jaar de eerste versie van het Regionaal mobiliteitsplan gaan vaststellen. Dus dat gaat op basis van inbreng van heel veel betrokkenen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Dan kijk ik even naar de heer Bosch van de Partij van de Arbeid of dat voldoende is.

De heer Bosch: Ja, op dit punt, wat mij betreft voldoende. Dank u wel gedeputeerde voor de beantwoording. Ik heb maar één korte aanvullende vraag: Ik neem aan dat dat in reactie op deze brief nog wel met het Consumentenplatform deze duidelijkheid ook in die richting wordt verschaft.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, daar kan ik kort in zijn, het antwoord is: ja.

De voorzitter: Dank u. Dan gaan wij naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Die heeft een vraag over ingekomen stuk A.6, het Beverbeheerplan. Mevrouw Zuiker, gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Over het Beverbeheerplan. Wij willen graag weten of het klopt dat in Drenthe geen bevers worden gedood, ook niet in de oranje zones. En wij willen graag weten wie het beheer uitvoert en hoe het toezicht daarop is geregeld.

De voorzitter: En dan voor het antwoord gaan wij naar gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Even voor de duidelijkheid. Er is in het beheerplan, Beverbeheerplan samen met Groningen opgesteld, sprake van drie zones. De groene zone, de oranje zone en de rode zone. De kaart laat zien dat er zich geen rode zone in Drenthe bevindt. Dus het gaat echt over de rode zone die zich in Groningen bevindt. Dus, als het de vraag is: worden bevers ook mogelijk gedood in Drenthe? Daar is geen rode zone, dus dat is niet het geval. Ook niet in de oranje zone, want daar gaat het over verstoren of weggagen of mogelijk, als het echt noodzaak is, verplaatsen. Maar dat is echt aan de orde op het laatste moment. De vraag van mevrouw Zuiker is: wie voert beheer uit? We zijn op zoek samen met Groningen naar een zogenaamde Beverbeheerder. Dat is toch heel specifiek werk en daar wordt op dit moment gezocht naar iemand, die dat ook gaat doen voor onze twee provincies. En de vraag over toezicht, die ligt bij de provinciale toezichthouders in het kader van de Wet natuurbescherming. Dat zijn de antwoorden op de vragen van mevrouw Zuiker.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde. Dan gaan we naar mevrouw Zuiker. Ik wil vragen of dit voldoende is?

Mevrouw Zuiker: Ja hoor, dank u wel voor de antwoorden.

De voorzitter: Oké. Dan even voor de goede orde. Alle andere ingekomen stukken, daar zijn geen vragen over gekomen. Mocht u een brief willen agenderen, dan moet een verzoek daarvoor bij het presidium binnen zijn op uiterlijk 10 maart. Dan komen we bij de voorhangproce-

dure ingekomen stuk C.1, 'Bestedingsvoorstel projecten infrastructuur BDU 2021'. Ik heb geconstateerd dat er in ieder geval geen commissieleden zijn die er bedenkingen tegen hebben. Dus dan stel ik ook maar voor om het af te doen zoals het te doen gebruikelijk is. Daar gaat ook niemand op in.

7. Concept-artikelen POV; maximeren zon op land; brief van het college van Gedeputeerde Staten van 22 januari 2021

De voorzitter: En dan komen wij al bij agendapunt 7. De heer Hoekstra was al binnen als inspreker. 'Concept-artikelen POV; maximeren zon op land', brief van het college van Gedeputeerde Staten van 22 januari 2021 gaan wij behandelen. En ik ga de commissieleden die hier het woord over willen gaan voeren, vragen om hun camera aan te zetten. Wanneer u niet op voorhand uw camera aan... wanneer u niet op voorhand iets erover wil zeggen, mag de camera nog uitblijven. U kunt namelijk altijd later besluiten om alsnog uw camera aan te zetten. Maar wel graag even de microfoons uitlaten. En dat geldt ook voor de heer Hoekstra van de Natuur en Milieufederatie. Die mag ook zijn microfoon en camera aanzetten omdat hij als eerste het woord krijgt voor een inspraakreactie die 5 minuten mag duren. En ik zou tegen de heer Hoekstra willen zeggen: gaat uw gang.

De heer Hoekstra (inspreker): Dank u, ben ik verstaanbaar voorzitter?

De voorzitter: Wij kunnen u verstaan.

De heer Hoekstra (inspreker): Mooi, dank voor de gelegenheid.

De voorzitter: Even een dingetje, want wij zien eigenlijk alleen maar uw bril. U heeft vast een hoger hoofd dan alleen een bril.

De heer Hoekstra (inspreker): Kijk. Ik zie mijzelf wel volledig. Gaat het nu goed?

De voorzitter: Ja, nu gaat het goed.

De heer Hoekstra (inspreker): Het gaat allemaal van mijn spreektijd af?

De voorzitter: Nee, nee, nee.

De heer Hoekstra: Dank voor de gelegenheid in te mogen spreken op dit punt. Zoals u weet, gaat dit onderwerp ons zeer aan ons hart. De laatste keer dat we hebben ingesproken was bij de vaststelling van de Omgevingsvisie. Toen heb ik ook gepleit voor aanscherping van het Provinciaal zonnebeleid, als ik het zo mag zeggen. Voordat ik inga op de voorstellen van ontwerpverordening wil ik graag wat algemene noties als oproep meegeven en vervolgens ga ik wat in op de inhoud. De algemene noties doe ik puntsgewijs, vier punten. Het eerste punt, onze oproep is voor de Staten. In ieder geval, we steunen de totale ambities voor de duurzame opwek zoals beschreven zijn in de RES. De noodzaak en urgentie vanuit het klimaat is hoog en de totale inzet voor de RES zou wel eens aan de voorzichtige kant kunnen zijn. Als er dus discussies over zonnepanelen zijn, houd dat vast als Staten. Het tweede punt. Er is een én-én benadering. Wij kennen de discussie. Mensen denken: doe maar alleen op het dak. En dat kan niet. Als je kijkt naar de opgave, dan heb je alle opties nodig. Dus het is én-én. Derde punt: versmal de discussie niet tot

zon op dak versus zon op akkers of zon op landbouwgronden. Wij denken dat u de discussie daar geen recht mee doet en dat juist in het middengebied, de zogenaamde verweerde gronden, dubbel ruimtegebruik, daar liggen op dit moment voor Drenthe ook de kansen. En vergeet de factor wind ook niet in de discussie. Vierde punt, betrekken in de investering... betrek de investeringen in de netinfrastructuur bij uw eindwegingen en daar kom ik zo meteen op terug. Deze zijn nu te volgend op grondposities en vergunningen, terwijl ze vanuit klimaat en landschap en ook voor de kosten meer leidend zouden moeten zijn. Dat even via algemene noties. Dan over de ontwerpverordening. Even een kikker in de keel, sorry. Wij onderschrijven de voorstellen, zoals door GS geformuleerd in het initiatief, voor aanscherping van het Provinciaal beleid. Instelling van een tijdelijk plafond voor zon op land juichen wij toe. Ook, en met name de voorgestelde toetsingscriteria lid 2 van de ontwerpverordening. Met name of dat soort punten zijn we positief, omdat het houvast geeft voor het stimuleren van zuinig ruimtegebruik, zuinig energiegebruik en ook zuinig omgaan met overheidsmiddelen. Wel hebben wij vraagtekens bij de voorgestelde verdeling tussen de gemeenten, zoals in de tabel behorende bij de verordening is aangegeven. Het vastzetten van de nu gepresenteerde bovenmaat vinden wij niet-wenselijk. Bijvoorbeeld gemeente Hoogeveen zet in op slechts 5 ha zon op land. De buurgemeente Hoogeveen ziet ruimte voor 260 ha en laat zijn lege bedrijfsterreinen vervolgens ongemoeid. De voorgestelde criteria in lid 2 en de huidige beperkingen in toekomstige investering in de energie-infrastructuur in het net zouden in ons oogpunt mogelijk tot wel een andere ruimtelijke verdeling in Drenthe kunnen leiden, bijvoorbeeld de noodzaak tot clustering, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. De netwerkbedrijven geven daarover ook duidelijk signalen af, die u onzes inziens in de afweging zou moeten betrekken. De verdeling over gemeentes op dit moment is nog vooral een optelsom van vergund, pijnlij en ambities van gemeenten individueel, deels nog techniekneutraal en nog te weinig doorspekt met een gezamenlijke visie op de gewenste energie-infrastructuur in Drenthe en het zorgvuldig ruimtegebruik wat daaraan gekoppeld zou kunnen worden. Dit dient in onze ogen in de komende maanden nog een slag gemaakt te worden. Tot slot nog een handreiking voor het volgende agendapunt, de 'Handreiking participatie'. Dat is agendapunt 8, maar ik neem hem even mee als het mag, omdat ze zo nauw aansluiten. We kunnen de initiatieven en de stukken die daar voorliggen ook omarmen. Tegelijkertijd zien wij ook daar nog wel knelpunten die bij projectproblemen vaak ontstaan. Je ziet ook in de stukken van de Handreiking dat het initiatief voor de projectontwikkeling en de participatie vaak bij de initiatiefnemers wordt gelegd, de project- ontwikkelaars zelf. Wij denken dus dat deze handreiking wel een stap voorwaarts is, maar nog lang niet alle problemen in het proces gaat oplossen en dat er in die stukken met name meer aandacht zal moeten zijn voor onafhankelijke procesregie. En dit kan natuurlijk ook door overheidsontwikkelaars zelf worden aangeikt. En wij denken ook dat u dit punt, de onafhankelijke procesregie bij de handreiking, in de Handreiking een plek zou moeten geven. En anders dat de handreiking een welkome aanvulling is, maar nog niet de problemen tussen ontwikkelaars en omgeving zou gaan oplossen. Dank voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel meneer Hoekstra. Dan gaan we even kijken of er vragen zijn vanuit de commissie voor u en ik zie in ieder geval al een vinger van mevrouw Kleine Deters van de fractie van D66.

Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Helder verhaal van de heer Hoekstra. Dank. De vraag aan de heer Hoekstra die ik heb, is: ongetwijfeld bent u bekend met de gedragscode zon op land als onderdeel van het klimaatakkoord, zegt u dat, wanneer de Staten van Drenthe die

gedragscode zouden omarmen en toepassen, van toepassing verklaren, dat deze aanpassing die nu voorligt overbodig zou zijn?

De heer Hoekstra (inspreker): Nee, bepaald niet. We hebben de gedragscode ook onderschreven en ondertekend, het is vooral een zelfbindende code voor ontwikkelaars. Maar een ontwikkelaar die zich er niet aan houdt, die kan zijn eigen weg gaan. En juist het feit dat de provincie de Handreiking opneemt in haar beleid en ook als toetsingsinstrument, en ook de verwijzing naar de POV, is zeker in de huidige situatie toegevoegde waarde. Het zet duidelijk een onderkantgrens naar de markt, dus het geeft aan richting de markt, waar de provincie, het bevoegd gezag en de gemeenten naar streven. En het voorkomt dus dat de gedragscode toch een te vrijblijvende exercitie wordt. Dus omgekeerd denk ik, dat de ontwikkelaars die de gedragscode onderschrijven, heel veel van de punten die de provincie nu vastgelegd heeft, herkent. Dus dat is ook voor ontwikkelaars die wel heel goed welwillend willen zijn, een steun in de rug.

De voorzitter: Dan kijk ik even in mijn lijstje verder. De heer Schoenmaker Sterk Lokaal, had die een vraag?

De heer Schoenmaker: Nee, ik had geen vraag, ik doe straks mee aan de discussie.

De voorzitter: Dan zie ik nog wel een hand van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Ik heb een vraag aan de heer Hoekstra en ik ben wel een beetje verbaasd dat de heer Hoekstra zegt dat maximering van zon op land wordt toegejuicht, zelfs door de Natuurfederatie. Daarvoor zei hij namelijk: de RES is nogal laag ingeschat. En dan denk ik ben bij mij zelf, waarom wilt u dan een maximering daarvan? En ik vind het erg verrassend, uw standpunt.

De voorzitter: Mijnheer Hoekstra.

De heer Hoekstra (inspreker): Even een paar componenten. Wat we hebben gezien, is dat er zeker op sommige plekken in Drenthe een enorme onbalans ontstaat. Dat er heel veel snelle ontwikkeling is op buitengebied, op akkers, op goedkope grond, als ik het maar even mag zeggen, en er veel te weinig ontwikkeling bij de stedelijke centra op dak, op lege bedrijfsterrein et cetera is. En dan zie je dus een enorme onbalans en dat gaat dus over zorgvuldig ruimtegebruik. Je ziet weerstand ontstaan in die gebieden, omdat het proces vooral ingegeven is door snelheid, grondposities. Ik denk dat dat niet goed is. En dat is niet goed voor het draagvlak, dat is niet goed voor het buitengebied. Er liggen veel kansen nog juist in die verweesde gronden in de stedelijke centra, dus die moeten ook als eerste benut worden. En een echt doorslaggevende factor daarbij vinden wij de ruimte die er op het net is. Wat we nu zien, is dat sommige boerendaken gewoon niet van de grond komen, omdat het net vol gezet is met de grotere projecten in het buitengebied. En wat je zult zien, is dat in het net... het wordt a hell of a job om het net op orde te krijgen, gezien de totale opgave die er is voor 2030 voorzien. Dus voor dit moment vind ik, een beetje met pijn in het hart, maar wij denken dat dit plafond een goed sturingsinstrument is. Eigenlijk omdat de zonneladder voor een deel niet voldoende werkt om de opwek naar de goeie kant uit te sturen. En dat zijn de lastigste, misschien wel de lastigste uitdagingen. Dus op dak is niet eenvoudig, maar het is wel de plek waar ook wat energie wordt verbruikt. En dat scheelt in het verbruik, dat scheelt in het net en ik denk dat het juist voor de... Daarom hebben wij ook gezegd tijdelijk plafond. Voor de periode tot 2030 is het echt balanceren ook op het net, ook op draagvlak en toch ook, als ik het zo mag zeggen, het iets meer dwingen van de markt

naar de plekken waar de stroom ook wordt verbruikt. Dus we zien het vooral als een overgangssituatie. En tegelijkertijd herken ik uw oproep wel, want het is nog de vraag of we er zijn. Het is voor ons een tijdelijk instrument en ik denk dat het ook goed signaal is dat de provincie dit plafond daarin legt, want dat markt is wel heel erg zelf aan het bewegen en soms ook op verkeerde plekken aan het bewegen. Dank u wel.

De voorzitter: Dan kijk ik even, mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel. Meneer Hoekstra, u refereert aan de tabel die in het stuk staat met hectares per gemeente. Die is één op één afgeleid uit wat er in de RES is opgenomen. Dus dit is wat er in de RES, de concept-RES, door de gemeente- bestuurders is opgenomen. En de regeling die is vooral van toepassing, of eigenlijk die is van toepassing, voor buiten de RES opgenomen hectares. Dus hoor ik u goed zeggen dat u ook zegt: kijk naar wat binnen de RES is opgenomen, namelijk dit lijstje van hectares. Ga ook daar kijken. Kan dat niet op dak, dubbelgebruik van functies, verweesde gronden enzovoort en beperk het niet tot alleen buiten de RES?

De heer Hoekstra (inspreker): Deze vraag moet ik even goed over nadenken, hoe u dat laatste zei. Ik doe het even in mijn eigen woorden als het mag. De tabel is afgeleid van de concept-RES. En de concept-RES is in onze ogen een stap voorwaarts, omdat alle gemeenten hun ambities op tafel hebben gelegd en zo vertaalt zich de tabel ook naar de verordening. Wat we wel zien, de tabel is nog in beweging, is voor een deel de huidige taxatie. Je ziet toch dat de laatste tijd over de aannames en de cijfers nog wel het een en ander te vertellen is. Met name waar wij op willen wijzen, is het feit dat de netwerkbedrijven nu bezig zijn met de investering voor de energie-infrastructuur. Dat gaat echt om mega-investeringen. Zij pleiten ook om nog eens heel goed te kijken naar een mogelijke vorm van clustering van projecten, want het net wordt uitgelegd in vakken. Dan is het misschien heel zinvol voor de kostenefficiëntie, de energie-efficiëntie, om misschien nog wat mee te clusteren. En dan zou je de vraag terug naar de gemeente kunnen stellen: hebben we met onze optelsom wel de goede ruimtelijke verdelingen gemaakt? En als ik het voorbeeld eruit mag lichten, Meppel gaat uit van heel veel windmolens in hun eigen opgave, heel weinig zonne-energie. Stel dat dat opeens toch een op een knelpunt terecht komt, dan zul je zien dat er wat gaat verschuiven in die tabel. Ik heb al wel horen zeggen, dat het mogelijk is om wat flexibel te zijn binnen die tabel. Maar ik zou u ook voor de besluitvorming willen meegeven, pin u nou niet helemaal vast aan de tabel die vorig jaar ontstaan is naar aanleiding van die optelsom. Pin u ook vooral vast op het zorgvuldig ruimtegebruik en op een efficiënte energie-infrastructuur. Daar hebben we allemaal baat bij. En dan komt het ook voor ons als sector erop neer, dat misschien op sommige plekken van clustering, dus dat zijn grotere opgaven op een paar plekken, dat zou wel eens een belangrijke ruimtelijke keuze kunnen zijn voor deze provincie, om het ook voor het net betaalbaar en efficiënt te houden. Nou, dat betekent nogal wat. En ik zou zeggen, ik wil u meegeven, omdat het nu nog niet vastgesteld wordt, geef dat ook aan het college mee als punt. En bezie in april-mei bij de definitieve vaststelling, dan is de RES ook weer een stap verder, hoe u dan aankijkt tegen de ruimtelijke verdeling.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Het woord is aan de heer Vorenkamp van de PVV.

De voorzitter: Dank u wel voorzitter. Ik heb twee vragen aan de heer Hoekstra. De eerste vraag gaat over de wijzigingen zelf. Zijn de voorgestelde wijzigingen wel scherp genoeg? Dan denk ik aan drie punten: met name participatie, opruimplicht en het ontheffingsartikel. Dat is de eerste vraag. Dan wil ik nog even ingaan op wat u zo net ook al toegelicht heeft over de eventuele verhoudingen tussen de gemeentes qua inzet op richting. Er moet een slag gemaakt worden, zegt

mijnheer Hoekstra, zegt u. Zou dat kunnen in de vorm van overdragen van verplichtingen tussen gemeentes? Het gaat mij om tussen gemeentes, niet binnen een gemeente.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hoekstra.

De heer Hoekstra (inspreker): Op het punt van participatie zouden we graag zien in Nederland dat er wat meer geëist zou kunnen worden. Alleen, er zijn diverse analyses over gemaakt dat het juridisch best lastig is. Wel vinden we dus, dat zie je ook in de gedragscode zon, dat er te weinig aandacht is voor de dubbelpositie van ontwikkelaars. En ook in dit stuk, de Handreiking, wordt gezegd dat ontwikkelaars verantwoordelijk zijn voor het initiatief moeten nemen van het participatieproces. En dan kom je, dat hoor ik ook van ontwikkelaars, al heel snel in een dubbelrol: het belang van ons allen en het belang van mij loopt dan door elkaar. En dat is best op te lossen door in die Handreiking ook juist veel aandacht te schenken aan onafhankelijke procesregie. Dat kan ook door de ontwikkelaar zelf worden geïnitieerd met bewoners. Daar zijn bijvoorbeeld bij Emmen goede ervaringen mee. Het tweede punt, de opruimplicht. Ik denk dat het wel goed geformuleerd staat. Derde punt, ontheffing. Ik denk dat dat wel een mogelijke slimme route is, om te kunnen gaan spreken over situaties die zeggen: dit voldoet wel aan ons uitgangspunt, zorgvuldig ruimtegebruik et cetera. Dat is maatwerk. Dus ik denk een ontheffing erin opnemen, lijkt mij slim. Zeker als het gaat over maatwerk, tenzij die natuurlijk veel gebruikt wordt, dan werkt het systeem niet meer. En tot slot. Nou ben ik even uw laatste vraag kwijt. Excuus.

De voorzitter: Het laatste punt. Als de heer Vorenkamp de vraag wil herhalen, dan moet hij wel even de microfoon aanzetten.

De heer Vorenkamp: Overdracht tussen gemeenten.

De heer Hoekstra (inspreker): Ik heb hem weer.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Hoekstra (inspreker): Ik denk dat dat... misschien moet het wel blijken uit de toelichting, dat juist het punt van het vastzetten van, of we wel kunnen overdragen tussen gemeenten in overleg met de provincie, dat dat mogelijk een goede route zou kunnen zijn, om toch wat flexibiliteit te houden. Dus verordening vraagt om duidelijkheid. Maar op het moment dat er geen flexibiliteit meer is en voor zorgvuldig ruimtegebruik en het net is het wel nodig om te schuiven, zoals door het energienet- bedrijf ook wordt bepleit, kijk dan ook eventueel naar verschuivingen binnen Drenthe te bieden. Dan zou dat misschien via de route van de ontheffing over de verdeling tussen gemeenten kunnen. Ik zou zeggen: kijk goed naar die route en misschien dat GS en de juristen achter deze verordening daar een beter antwoord daarop weten dan ikzelf.

De voorzitter: Dan ga ik even terug naar mijnheer Schoenmaker, die er spijt van heeft dat hij in eerste instantie geen vraag had en nu wel.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Dat is eigenlijk een vraag van mevrouw Meeuwissen die me wat triggert. De heer Hoekstra pleit voor een herijking eigenlijk van de ambities van de gemeentes. Alleen, volgens mij gaan we dan naar een fundamentele aanpassing op de hele RES, want de RES ligt voornamelijk bij de gemeentes. De gemeentes doen een ambitie, die spreken ze uit en vervolgens is de gemeente zelf verantwoordelijk hoe ze dat gaan realiseren. En dat totaal, dat brengt de doelstelling voor Drenthe in beeld. Op het moment dat we gaan herijken

en eigenlijk zeggen, we willen een grotere rol voor de provincie, ben ik bang dat ik de gemeentes volledig buitenspel zet.

De heer Hoekstra (inspreker): De microfoon staat aan geloof ik?

De voorzitter: Ja, hij staat aan.

De heer Hoekstra (inspreker): Het is niet aan mij om mij heel op te gaan stellen in deze dingen, maar ik zie wel natuurlijk dat het gaat om een concept-RES waar veel voorwerk in verricht is. En wat ik wel op prijs stel, is nadrukkelijk de coproducties tussen provincie en gemeenten. Dus dat moet je ook intact laten. Maar wat je ook ziet, is dat het soms teveel een proces wordt van, de gemeente beslist en we tellen het op bij de gemeente, keer twaalf. En dat is iets waar wij moeite mee hebben en ook de energienet- beheerbedrijven moeite mee hebben, omdat het gaat over de energie-infrastructuur in Drenthe en het gaat over de ruimtelijke verdeling in Drenthe. Dus je ziet toch op sommige plekken dat dat ook best heel zinvol is om ook over de gemeentegrenzen heen te kijken. En dan terug naar de RES. Het is een concept-RES. Dat betekent, het is in een vergevorderd stadium en het wordt dit jaar ook ter besluitvorming aangeboden. Maar de energienetbedrijven hebben net een verhaal gehouden en roepen ook op om nadrukkelijk nog te kijken naar die mogelijke clusterings, of bijvoorbeeld een verschuiving van bepaalde opgaves tussen de gemeenten. Dat appel doen ze ook op gemeenten. Ik denk dat we daar niet blind voor moeten zijn, dat we dat ook best nog kunnen opnemen. Diverse projecten zijn ook nog ambities, soms energieneutraal, dus niet alles is nu in beton gegoten. Dus dat betekent enerzijds duidelijkheid in de verordening, ook als het gaat over plafonds, maar aan de andere kant, houdt dus de ruimte voor die flexibiliteit en sta open voor eventueel verschuivingen tussen gemeenten. En ik vind ook dat u als Staten, of dat de provincie daar volledig partij in moet zijn. Niet als een... die heeft ook een eigen positie, omdat het gaat over de ruimte van Drenthe. Maar het gaat ook over de energie-infrastructuur van Drenthe en Noord-Nederland en dat gaat ook om een hoop geld wat daarin gaat. Dus als je een energie-netbedrijf hoort zeggen, dat er voor clustering enorme kostenbesparing is op energie, als op gebied van maatschappelijke kosten zijn te winnen, dan ik zou zeggen, heb daar een open oog voor. Dus overrule de gemeenten niet, maar wees wel een partij. Ik denk ook dat het college daar best toe in staat is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb 25 mensen in beeld en er zitten er 37 in de stream. Dus als er mensen zijn die wel een vraag hebben, maar bij mij nog niet in beeld zijn, moeten ze nu even roepen.

De heer Duut: Ja voorzitter.

De voorzitter: De heer Duut van JA21, gaat uw gang.

De heer Duut: Ik heb eigenlijk een soort van nieuwsgierigheidsvraag aan mijnheer Hoekstra, omdat uw federatie is mijn vraag, heeft de Natuurfederatie een soort van ondergrens voor wat betreft de hoeveelheid aan te leggen zonne- en windparken? Waar ligt voor u de grens?

De heer Hoekstra (inspreker): Ik denk dat wij... ik heb in mijn betoog opgenomen, dat de ambitie die de provincie in de concept-RES heeft opgenomen samen met gemeenten, dat dat een hele goede maat is. En de ondergrens is absoluut niet minder, want we hebben dit hard nodig. En ik denk dat dat ook net goed te realiseren is, dat het met de investering in de netinfrastructuur ook op maat is in deze provincie als het gaat over de netcapaciteit. De ondergrens zou je

kunnen zeggen, is dat wat het concept-RES biedt. En die moeten we gewoon halen. En vervolgens leidt dat ook wel best tot pijnlijke keuzes in het landschap. En daar moet je dus zo goed mogelijk op sturen en daar moet je ook richting de projectontwikkelaars soms best wel scherp op zijn. Dus af en toe ook gewoon nee durven te verkopen, als je graag vooruit wil.

De heer Duut: Voorzitter, mag ik nog een aanvullend vraagje stellen?

De voorzitter: Zeker. Hallo. Mijnheer Duut, gaat uw gang. Gaat uw gang.

De heer Duut: Ja, nee prima. U beantwoordt zeer technisch. Ik bedoelde toch meer in de zin van, dat er een toenemende mate van weerstand is tegen al die zonne- en windparken. Dat er steeds meer mensen gaan roepen dat het slecht is voor ons landschap in Drenthe. In die zin bedoel ik aan u. Dus niet op regeringsdoelstellingen halen, maar het negatieve effect op ons landschap. Hoe staat de Milieufederatie daar nou in?

De heer Hoekstra (inspreker): Wij hebben, Natuur en Milieufederatie zegt het al, altijd een tweeledige doelstelling en het leidt toch best wel tot een spagaat soms van liever niet. Aan de andere kant, je moet ook verantwoordelijkheid durven nemen. En ik denk dat onze ervaring leert, ook op andere plekken in het land, ook zelfs met windmolens om het zo maar te zeggen, dat als het proces goed verloopt en er is goed aandacht besteed aan ruimtelijke inpassing en aan participatie, dat er ook heel veel te winnen valt. De energie uit Tuin Assen is een voorbeeld, Ubbena is een voorbeeld, de parkeerplekken TT-circuit, de zonnecentrale op het vliegveld. Het zijn allemaal voorbeelden op een manier waarop het wel kan. Er zijn ook in Drenthe best goede voorbeelden. Dus ik denk dat dat meer een kwestie is van heel zorgvuldig ruimtelijk ontwerpen. Want als je kijkt naar de hoeveelheid hectares kan je nog best zeggen: dat valt best wel mee. De totale hoeveelheid zon is ongeveer vergelijkbaar met het totaal aan overdekt bedrijfsterrein in Drenthe bijvoorbeeld, als het gaat over uitleg. Als je het maar goed inpast en als je het proces maar goed laat verlopen. De bewijzen daarvoor zijn er en dus in die zin zou ik kunnen zeggen: omarm deze opgave, maar wees niet naïef en kies ook als provincie nadrukkelijk positie als het gaat over bescherming van het landschap. Want het gaat ons natuurlijk ook nauw aan het hart.

De voorzitter: Dank u wel meneer Hoekstra. Ik heb volgens mij geen andere vragen meer. Nee? Goed. Mijnheer Hoekstra, dan dank ik u in ieder geval voor uw inspraak bijdrage en ook het beantwoorden van vrij veel vragen, moet ik zeggen. Wij gaan kijken naar de behandeling van dit agendapunt. Het is een zienswijze. Aan de commissie wordt gevraagd om op het onderwerp 'Maximeren zon op land' een zienswijze kenbaar te maken. Dat mag iedere fractie doen in maximaal 3 minuten. En daarna gaat het college bij monde van de gedeputeerde Brink daarop reageren. Ik geef het woord aan mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. De VVD wil een verstandige energietransitie, waarbij we gefaseerd overstappen van fossiele brandstoffen naar andere energiebronnen. En zon en wind zijn hierin belangrijk. Waterstof is voor bepaalde toepassingen ook interessant en we zien een mooie toekomst voor kernenergie. Stoppen met aardgas kan wat ons betreft, maar wel in een tempo dat past bij de technologische ontwikkelingen en niet hals over kop. Haalbaar en betaalbaar is ons credo. Dat gezegd hebbende, zoem ik nu in op zon op land. De ontwikkelingen hierin, ook in Drenthe, baren ons zorgen. Dat heeft te maken met twee aspecten. Ten eerste de agro-industrie. Wij willen voldoende grondstoffen blijven produceren, zoals aardappelen en suikerbieten, zodat deze verwerkende industrie blijft floreren. En onze akkers hebben we daarvoor hard nodig. Ten tweede ons landschap. Drenthe is prachtig: dorpen, weilanden en ak-

kers, natuurgebieden en hier en daar een grotere kern. Dit beeld koesteren wij. We willen voorkomen dat we ons landschap industrialiseren in de honger naar nieuwe energievormen. Om deze redenen hebben we de motie zon op daken ingediend op 1 juli vorig jaar, samen met CDA en Sterk Lokaal. Deze is met een ruime meerderheid aangenomen. En hierin riepen wij het college op om samen met gemeenten te kijken welke maatregelen nodig zijn om vooral in te zetten op zon op dak en functiecombinaties bij zon op land. We zijn zeer tevreden dat het college nu met dit voorstel komt. Hiermee stimuleren we vooral te kijken naar zon op dak en naar die functiecombinaties bij zon op land. Dit is wat we vroegen en we zijn op onze wenken bediend. Dank daarvoor. Wel heb ik nog twee vragen aan het college. Als eerste. Het college geeft aan dat de nieuwe regels niet gelden voor de ambitie zon op land of techniekneutraal, zoals in de concept-RES is opgenomen door de gemeentebesturen. We willen ook dat voor die ambitie geldt dat we inzetten op zon op dak en op functiecombinaties. Voor het aangezicht van een zonneweide maakt het natuurlijk helemaal niet uit of er wel of niet een cijfertje in de tabel van de concept-RES staat, waar die onder valt, of juist niet onder valt. Het gaat ons om het resultaat. Dus heel concreet is mijn vraag: kan het college de nieuwe regels ook van toepassing verklaren op de ambitie in de RES? Dat is ook in aansluiting op wat de heer Hoekstra net zei. Staar je niet blind op de opgegeven concept hectares in de RES, maar ga daar verstandig mee om, ook als ze binnen die RES aantallen vallen per gemeente. Of als dat niet meer via deze regels verstandig is om te doen, kan het college dan garanderen dat via overleg met de gemeente en door hun aanpak ook de invulling van die ambitie binnen de RES aangepakt wordt met zon op dak of functiecombinaties bij zon op land? En dus niet gaat leiden tot ongewenste effecten als enkelvoudig zon op land, want dat willen we met deze regeling zo veel mogelijk voorkomen. En uiteindelijk gaat het ons niet om deze regeling, maar het gaat ons om het resultaat. Dus dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag is: het college geeft nu aan dat de POV in het najaar wordt gewijzigd en zou het niet verstandig zijn om een voorbereidingsbesluit te nemen, waardoor er nu al volgens de nieuwe regels gehandeld wordt, om te voorkomen dat er nog snel ongewenste zaken tussendoor geregeld worden? Ik sluit af voorzitter. Voor de VVD is het van groot belang dat we een zorgvuldige afweging maken en stappen in de energietransitie zetten waar we later geen spijt van krijgen. En deze regeling draagt daar in onze ogen op een goede manier aan bij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen, dan gaan we naar de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, dit voornemen van het college verdient wat ons betreft een applaus, maar nog geen ovatie. Het is een stap in de goede richting om te komen tot, wat JA21 betreft, een totaalverbod op windparken en een zonneweides. Niet alleen omdat ze ons landschap vernielen, maar ook omdat het geen structurele oplossing is voor onze energievoorziening. De primaire aanleiding nu is de mogelijke schade aan de Drentse landschappen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, zullen we maar zeggen.

De heer Bos: Voorzitter.

De voorzitter: Ik hoor een interruptie van ik denk de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ja, dat ben ik. Voorzitter, een vraag. Ik hoorde mijnheer Duut van JA21 zeggen, dat ze eigenlijk een totaalverbod wil op wind- en zonneparken. Ik heb enkele maanden geleden de fractie van Forum, met daarin ook voorgangers van deze actie, horen zeggen dat ze wel CO2 willen besparen. Dan vraag ik mij af: hoe ziet de fractie van JA21 het voor zich om op korte termijn CO2 te gaan besparen met behulp van elektriciteits- doelstellingen?

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Nou ja, bijvoorbeeld om de hals over kop van het aardgas af te gaan, dat veel geleidelijker te doen en ondertussen onmiddellijk te beginnen met de bouw van kernenergiecentrales. Kan ik voort voorzitter?

De voorzitter: Jazeker.

De heer Duut: Goed. Ik zei: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Want voorzitter, Ge-deputeerde Staten hadden dit kunnen weten, de ellende die je nu zit met diverse parken. Want zoals bij de windmolens in de Veenkoloniën, kiezen eigenaren van de grond van locaties van die windmolens voor een handvol zilverlingen. En vervolgens zie je het verscheurende effect op de bevolking. Dus het is nogal naïef om te denken dat zoiets zich niet bij de zonneweides gaat voordoen. Dit gezegd hebbende zal het u desondanks niet verbazen, dat wij op zichzelf dit voor-nemen om voorwaarden te stellen aan gemeenten, toejuichen. Wel een aantal vragen voor het college. Gesteld dat bij een initiatief van de gemeente de provincie zegt: je voldoet niet aan onze voorwaarden, dus u krijgt geen ontheffing. In hoeverre is dat dan juridisch houdbaar en haalbaar? En kunnen gemeenten beroep aantekenen tot en met de Raad van State? Dan zegt u dat B&W een ruime mate van beleids- en beoordelingsruimte heeft. Wat bedoelt u daar nou precies mee? Is dat ruimte voor de gemeente om het toch weer zelf te beslissen? Je krijgt eerst de indruk dat met dit voornemen GS afbakenen dat de provincie altijd het laatste woord heeft. Daarom graag duidelijkheid wat u hier nou precies mee bedoeld heeft, met die ruime mate van beleids- en beoordelingsruimte. En dan zegt u, dat ook ontheffing mogelijk is als het gemeentelijk beleid wordt belemmerd. Ook dat is onduidelijk. Want enerzijds zegt u dat de provincie altijd het eindoordeel heeft, maar weer niet als de gemeente belemmerd wordt in haar eigen zonne- of windbeleid. Dus graag wat meer duidelijkheid over deze punten. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Duut. Ik zie de hand van mevrouw Zuiker?

Mevrouw Zuiker: Ja, ik heb nog een vraag aan de heer Duut.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Hij zegt gewoon, stoppen met die zonneweides en die windmolens. Maar hoe ziet hij dan voor zich hoe we over 10 jaar de doelstellingen hebben bereikt? Want met kernenergie gaat je dat niet lukken. Dat vind ik echt... De vraag van de heer Bos heeft u niet beantwoord. Want u zegt kernenergie, maar dat ligt nog ver in de toekomst.

De heer Duut: Nee, dat is niet het geval mevrouw Zuiker. Je kunt binnen 10 jaar een kerncentrale bouwen, of meer en ondertussen moeten we wat geleidelijker omgaan met een afbouwprogramma van bijvoorbeeld het aardgas. Daar zijn nu besluiten over genomen, wat ons betreft in dat Klimaatakkoord, door politiek wensdenken en dat is niet wetenschappelijk onderbouwd.

... ..

Mevrouw Zuiker: Voorzitter, zou ik nog even wat mogen zeggen over die kerncentrales?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dat is natuurlijk een fabeltje wat u zegt, dat je binnen 10 jaar een kerncentrale hebt. Het is nog niet eens haalbaar qua financiering. En wat denkt u dan van de landschappelijke inpassing daarvan en de verdeeldheid onder de inwoners? Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u.

De heer Duut: Dat is precies ons punt. Je ziet in toenemende mate weerstand groeien in heel Nederland tegen bijvoorbeeld de windparken, maar ook zonneweides. Mensen schrikken zich een hoedje van die blauwe platen in het landschap. En de overlast van windmolens wordt ook steeds duidelijker. Dus dat moeten we gewoon niet doen. Er zijn verstandige alternatieven, alleen daar moet je even oog voor hebben en daar zetten wij ons voor in.

De voorzitter: Dank u wel. Even voor mijn beeldscherm. Ik zie in beeld, ik ga even fracties noemen die ik in beeld zie. Dat is D66, dat is Sterk Lokaal. Dat is inmiddels ook de SP, de PVV, CDA, VVD, JA21, Partij voor de Dieren, GroenLinks en ChristenUnie. En als u uw partijnaam mist, moet u nu even iets zeggen, want dan komt u waarschijnlijk bij mij in beeld.

De heer Zwiers: Dan zal ik ook maar even wat zeggen mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Kijk, want ik miste u al en dat blijkt en daar blijft het dus ook bij. De heer Zwiers u krijgt ook gelijk van mij het woord. Gaat uw gang.

De heer Zwiers: Dank u wel voorzitter. Nog even rondom de kernenergie, om daar maar mee te beginnen. We constateren dat JA21 dan graag wil naar regelingen zoals de Rijks coördinatie-regeling om het snel te willen regelen. De Partij van de Arbeid kiest voor participatie en lokaal eigendom en alleen daarom zal er binnen 10 jaar nooit een kerncentrale staan. Goed. Dan naar de zienswijze op de conceptartikelen voor zon op land. Dit onderwerp hebben we, de agendering van de PvdA-fractie in december jongstleden, ook nog besproken en we delen graag onze uitgangspunten. We juichen het toe dat de provincie meer regie neemt bij de plaatsing van zonnepanelen. Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie in 2018 heeft mijn collega Loof hier ook al aandacht voor gevraagd. De Partij van de Arbeid ziet graag dat de plannen die in de pijplijn zitten kritisch worden bekeken op de mogelijkheden ook onder deze artikelen te laten vallen. En in december gaven wij al aan het geen probleem te vinden als het college de tanden laat zien om bestaande aanvragen zo veel mogelijk onder de strengere voorwaarden te laten vallen, doordat er rekening wordt gehouden met participatie en landschappelijke inpassing. De gedragscode zon op land, hij viel al eerder vandaag, wij vragen ons af of we die niet verplicht kunnen stellen voor initiatiefnemers van zonnepanelen. De heer Hoekstra gaf al aan, het is in elk geval een ondergrens rondom participatie en het betrekken van omwonenden rondom locatiekeuze en landschappelijke inpassing en rondom grondgebruik. We denken dat we met in elk geval het vaststellen van zo'n gedragscode de echte cowboys uit kunnen bannen. Ziet het college daar ook mogelijkheden toe? De heer Hoekstra noemde het ook al, de netcapaciteit, het komt in de artikelen niet terug. Denken we daar op een andere manier nog sturing aan te kunnen geven, of ziet het college toch dat dat eigenlijk ook wel in deze conceptartikelen opgenomen moeten worden? Tot slot voorzitter. De Partij van de Arbeid staat achter de voorgestelde artikelen, maar ziet graag dat het college actief blijft zoeken naar mogelijkheden om zon op land zo te organiseren dat er echt meerwaarde wordt gecreëerd voor Drenthe. En niet dat er alleen winsten worden gemaakt ten koste van het landschap van Drenthe en haar inwoners. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Zwiers. Dan gaan we naar de heer Neutel van het CDA en daarna mevrouw Kleine Deters van D66.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. Ik zie zelf dat mijn beeld regelmatig stilstaat, maar ik weet niet of dat bij u ook zo is. Maar ik vraag u dan om zich daar maar niks van aan te trekken, want ik geloof dat ik goed hoorbaar ben. De CDA-fractie is blij met een regeling die de opbouw van de zonneakkers reguleert. Zonneakkers kunnen alleen bij behoud van landschap, met daarbij nadrukkelijk aangetekend dat boerenland ook landschap is. We hebben nog wel een paar vragen, want eigenlijk zou je kunnen zeggen: met deze zienswijze zouden wij het kunnen laten, maar zo is het niet helemaal. In dit artikel staat bijvoorbeeld dat een zonneakker maximaal 140 m² mag zijn. Dat klinkt goed, maar er zijn zoveel uitzonderingen mogelijk dat die 140 m² ook eigenlijk een wassen neus is, omdat er altijd wel een uitzondering te vinden is om een grotere te realiseren. Gelukkig staat er nog meer in de artikelen. Wij vragen ons dan ook af of wij het zo moeten lezen, dat elke zonneakker die groter is dan 140 m² aan GS ter beoordeling voorgelegd moet worden. En lezen wij het ook goed als wij zeggen, dat het aan GS verboden is in deze regels om zonneakkers groter dan 2,5 ha toe te staan? En dan kom ik ook even bij het verhaal van mijnheer Hoekstra, die het had over clustering. Hoe zit het dan in relatie met de clustering waar hij het over heeft? Kan dat wel of kan dat niet? Als er een grotere zonneakker wordt gerealiseerd, dient na 25 jaar de oude situatie hersteld te worden. En daarbij tekenen we wel aan, dat we ons moeten realiseren dat de bodemgesteldheid daarna nog jaren nodig zal hebben om weer helemaal op het oude niveau te komen. Er staat ook in dat in 2030 er een grondgebonden zon... dat er een stop komt op grondgebonden zon. Wij vragen ons af of dat ook niet eerder kan. Ook graag daar een reactie van het college op. Wij maken deze regeling ook om zon op dak.

De heer Bos: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks gaat uw gang.

De heer Bos: Ik hoor mijnheer Neutel zeggen, dat het CDA pleit voor een stop op zon op land, voor 2030 al. We hebben een aantal provinciale doelen, waarbij we bijvoorbeeld volledig hernieuwbare energie willen opwekken in 2050. Hoe denkt het CDA dat te kunnen bereiken?

De heer Neutel: Nou, er staat dat er een stop op zon op land komt in 2030. En mijn vraag was: moet dat 2030 zijn of kan het misschien ook eerder? En dat is een vraag aan het college. Daarmee willen wij natuurlijk niet zeggen dat er een absolute stop moet komen op zon op land. Maar ik ben begonnen met te zeggen dat wij blij zijn met deze regeling en deze regeling staat toe dat er zon op land komt. Dus dat kunt u niet zo stellen, dat wij tegen zon op land zouden zijn. Alleen, wij hebben net als een heleboel andere fracties toch wat bedenkingen bij zon op land en die heb ik ook geprobeerd te verwoorden met deze zinsnede. Kijk, ik zei net al dat we deze regeling hebben ook om zon op dak te bevorderen. Ik denk dat we daar ook nog wel wat nadrukkelijker op kunnen ingaan. Niet in deze verordening en niet in deze aanpassing van die artikelen. Maar misschien toch in het algemene beleid denken wij dat het nodig is om bouwvoorschriften voor grote daken zo aan te passen dat de constructies sterk genoeg zijn om daar ook zonnepanelen op te leggen. Dat zal niet een zaak zijn van de provinciale overheid, maar wij kunnen vanuit onze provincie dat natuurlijk wel aanklaarten bij de landelijke overheid als dat ter sprake komt. En dan staat er ook ergens dat eigenaren van grote daken niet willen of kunnen investeren in zon. Dan denk ik, dat wij moeten bevorderen dat bijvoorbeeld dat soort daken ook verhuurd kunnen worden voor zon op dak.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Neutel, twee dingen. Mevrouw Meeuwissen van de VVD wil u graag interrumperen en uw spreektijd is voorbij. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Mijnheer Neutel, u pleit voor extra regels voor grote daken, dat die heel zwaar moeten zijn, zodat die ook altijd zonnepanelen zouden kunnen dragen. Maar als er nou een ondernemer is die daar ergens een grote schuur heeft waar hij zonnepanelen op wil, of dat die misschien een nieuwe schuur wil neerzetten, niet in de buurt van een aansluiting, dus zonnepanelen zijn niet mogelijk. Vindt u dan dat die ondernemer op heel veel extra kosten gejaagd moet worden door weer extra regels om ons dak te verzwaren? Meent u dat nou werkelijk?

De heer Neutel: Nou, kijk, zo ligt het natuurlijk niet helemaal. Het ligt wat genuanceerder, want die afstand naar het transportmiddelen voor elektriciteit, daar wordt ook hard aan gewerkt. En het is juist een van de dingen waardoor zon op groot dak heel vaak niet kan, omdat er geen transportmiddelen zijn. Maar als er dan wel transportmiddelen zijn en je krijgt dan te horen van een groot dak dat er geen zonnepanelen op kunnen, omdat onlangs, nog niet zolang geleden de constructievoorschriften zijn veranderd, waardoor dat niet meer kan, dan denk ik van, ja dan is die beslissing van toen toch verkeerd geweest. Dan moeten we misschien terug naar de bouwvoorschriften van een aantal jaren geleden, toen de constructie nog wel zwaar genoeg waren daarvoor. En ik begrijp inderdaad dat dat voor ondernemers wel eens lastig kan zijn. Maar de hele energietransitie zal niet zonder last kunnen. Dus ik denk dat ook op dat gebied, dat we daar gewoon goed naar moeten kijken hoe we dat voor elkaar kunnen boksen.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter, als ik mag nog een keer. U kiest er dus voor om ondernemers op kosten te jagen, ook al weten ze niet of ze het ooit gaan benutten. Hier tegenover zou u ook kunnen stellen dat u bijvoorbeeld met subsidies of zo ondernemers kan helpen, die hun dak geschikt willen maken voor zonnepanelen. Dat laatste lijkt ons toch wel een wat sympathiekere oplossing. Dank u wel.

De heer Neutel: Ik denk dat er al een heleboel subsidies zijn op het gebied van het realiseren van alternatieve energie en misschien dat dit er ook een van kan zijn. Ik hoorde van de voorzitter dat mijn spreektijd om is. Ik kijk even op mijn briefje of ik nog belangrijke dingen heb. Ik kan nog een aantal dingen zeggen, maar als de voorzitter zegt dat mijn spreektijd op is, dan leg ik mij daarbij neer. Dank u wel.

De voorzitter: Fantastisch, dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Kleine Deters van de fractie van D66 en daarna de heer Mäkel van de SP.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Ik denk dat goed is om te beginnen, en voor degenen voor wie het nog niet duidelijk is, D66 is een pleitbezorger voor vele vormen van alternatieve energie. Anderen hebben het ook al genoemd, zon en wind zijn daar een belangrijk onderdeel van. Ik heb de heer Hoekstra een vraag gesteld wat betreft gedragscode zon op land, die opgenomen is in het Klimaatakkoord. Een code die fysieke en procesmatige wijze van ontwikkeling, inpassing, vormgeving en beheer van zon op land projecten. Maar dat er dan wel volgens een aantal principes gewerkt zou moeten worden, die zorgen voor draagvlak, natuurbehoud en goed ruimtegebruik. Voorzitter, wat betreft D66 geeft deze gedragscode hele mooie aanknopingspunten om die ook toe te passen in onze provincie. Uit een overzicht blijkt dat in Drenthe

slechts 24% van de daken in gebruik zijn met zonnepanelen. Waarbij Meppel wel heel slecht scoort met 161%. Westerveld doet het dan nog het beste met 32%, maar al met al wel een minimaal gebruik van de daken in Drenthe. De heer Neutel pleitte net al voor wijzigingen in het bouwbesluit. Wij zouden ons zelfs kunnen voorstellen dat je in een bouwbesluit opneemt, dat nieuw te bouwen panden in brede zin zo gebouwd worden, dat ze daken van de daken gunstig is voor het plaatsen van zonnepanelen. Want er wordt...

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, ik heb een interruptie van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, een vraag aan mevrouw Klein Deters, maar eigenlijk ook aan de andere fracties die ik hier veel over hoor: bent u bekend met de regelingen omtrent de utiliteitsbouw vanuit de sectortafel 'Gebouwde omgeving' vanuit het Klimaatakkoord?

De voorzitter: En even voor de goede orde, alleen mevrouw Kleine Deters mag antwoord geven.

Mevrouw Kleine Deters: Ja.

De heer Bos: Nou, dan weet u ook dat die streefdoelen waar u het over heeft, dus dat een gebouw energieneutraal gebouwd zal moeten worden, dat die er ook gaan komen. Dus we kunnen een oproep doen hier, maar die regelingen worden al getroffen en de huidige bestaande utiliteitsbouw moet zelfs CO2-arm zijn in 2050. Dus bent u het dan niet met me eens dat we heel veel 'ruimtegebruik' kunnen formeren hier voor onze doelen op het gebied van de elektriciteitsproductie op daken, maar dat het altijd dubbel ruimtebeslag zal zijn?

Mevrouw Kleine Deters: Dat is wat ons betreft niet per definitie een gegeven.

De heer Bos: Oké, maar hoe ziet u dan voor zich dat de utiliteitsbouw zich in hun eigen panden gaat verduurzamen, zonder dat ze de daken daarvoor gebruiken?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, volgens ons is dat wel degelijk mogelijk en wij zijn blij met die regels die opgenomen zijn. Maar wat ons betreft gaat dat niet snel genoeg, laat ik daar dan even helder in zijn en is dat ook de reden dat ik het heel concreet weer benoem. Dat we ook daarin sturingsinstrumenten zijn, om vooruit te lopen om onze doelen eerder te behalen. Het lijkt me dat GroenLinks dat toch direct met ons eens zal zijn. Mag ik verdergaan voorzitter?

De voorzitter: Jazeker, u mag altijd zelf besluiten verder te gaan.

Mevrouw Kleine Deters: Oké, dank u wel. Dus wat ons betreft voorzitter is er nog wat ruimte op de huidige daken beschikbaar en onze toekomstige daken moeten daar maximaal voor benut worden. Maar D66 ziet ook graag voorzitter, dat er breder gekeken wordt, we hebben het al eerder aangegeven, naar bijvoorbeeld het gebruik van zonnepanelen in wegen, langs bermen. Er zijn mooie projecten, innovatieve projecten, waar zonnepanelen in lantaarnpalen ingebouwd zijn. Dus wat D66 betreft, wij willen ons niet alleen beperken tot daken en willen daar graag breder kijken. Wij zijn wel een voorstander als het gaat om prioriteren van het ruimtegebruik, voor alternatieve energie. En ik vond dat de heer Hoekstra het net al mooi formuleerde: kijk ook vooral naar de efficiënte energieopbrengst en bepaal dan het ruimtegebruik. En daarmee zijn deze voorstellen, aanpassingen van de verordeningen die nu voorliggen, een extra instrument bovenop de gedragscode. En dat kunnen wij steunen, eigenlijk nog sterker, wij zijn daar heel blij mee. En wij pleiten voor een zeer zorgvuldige ruimtelijke inpassing, maar om absoluut onze

doelen zo snel mogelijk maximaal te behalen. En wat ons betreft mag dat best wat meer zijn dan van ons gevraagd wordt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dan gaan we naar de heer Mäkel van de SP en daarna de heer Vorenkamp, PVV.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde vraagt om onze zienswijze te geven met betrekking tot de voorgestelde concept- artikelen van de Provinciale Omgevingsverordening voor maximering zon op land. We hebben dat ook aan voert te ver nu, ik heb maar 2 minuten heb ik begrepen, om daar nu uitvoerig die zienswijze in te zetten. Het is zo dat...

De voorzitter: Mijnheer Mäkel, ik ga u onderbreken, want u bent nauwelijks verstaanbaar.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Wat mankeert er aan? Ben ik niet hard genoeg?

De voorzitter: Nou, als u drie woorden zegt, verstaan we er één en die andere twee vallen op de een of andere manier weg. Dus we zouden kunnen beginnen met dat u de camera even uit zet. Dan wordt misschien de verbinding wat beter. Als u dan even probeert te spreken zonder camera... Dan...

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Is het zo beter? Nou... of niet?

De voorzitter: Dan moet u wel even tien woorden zeggen of eigenlijk op neer.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Sorry. Er zijn al heel veel vragen gesteld die overeenkomen met datgene wat wij ook in onze zienswijze hebben staan en naar aanleiding daarvan ook vragen hadden. Zo is bijvoorbeeld

De voorzitter: Nee, nee, nee mijnheer Mäkel, we zijn nu klaar. Wij horen u niet. Dus u zult toch op de een of andere manier een technisch probleem moeten oplossen aan uw kant. Het is elke keer. Ik kan niet anders dan nu over schakelen naar de volgende spreker en dat is de heer Vorenkamp. Mijnheer Vorenkamp, zou u zo vriendelijk willen zijn om de microfoon aan te zetten? Even kijken waar is... Ik zie mijnheer ... Ik hoor u nog steeds niet. Mijnheer Vorenkamp, u kunt gerust praten, maar wij verstaan u niet. Ik heb geen idee hoe dat kan. Ik kan het niet beïnvloeden van deze kant. Ik weet ook niet hoe u bij deze vergadering bent aangesloten, want ik zie bijvoorbeeld ook alleen maar onder uw beeldje staan: Bert V. Dus ik vraag me af hoe u aangeschakeld bent. U heeft wel iets eerder gezegd. Via de agenda. Ja, mijnheer Vorenkamp, ik hoor u.

De heer Vorenkamp: Ik ben gewoon aangeschakeld via de agenda op de normale manier.

De voorzitter: Oké, prima.

De heer Vorenkamp: Maar ben ik nu goed te verstaan en in beeld?

De voorzitter: Laten wij het moment koesteren waarop wij u verstaan en gaat u vooral uw gang. U heeft 3 minuten vanaf nu.

De heer Vorenkamp: Dat zal ik niet nalaten. Dank u wel. Voorzitter, de bedoeling is goed, omdat aanscherping nodig is gebleken met betrekking tot de zonneakkers. De redenen zijn vaak door de PVV al genoemd en zojuist ook door de VVD. Maar wij zijn niet zo snel tevreden, anders dan de VVD. En net als JA21 en Forum voor Democratie wil de PVV eigenlijk helemaal geen zonneakkers en windturbines. Voorzitter, wat verandert er eigenlijk met dit voorstel? Heel weinig. En wat er nu gesteld gaat worden, is heel vaag. Aanscherping is goed, maar dat moet dan wel goed scherp gebeuren. Toch? Ik behandel eerst de artikelen en geef daarna ons eigen commentaar. Eigenlijk zie ik alleen punt 2.c, eerst aantonen dat het in stedelijk gebied niet kan en 2.d, afname opgewekte elektriciteit als voorwaarde. Dat zie ik als echte veranderingen. Maar dat laatste is eigenlijk een heel logische, zonder dat ga je verlies lijden. En misschien is de maximum tabel een nieuw gegeven. En wat houdt punt 2.e, rekening houden met het uitgangspunt van de RES eigenlijk in voorzitter? Dat er niet te veel zon op land aangelegd mag worden? Dan als laatste punten 2.f en 2.g. Punt 2.f, de participatie-inspanning is een wassen neus, zoals het geformuleerd is. Dit houdt niets concreet in, in onze ogen. Punt 2.g, de opruimplicht na 25 jaar kan betekenen dat na 15 jaar SDE ontvangen te hebben, het park onrendabel zou kunnen zijn en de POV inmiddels de plug eruit getrokken heeft. Wie draait er dan voor het opruimen op? Hier wordt onvoldoende over gesteld, er zijn nu onvoldoende garanties daarvoor. Dan kan er volgens het ontheffingsartikel lid 2 wegens bijzondere omstandigheden met al deze vage regels ook nog eens een streep gezet mogen worden, mocht dat nodig zijn om de RES-doelen te halen. Eigenlijk een bijna vrijbrief om kleine zonneakkers in principe overal toe te staan waar gemeenten dat maar willen. Ook wanneer hun maximale restquotum wordt overschreden. Voorzitter, dit hele ontheffingsartikel lijkt heel wat, maar was GS niet altijd al de instantie die voor iedere bestemmingswijziging in deze toestemming diende te verlenen? Moesten de gemeenten zelfs voordat ze een plan opstelden niet eerst bestuurlijk overleg met GS plegen? Zo niet, werd zo'n plan bemoeilijkt vanuit de provincie. Dit heb ik de gedeputeerde die over de RES gaat, zelf horen zeggen bij een infobijeenkomst in de vorige Statenperiode. Met andere woorden, in de vorige periode is gemeenten geheel de vrije hand gegeven om zonneakkers overal maar neer te plempen. Dat is ook wel gebleken uit de beantwoording van de schriftelijke vragen van de PVV over de rechtmatigheid van de plaatsing in het kader van de regelgeving van de POV. Voorzitter, daarom vraag ik mij af: is dit voorstel bedoeld ter afdekking van het gegeven dat GS in het verleden haar taak op dit gebied heeft laten lopen? Misschien bewust, omdat het halen van de RES toen een prioriteit had? Ik denk dan ook dat het goed is, dat in deze Statenperiode de portefeuilles van RES, de Energietransitie en het toezicht op de Omgevingsverordening toegewezen zijn aan twee afzonderlijke gedeputeerden en niet meer in één hand zijn. Dat lijkt mij voorzitter voor de toekomst een belangrijke regel. Voorzitter, als laatste. Ik denk dat wij met een of meerdere amendementen zullen komen op dit voorstel, als er geen wijzigingen komen. Met name met betrekking tot participatie, opruimplicht en ontheffing artikel lid 2, dienen eerst aanscherpingen en verduidelijkingen aangebracht te worden. Ik hoop dat andere partijen in dit ook inzien. Dank u wel voorzitter.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een procedurele vraag stellen?

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik wil zeggen, amendementen en dergelijke, volgens mij wordt ons als Staten nu een zienswijze gevraagd op een voorstel, waardering dat gedeputeerde ons deze vraag stelt, dan is het toch niet mogelijk om met amendementen of weet ik welke wijzigingsvoorstellen op een zienswijze te komen? Is dat juist?

De voorzitter: U heeft volkomen gelijk. Amendementen kunnen niet in dit geval.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik wil hier toch nog even op reageren. Want dit zal omgezet worden in een Statenstuk en een Statenstuk kan geamendeerd worden. Dus ik heb het al vast over, mocht het zo zijn dat dit voorstel niet aangepast wordt, dan komen we bij de Provinciale Staten tijdens de behandeling van dit voorstel met een amendement. En dat is wel degelijk mogelijk. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Wij gaan het zien. Ik ga door naar, even kijken, de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Als provincie staan we voor een aantal grote opgaven, zowel vanuit het Energieakkoord en het Klimaatakkoord als vanuit onze eigen doelstellingen: 49% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. En dit willen we onder andere behalen door tegen die tijd 40% hernieuwbare energie te gebruiken op onze totale energiebehoefte. En die behoefte is voor onze warmte, elektriciteit en mobiliteit op jaarbasis ongeveer 14 TWh. In 2030 moeten we dus ongeveer 5,6 TWh aan hernieuwbare energie opwekken. Energie, dus niet elektriciteit. In 2050 dus ongeveer 14 TWh, maar naar onze inschatting zal dat meer zijn. Op de middellange termijn is zon op land een noodzakelijke voorwaarde, tot het moment dat andere alternatieven van hernieuwbare energieopwekking voldoende zijn opgeschaald. Wij begrijpen dat onze Drentse politiek zich veel bezighoudt met de RES, omdat we nog een lange tijd midden in dat traject zullen zitten. Maar de RES is eigenlijk maar een klein onderdeel van het grote geheel. Onze vraag aan het college: hoe verhoudt deze maximering van zon op land zich ten opzichte van het halen van onze ambitie op het gebied van CO₂-uitstootbeperking over alle sectoren? Worden hiermee onze provinciale doelen gehaald? Is er ook een plan-B met additionele maatregelen of ruimte, als de doelen niet gehaald lijken te worden? Er wordt gezien de tabellen uitgegaan van een opbrengst van 1 GWh per hectare, terwijl PBL uitgaat van maximaal 950 vollasturen, waarmee gerekend moet worden. Dit zou betekenen dat in deze berekening uitgegaan wordt van 1,05 MW aan opgesteld vermogen per hectare. Ik ben misschien al mensen aan het verliezen, maar gezien de beleidsregels zon, met daaronder begrepen de handreikingen, lijkt ons dit niet haalbaar. In de handreikingen wordt namelijk veelal aanbevolen om ook tussen zonnepanelen meer ruimte te houden, ter bescherming of verbetering van biodiversiteit en bodem. Uiteraard zijn wij het met deze uitgangspunten eens, maar het ruimtebeslag wordt wel groter. Vraag aan het college: is er rekening gehouden met de afname van het vermogen per hectare? Graag zien wij een onderbouwing tegemoet. Daarnaast dringt bij ons nog de vraag: kunnen we de hectares per gemeente wellicht loslaten en het plafond algemeen houden? Zodat we flexibel om kunnen gaan met deze ruimte, om het wellicht ook beter in te passen op het elektriciteitsnet en zodat clustering met wind ook makkelijker mogelijk gaat worden. Tot zover onze vraagtekens bij lid 1 van het zonne-energie artikel. Wat betreft lid 2. Over het algemeen vinden wij het logische en nodige voorwaarden die zullen leiden tot een betere inpassing van zonneparken in ons Drentse landschap en op de infrastructuur. Maar er bestaat twijfel bij sub g, dat volgens ons moeilijkheden kan geven. Stel nou dat we een zonnepark aanleggen met als dubbelfunctie een betere waterhuishouding. Dan lijkt het ons vreemd om de verplichting op te leggen om de oorspronkelijke situatie te herstellen. GroenLinks ziet graag dat er voor een andere formulering gekozen wordt. Volgens GroenLinks geven de Beleidsregels zon, met haar onderliggende handreikingen, goede richtlijnen en voorbeelden van dubbelfuncties die ontwikkelaars ter harte kunnen nemen.

De voorzitter: Meneer Bos, uw spreektijd is voorbij.

De heer Bos: Mag ik nog een alinea afmaken?

De voorzitter: 15 seconden, daarna gooi ik hem uit.

De heer Bos: Met instemming hebben we kennisgenomen van de ontheffingen in het 2e artikel. En dan vooral met de ontheffing uit lid 2 voor kleinschalige initiatieven, zodat onze Drentse inwoners een mogelijkheid hebben om vanuit de gemeenschap zonneparken te realiseren, waarbij de lusten voor de omgeving zullen zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie en daarna de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Ik zie aan het eind van de ronde dat uw coulance wat minder wordt, maar ik zal me proberen te houden aan mijn spreektijd. Allereerst onze dank aan het college om dit nu voor te leggen in een vroeg stadium, om daar vast onze wensen en bedenkingen te uiten. Dat geeft tijd om dat mee te nemen en dan wellicht in oktober alsnog met amendement te komen, wie weet. Maar het doel is om het maximum aantal hectares zon op land per gemeente te begrenzen. Daar kunnen wij op zich wel inkomen. Maar we ondersteunen ook de oproep van de heer Hoekstra om te blijven staan voor onze ambities voor de opwekking van duurzame energie. De RES blijft leidend zoals ook in de Statenbrief staat. Die maximum aantallen worden nu in een bijlage gezet. We begrijpen dat dat rechtstreeks voortvloeit uit de RES. Maar daarmee wordt het wel een hele cruciale bijlage. Voor ons is in dat geval ook helder dat vaststellen en wijzigen van een bijlage ook via PS moet gebeuren. Dus niet ambtshalve door GS. Het CDA heeft al vragen gesteld over het oppervlak. Die 140 m², waar komt die nou eigenlijk vandaan? Plannen die kleiner zijn dan dat, hoeven dus geen rekening te houden met begrenzing, zoals wij het begrijpen. In het 2e lid zien we een opsomming van een aantal voorwaarden. De vraag is of aan al die voorwaarden voldaan moet worden of dat er ook sprake kan zijn van alternatieven. Dat is mij nog niet helemaal gebleken. Over de oorspronkelijke situatie is ook al wat gezegd en daar moet echt wel wat meer duidelijkheid op komen. Want gaat het dan om uiterlijke kenmerken, dingen die we op zicht kunnen waarnemen, of ook om de kwaliteit van bodem en bijvoorbeeld aanwezige biodiversiteit? Dus dat moet nog wel wat nader worden gedefinieerd en ook de vraag of dat dan afdwingbaar is met dit artikel. In de toelichting wordt omschreven dat er ook beoogd wordt om zon op dak te stimuleren. Dat is op zich een goede redenering. Eentje die je wel logisch kunt vormen, ook een die politiek gedragen wordt hebben we al wel gezien, maar dat artikel gaat op geen enkele manier over het stimuleren van zon op dak. Met andere woorden, op dat gebied sluiten eigenlijk de artikelen en de toelichting niet aan. Dus, misschien moeten we daar nog eens naar kijken, of dat wel zo handig is om die redenering te gebruiken. We hebben gisteren ook gezien dat je voorzichtig moet zijn welke motivering je gebruikt voor een juridische regel. Dus verzoek om daar nog eens naar te kijken voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Pruisscher. Zeer ruim binnen de tijd. We gaan naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal en daarna mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter.

De heer Velzing: Mijnheer de voorzitter, volgens mij hoor ik eerder dan de eenmansfractie.

De voorzitter: Wat zegt u?

De heer Velzing: Volgens mij ben ik voor de beurt van de eenmansfracties. U doet op volgorde qua grootte.

De voorzitter: Ja, maar dat is een regel die weliswaar besproken is in het presidium, maar dat is een kwestie van klok en klepel. De regeling geldt namelijk voor de Statenvergaderingen en niet voor de commissievergaderingen. Dus het blijft aan deze voorzitter om te bepalen welke volgorde je krijgt. Bovendien heeft u uw beeld niet aan staan. Dus ik was helemaal niet van plan om iemand van het Forum het woord te geven, omdat uw beeld niet aanstaat. Het woord is aan de heer Schoenmaker.

De heer Velzing: Ik ben het niet met u eens. Ik heb de hele tijd mijn microfoon open gehad. De hele tijd. En ik heb ook geroepen van dat ik ook graag mee wilde doen, maar ik kreeg geen antwoord. Dus u kunt dan streng zijn tegen mij, maar ik sta continu... Vanaf het begin heb ik geprobeerd ook al in te schakelen, omdat u mijn naam niet noemde.

De voorzitter: Maar ik zie u nu pas voor het eerst op beeld verschijnen.

De heer Velzing: Ja, maar ik had de microfoon aan en we moesten roepen als wij ook wilden zeggen en dat heb ik gedaan. En de camera heb ik ook de hele tijd aan gehad.

De voorzitter: Nou oké. U zult zich er toch bij moeten neerleggen, ik geef nu het woord aan de heer Schoenmaker en daarna mevrouw Zuiker en daarna komt u weer aan de beurt. Daarna zelfs nog eens een keer mijnheer Mäkel van de SP voor een tweede poging. Het woord is aan de heer Schoenmaker en aan hem alleen.

De heer Schoenmaker: Dank u voorzitter. Mocht het zo zijn dat er technische problemen zijn, is het altijd nog te melden via de app en die wordt gewoon door iedereen gelezen. Dus volgens mij is het dan ook duidelijk.

De heer Velzing: Dat heb ik ook gedaan nu.

De heer Schoenmaker: Prima. Naar aanleiding van de motie zon op dak, die ook door onze fractie is ingediend, bespreken we hierbij de zienswijze van de Staten omtrent het maximaliseren van zon op dak. Voorliggend document ziet er wat ons betreft al goed uit. De fractie van Sterk Lokaal is omtrent het behalen van de RES-doelstelling vooral blij met de grote rol die voor de gemeentes is weggelegd. Onze fractie vindt het belangrijk dat gemeenten... dat de flexibiliteit en inwonersinitiatieven daarbij gewaarborgd zijn. Wat we wel missen in de zienswijze, en dat zouden we toch wel graag toegevoegd zien, is dat het essentieel is en dat het voor gemeentes mogelijk blijft, om kleine inwonersinitiatieven boven de gestelde aantal hectares genoemd in dit document, te kunnen beoordelen en eventueel te kunnen goedkeuren, zonder dat de gang naar de provincie gemaakt dient te worden. Er worden in dit document namelijk maximum hectares gesteld. De gemeentes zijn volgens ons prima in staat om de landschappelijke inpasbaarheid en draagvlak zelf te bepalen. De gang naar de provincie kan in die gevallen leiden tot het niet realiseren van bijvoorbeeld dorpsinitiatieven, vanwege het complexe traject. En dat zou jammer zijn. Er kunnen volgens onze fractie wel beperkingen worden gesteld in dat geval, bijvoorbeeld 3, 4 of 5 ha per project. Belangrijk is dat beoordeling in die gevallen bij de gemeenten blijft. Deze

zienswijze lijkt ons er ook vooral op gericht om commerciële partijen uit bijvoorbeeld het buitenland met grootschalige projecten, om die de toegang tot Drenthe te kunnen weigeren. En dat lijkt ons een goede ontwikkeling. In dat stuk lezen we ook dat de gemeentes ruimte voor eigen beleid willen, maar dat er ook een vangnet is bij de provincie. Wat wordt er precies bedoeld met 'vangnet'? Moeten we lezen dat er, indien een gemeenteraad bij meerderheid het besluit over de vierkante meters zon op land heeft genomen, dat dit besluit via het vangnet teruggedraaid kan worden door de provincie? En is daarmee de handelingsbevoegdheid van de gemeenteraden teruggedraaid of wordt die beperkt? Die vraag zou ik wel graag beantwoord zien.

De heer Vorenkamp: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Schoenmaker; Ik zie dat de heer Vorenkamp een interruptie wil plegen.

De heer Vorenkamp: Ja, ik heb even een korte vraag aan de heer Schoenmaker. De heer Schoenmaker wil die 2,5 ha die nu als bovengrens geldt voor de kleine projecten voor gemeenten, verhogen naar een nieuwe bovengrens, want er moet toch een nieuwe bovengrens gesteld worden. Maar vind hij het dan ook een goed idee dat als die RES-toezegging van de gemeente gehaald wordt, dat dan toch doorgedaan blijft worden met die kleine parken? Dus dat gemeentes boven hun inbreng op de concept-RES, dat daarboven dus het hele Drentse landschap eventueel volgegooid wordt met allemaal kleine parkjes van 4 of 5 ha? Dank u wel.

De heer Schoenmaker: Dank u wel mijnheer Vorenkamp. De omschrijving dat het hele Drentse landschap vol gepland wordt met kleine parkjes, zo zien wij het niet. Wij zien het meer dat boven die gestelde hectares... ik woon zelf in de gemeente Westerveld, daar staat 43 ha. Maar stel dat er nou een goed dorpsinitiatief komt waarbij het dorp energieneutraal wil worden, dan zou je dat boven die 43 ha in dit geval toe moeten kunnen staan. En dat is eigenlijk waar wij naartoe willen. En wij zijn ervan overtuigd dat een gemeenteraad prima in staat is om de goede afwegingen te maken om dat wel of niet te doen. Dus niet het volplempen van, maar wel kijken naar dorpsinitiatieven bijvoorbeeld.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter.

De heer Vorenkamp: Voorzitter.

De voorzitter: Eerst de heer Vorenkamp nog.

De heer Vorenkamp: Nog even een vraag aan meneer Schoenmaker in verband met zijn antwoord. Vindt u dan dat bijvoorbeeld de gemeente Hoogeveen en de gemeente Borger-Odoorn, die hebben dus op eigen initiatief allerlei plannen goedgekeurd, vindt u dat zij dat geweldig goed gedaan hebben dan? Dank u wel.

De heer Schoenmaker: Het antwoord daarop is eigenlijk dat kleinschalige projecten prima beoordeeld kunnen worden door de gemeenteraden. Daar ligt eigenlijk de eerste verantwoordelijkheid. Deze zienswijze lijkt eigenlijk naar de toekomst gericht om met name de grotere initiatieven tegen te gaan. En wij zijn van mening dat gemeenteraden wel degelijk zelf in staat zijn om kleinere projecten te kunnen beoordelen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren, interruptie op de heer Schoenmaker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Begrijp ik dan van de heer Schoenmaker dat een gemeenteraad een groot project niet kan beoordelen? En de hele argumentatie die de heer Schoenmaker gebruikt, is eigenlijk tegen dit voorstel, want hij wil de regie bij de gemeenteraden leggen. Hoe zit dat?

De heer Schoenmaker: We hebben nooit een... De RES is begonnen waarbij de regie volledig bij de gemeenteraden ligt en dat zien wij dus ook. Wat wij hier met name in dit document zien, zo lezen wij het tenminste, dat de grotere projecten, waar misschien heel veel inwoners niet op zitten te wachten, commerciële partijen, dat je daar met name wat meer de hand op kunt leggen. Dat je die kunt beperken. Maar het gaat er vooral om, dat je de initiatieven om de RES-doelstelling... de gemeente bepaalt zelf of ze windmolens neerzetten of zon op dak of zon op land. Ze hebben een doelstelling te halen en daar willen ze draagvlak voor creëren. En ik denk dat je dat vooral bij de gemeenten moet laten liggen en niet provinciaal moet gaan regelen. Daarom was mijn eerste vraag aan de heer Hoekstra ook al: vindt u dat de regie helemaal bij de provincie moet komen te liggen, op het moment dat je dus alle regie vanuit de provincie laat bepalen waar de hectares komen te liggen? En wij zijn echt van mening dat dit is gedaan bij elke gemeente afzonderlijk en dat je daar ook naar moet gaan handelen. Dat is in dit geval ook gebeurd en daarom komen die maximale hectares van zonneparken nu naar boven. Omdat dat gerealiseerd is naar aanleiding van het consulteren van de gemeenteraden. Dus dat wordt hiermee... Daarmee vinden wij het wel een goed project, maar dit zien wij met name als verlengstuk naar de toekomst toe. En dan zien wij natuurlijk ook wel de grote projecten ontwikkelen langs de snelwegen, langs de A28. Dat men daar paal en perk aan wil stellen, dat snappen wij en daar zijn wij het ook zeker wel mee eens.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker, gaat u verder met uw betoog, want u heeft nog een minuut.

De heer Schoenmaker: O, dat moet lukken denk ik. Deze zienswijze lijkt ons een tijdelijke zienswijze en is vooral bedoeld om de beperking van het aantal vierkante meters zon op land te werkstelligen in relatie met de RES 1.0. Maar er zal straks ook nog een RES 2.0 en 3.0 komen. Onze vraag is dus heel simpel: blijft deze zienswijze dan van kracht of komt er een nieuwe zienswijze? Wij gaan er voorlopig vanuit dat dit alleen betrekking heeft op RES 1.0. Laat ik afsluiten, dan sla ik een klein stukje over. Onze fractie wil zo min mogelijk provinciale bemoeienis, dat is ook een antwoord richting mevrouw Zuiker, bij het behalen van de doelstellingen omtrent de RES. Dat zien we gelukkig terug in de stukken. Tevens blijkt dat het aantal hectares bij gemeentes wat boven de beperking zal gelden, het aantal hectares is als surplus van de gedane bid vanuit de gemeentes. En daarmee wordt de opgaven van de gemeentes gerespecteerd. Het doel van deze zienswijze is volgens ons om grote, ongewenste, niet in het landschap passende zonneweides, tegen te gaan. En daar kan onze fractie zich prima in vinden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. Dan gaan wij nu naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Iets meer dan 2 jaar na de vaststelling van de Provinciale Omgevingsverordening ligt er nu een voorstel om deze aan te passen. In 2018 is al uitgebreid gesproken over landschappelijke inpassing van zonneparken en participatie van de inwoners. Er lag toen een amendement van de SP. Dat ving al een heel groot deel van de problemen op, die hier nu mee worden afgevangen. En dat amendement is verworpen. Dus kennelijk is er na een kleine

2 jaar al sprake van voortschrijdend inzicht bij de Staten. Of is het de achterliggende bedoeling om de energietransitie te traineren? Want met deze aanpassing worden namelijk obstakels opgeworpen voor zon op land. Maar er worden geen obstakels weggenomen die de ontwikkeling van zon op dak nu tegenhouden. De Partij voor de Dieren is een voorstander van zon op dak, en dat is een iets grotere uitdaging om voor elkaar te krijgen dan zon op land. Ik wil graag horen van de gedeputeerde hoe hij voor zich ziet...

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, u wordt geïnterrumpeerd door de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Voorzitter dank u. Bedoelt mevrouw Zuiker nu het voorgestelde amendement van de PVV, om zonneakkers te verbieden op natuur en landbouwgrond? Dat was niet van de SP.

Mevrouw Zuiker: Nee, dat amendement bedoel ik niet. Ik bedoel het amendement van de SP, waarbij ook een maximering voor het aantal jaar is opgenomen en de participatie van de omgeving. En dat amendement is toen verworpen. En dat had nu al heel veel problemen weg kunnen houden. Wij willen graag van de gedeputeerde horen, hoe hij het voor zich ziet dat dit voorstel gaat leiden tot meer zon op dak, want dat is de argumentatie die gebruikt wordt. En we lezen in de brief van de gemeente Aa en Hunze bijvoorbeeld, die hier ook haar zienswijze over heeft gegeven, dat deze gemeente er expliciet voor heeft gekozen om zelf geen lat neer te leggen voor zonne-energie. En zij zegt letterlijk dat ze er niet op zit te wachten om meteen een plafond te introduceren, want ze wil juist ruimte bieden en ze wil geen initiatieven smoren. Graag horen wij van de gedeputeerde wat hij vindt van dit standpunt van de gemeente Aa en Hunze. Wij verwachten dat meer gemeenten er zo over denken. En dan over het gebruik van landbouwgrond voor zon op land. In de Omgevingsvisie staat het volgende: in het buitengebied kan de productie van zonne-energie ten opzichte van intensief agrarisch gebruik kansen opleveren voor de verbetering van water, bodem en natuurkwaliteit. Pagina 13 van de Omgevingsvisie. Dit leidde toen tot het zogenaamde combinatiemodel en toen is de verordening daarop gebaseerd. Voorzitter, meer dan de helft van de grond in Nederland is in gebruik voor agrarische doeleinden. In Drenthe is het ongeveer 65%. Een groot deel daarvan gebruiken we rechtstreeks voor de vee-industrie, dus voor de productie van dierlijke eiwitten. En dat kan ook anders. Als we omschakelen naar de productie van plantaardige eiwitten voor de mens, kunnen we veel kostbare ruimte in Nederland vrij laten komen en die kunnen gebruiken voor meer natuur, meer woningen en ook voor de energietransitie. De Partij voor de Dieren is er daarom op tegen om nu al te zeggen wat wij niet met de gronden kunnen doen. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. Dan is inmiddels in deze Statenzaal gearriveerd de heer Mäkel van de SP. En die gaan wij nu horen in een beeld en een geluidskwaliteit als nooit tevoren. Mijnheer Mäkel, uw 3 minuten gaan weer opnieuw in.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel, ik dacht ik er maar twee had. Ik wil eerst even... Want ik heb natuurlijk een gedeelte gemist, maar nu woon ik wel in Assen gelukkig, dus ik was hier vrij snel, maar ik heb toch een gedeelte gemist. Maar ik was nog net op tijd om mevrouw Zuiker te horen. Het klopt inderdaad wat mevrouw Zuiker zegt. Het is een amendement geweest van 3 oktober 2018, toen ingediend door mijn collega fractiegenoot Wim Moinat. Dat is toen verworpen, want GS hebben toen gezegd: te veel regels. Het amendement werd zelfs ontraden. Dus dan wil ik... want wat ik allemaal wilde vertellen, dat klopt nou niet meer in de volgorde zoals het allemaal gaat. Maar ik wil toch even zeggen voorzitter, dat de SP snapt dat sommige

zaken moeilijk zijn te doorgronden wat betreft dat amendement wat we toen hebben ingediend. Maar we geven toch graag een pluim aan de gedeputeerde, dat hij nu toch tot diezelfde conclusie komt. Althans, op een aantal punten van datgene wat is voorgesteld. Want wij kunnen niet... Er zijn al een aantal vragen gesteld, want als ik die hele zienswijze moet gaan geven, dan red ik dat niet in 3 minuten. Maar ik heb al heel veel vragen van hier vanuit de Staten gehoord, waar ik ook heel nieuwsgierig naar ben, naar het antwoord. Dus dan zou u misschien verwachten, omdat toentertijd het amendement niet is aangenomen en nu op een aantal vlakken gedeputeerde op die stellingname terugkomt... en wat ik ook hoor is dat sommige Statenleden waarschijnlijk van mening zijn veranderd. Daar waar ze het amendement nog niet steunden, hoor ik nu dat er wel op een aantal vlakken steun voor is. Dan zou ik ook graag wat mevrouw Meeuwissen gezegd heeft met betrekking tot het voorbereidingsbesluit... want kijk, waar wij ons een beetje ongerust over maken voorzitter, is dat de voorstellen tot maximering van het aantal hectare zonneparken anders op te nemen in de verordening, wij dat toch een beetje zien als mosterd na de maaltijd. Want misschien zijn er 200-300 ha nog aan ruimte te vergeven. En als de wijziging van de Verordening pas in oktober 2021 wordt vastgesteld, dan kan het zijn dat dat misschien, ik noem maar wat, voor 1 ha nog geldig is. En omdat dit jaar nog allerlei andere hectares worden gegund, die waarschijnlijk daar niet in meegenomen zijn. Dan wou ik heel graag weten: zie ik dat inderdaad juist of zie ik dat niet juist? Heel graag een antwoord van gedeputeerde daarop, aansluitend bij datgene wat mevrouw Meeuwissen ook al vroeg, omdat ze graag wil dat er een soort voorbereidingsbesluit komt, waardoor je dat dan blokkeert. En ook voor wat betreft de heer Duut, die aangaf dat hij eigenlijk wil weten wat nou precies die beoordelingsruimte voorstelt, daar is de SP ook heel erg nieuwsgierig naar. En eigenlijk sluit de SP zich voornamelijk aan voor het geheel wat mevrouw Zuiker allemaal te berde heeft gebracht. En daar wilde ik het dan nu zo-even improviserend bij laten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Mäkel. Dan gaan we tenslotte naar de heer Velzing van het Forum voor Democratie. Gaat uw gang.

De heer Velzing: Dank u wel voorzitter. De huidige klimaatdoelen zijn erop gericht om te proberen klimaatveranderingen tegen te gaan. Deze doelen zijn onhaalbaar en hebben geen merkbaar effect op het klimaat.

De heer Duut: Slecht te horen.

De voorzitter: U bent inderdaad wat minder goed hoorbaar, maar in de Statenzaal kunnen we dat aardig aanpassen door het volume op te pompen, zal maar zeggen. Maar het kan zijn dat in het land het wat minder wordt. Ik zal proberen om verder te gaan. U heeft ook een scherm voor u en daardoor wordt het geluid nogal gedempt, denk ik.

De heer Velzing: Van de telefoon bedoelt u.

De voorzitter: U heeft een scherm voor uw gezicht.

De heer Velzing: U heeft gelijk.

De voorzitter: Kijk eens en nu wordt het helemaal een stuk beter.

De heer Velzing: Ik moet ook nog tijdelijk aan het werk en ik loop daar tijdens het werk ook mee. Ik begin even overnieuw, Ja?

De voorzitter: Dat is goed.

De heer Velzing: De huidige klimaatdoelen zijn erop gericht om te proberen om klimaatveranderingen tegen te gaan. Deze doelen zijn onhaalbaar en hebben geen merkbaar effect op het klimaat. Wel hebben ze een groot negatief effect op onze welvaart. Forum voor Democratie schat in dat de huidige klimaatplannen meer dan € 1000 miljard kosten. Omgerekend € 230.000 per 4-persoonshuishoudens. En dat voor een wereldwijde temperatuurdaling van circa 0,0007 °Celsius in 2100. We moeten daarom direct stoppen met het huidige klimaatbeleid en ons richten op kernenergie, zon op daken, geothermie, wat ook ingrijpend beter is voor de omgeving. Tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Nou nee, we hebben een interruptie van de kant van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: ik kan niet zo goed geloven wat ik hoor. Een temperatuurdaling in 2100? Ik vind het toch fijn als we heet hier over feiten hebben en niet over fabels. En wat u zegt over welvaart, ik denk dat de welvaart behoorlijk een klap krijgt als we de klimaatproblematiek niet aanpassen.

De voorzitter: De heer Velzing.

De heer Velzing: Het woord fabels laat ik aan haar toe en ik zou zeggen: lees onze Forumsite, daar staat het duidelijk omschreven waar we de cijfers vandaan halen. Nou goed.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter, ik wil daar nog iets over zeggen. Er is wetenschappelijke consensus en daar is een hoge standaard in, waarbij je toch echt uitgaat van klimaatopwarming 2021. Voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dan zie ik nog wel de hand van de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik wil ook even reageren. Meneer Velzing heeft helemaal gelijk. Het rijk heeft zelf een berekening gemaakt, weliswaar tot 2050. Dan heb ik het over de minister die erover ging destijds, een mevrouw van de PvdA als ik me niet vergis, en die heeft uitgerekend dat ons klimaatbeleid al 50% besparing tot 2030, als ik me niet vergis, gaat opleveren voor het klimaat, voor de verlaging van de temperatuurstijging, met zegge en schrijve 0.0004 °Celsius. Alstublieft, dat is dus helemaal niks, dat is onmeetbaar.

De heer Zwiers: Voorzitter.

De heer Vorenkamp: De temperatuur kan niet met deze nauwkeurigheid, de gemiddelde klimaat-temperatuur kan niet met deze nauwkeurigheid gemeten worden.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, ik ga u even onderbreken, want wilt u uw vraag stellen.

De heer Vorenkamp: Is mevrouw Zuiker daarvan op de hoogte? Daar zal ze wel iets...

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Leuk dat ik een interruptie op een interruptie krijg. Top. Dat is goed voor het debat. Ik weet niet waar u van op de hoogte bent, maar het is nu toch echt zo dat het klimaat toch echt wel warmer wordt. Ik weet niet waar u het echt vandaan haalt, dat wij hier geen probleem hebben. We hebben hier een groot probleem. Veel groter nog dan de meeste mensen weten. De komende 10 jaar hebben wij nog de tijd om er iets aan te doen. Daarna zijn we gewoon overgeleverd aan verandering die wij hebben aangebracht aan ons klimaat. En dat is zeer dramatisch voor de mensheid en zeer dramatisch voor onze welvaart, kan ik u vertellen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. Dan gaan we nu over naar de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. We hebben eigenlijk misschien meer een ordevoorstel. Het valt mij op, dat ieder onderwerp wat we hebben rondom iets specifiek rondom de energietransitie uitmond in een volledige brede discussie over de energietransitie. Ik zou eigenlijk mijn collega's willen vragen om ons bij het onderwerp te houden, zodat wij ook daadwerkelijk over de stukken die voorliggen een bijdrage gaan leveren.

De voorzitter: Dank u wel. Nee mevrouw Zuiker, daar gaan we nu niet verder op in. Ik zag ook nog de hand van meneer Bos van GroenLinks. Maar...

De heer Bos: Ik voel me een beetje aangesproken door de heer Zwiers, om wat ik misschien nu nog ga doen. Ik heb toch een vraag aan de heer Velzing. Ik heb een aantal maanden geleden, wederom dat ik het aanhaalde, de fractie van Forum voor Democratie horen zeggen dat zij in willen zetten op CO2-beperking, CO2-uitstootbeperking. Is dat nog steeds de mening van de fractie van Forum voor Democratie, of zijn ze daarin gewijzigd?

De heer Velzing: Ik weet niet of u het voorbeeld van Frankrijk kent. Met kerncentrales krijg je een behoorlijke vermindering. Dus heel simpel. Wij zijn voor kerncentrales.

De heer Bos: Maar aan de andere kant ontkende u net dat wij een klimaatprobleem hebben. Dus, wat is dan het doel van de CO2-uitstoot verminderen?

De heer Velzing: Maar ik weet dat GroenLinks steeds meer mensen hiernaartoe wil hebben. Dat we meer huizen krijgen, meer mensen, en dan zou het op tijd zijn dat we nu alvast met kerncentrales beginnen. Ik weet niet of u NRC gelezen hebt van 15 februari. Waar wij 2 jaar geleden al aan geverifieerd hebben, dat de ombouw naar stroomnet heel lang ging duren. Nijpels is onze pausklimaticus, die is zeer geschrokken dat het 10-15 jaar duurt wat jullie allemaal willen, heel Drenthe vernielen met zonneweide met zonneparken en met windmolens. Daar is geen net voor en dat duurt nu, waar wij dus 2 jaar geleden al voor gewaarschuwd hebben, 10-15 jaar. Dus dan zeg ik: begin vandaag maar met kerncentrales, dan kun jij de mensen hiernaartoe halen, die hier allemaal nog wonen, want je weet ook dat alle jongeren in Nederland op dit moment geen huizen krijgen. Dus ik denk: een toontje lager zingen.

De voorzitter: En daar gaan wij het dan ook bij laten, want we zijn nu wel heel erg afgeweken van het onderwerp zon-op land. En daarmee zijn we ook gekomen aan het einde van de eerste termijn van de zijde van de commissie. Wij gaan schorsen gedurende 7 minuten. Dus betekent dat wij om 10.57 uur doorgaan met de beantwoording van gedeputeerde Brink in de eerste termijn. Tot straks.

De voorzitter: Het is inmiddels 10.57 uur. Dat betekent dat wij verder kunnen gaan met de vergadering. Maar even een ding vooraf. In de eerste termijn is mij gebleken dat een aantal commissieleden zich, nou ja, af en toe het woord richten rechtstreeks tot een ander commissielid en dat de discussie af en toe wat in het persoonlijke wordt getrokken in plaats van tot het zakelijke beperkt blijft. Vandaar dat wij ook binnen dit huis de regel hebben dat iedereen het woord richt tot de voorzitter. Ik ga in het verloop van deze vergadering daar even wat strakker op letten, dat u het woord richt tot de voorzitter en niet rechtstreeks tot collega-commissieleden. Dan blijft het allemaal een beetje zakelijk. Het moet niet al te persoonlijk worden. Tenslotte willen we altijd weer als vrienden uit elkaar, om het zomaar eens te zeggen. Ik stel voor dat wij nu gaan naar gedeputeerde Brink, die volgens mijn papier 6 minuten de tijd had, maar voor mij zelfs 9 minuten krijgt, want er is wel heel erg veel gezegd in de eerste termijn. We gaan even luisteren naar zijn bijdrage. Gedeputeerde Brink, gaat uw gang. Het zou fijn zijn als wij u horen. Nee, wij horen nog helemaal niets. Wij horen nog steeds niets gedeputeerde Brink. Nou zou u ook een sprintje kunnen trekken naar beneden, gewoon in de Statenzaal kunnen gaan zitten, want dan verstaan wij u wel. Wij gaan nu live meemaken dat gedeputeerde Brink een sprintje trekt naar beneden. Zijn tijd gaat nu in. Ik zal dat ook even bijhouden hoe snel hij hier is.

De heer Schoenmaker: Voorzitter, dit is nou het Drentse kwartiertje waar we het over hebben zeker.

De voorzitter: Het is nog geen kwartier hoor. Hij is pas, hij is nu 30 seconden onderweg. Ik hoor hem al. Kijk eens aan, kijk eens aan, kijk eens aan. In minder dan een minuut is hij van de eerste etage uit zijn werkkamer helemaal naar beneden gekomen en kruipt hij hier nu achter de microfoon. Misschien dat ik hem nog even de gelegenheid moet geven om weer op adem te komen?

Gedeputeerde Brink: We kunnen beginnen.

De voorzitter: Kijk nou. Het woord is aan gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik hijg wel een beetje uit voorzitter, dank u wel. Excuus dat het niet lukte. Voorzitter, ik was het wel eens met de heer Zwiers, die aangaf van: het worden wel mooie bloemlezingen geleidelijk over hoe men denkt over klimaat en Partij voor de Dieren over landbouw. Ik zeg maar even, wat Forum zei over klimaat en de Partij voor de Dieren over de landbouw, deel ik niet en ik denk ik dat ik ze daar ook niet in kan geruststellen. Voorzitter, er is begonnen met een inspraakreactie van de heer Hoekstra. En ik denk dat ik zowel de heer Hoekstra als ook heel veel fracties blij ben met de steun die er is, dat wij gaan kijken om toch een beetje paal en perk te stellen aan wat er zou kunnen gebeuren aan een wildgroei. Want dat wil niemand als het gaat om zonneparken in ons landschap. Ik moet ook eerlijk zeggen, het is echter een zienswijze. En de voorzitter zei al, ik heb ook bijna drie bladzijden volgeschreven met vragen. Maar aan het eind van de rit nemen wij al uw opmerkingen mee. Die gaan we bekijken en die kunnen we aanpassen en dan stelt het college opnieuw het stuk vast. Dan wordt het ter inzage gelegd. En zoals mevrouw Kleine Deters al aangaf, u kunt ongeveer in oktober zienswijzen indienen als wij niet voldoende geluisterd hebben of als er niet voldoende iets in staat wat u graag wil. Dus dat gaan we dan zien. En toch wil ik een aantal dingen nog verder verduidelijken. Want er zijn een heel aantal opmerkingen gemaakt waarvan ik denk, met een algeheel verhaal kan ik die wel wegnemen. Dat begon bij mevrouw Meeuwissen van de VVD. Waar hebben we het hier over? Ik denk dat dat goed is, dat ik dat nogmaals benadruk. De artikelen 1 en 2 gaan over en gelden allemaal... mijnheer Schoenmaker ik heb u in beeld ook hier, maar u stelde die

vraag: geldende die allemaal, a tot en met g? Ja, die gelden allemaal. En dat geldt voor alle opgaven in de RES 1.0, die door de gemeenten zelf zijn opgegeven, ingevuld, als ambitie daar zijn neergezet. Die RES-en worden ook vastgesteld. Die gelden in principe tot de opgave tot 2030. Onze POV geldt net zo lang totdat u hem weer wijzigt, want het komt in de provinciale omgevingsverordening. En die artikelen 1 en 2 gelden dus voor de opgave binnen de RES, zit daar wat speelruimte in. De RES-en worden nog vastgesteld. En het is niet een kwestie van een kwart hectare meer of minder. Maar het gaat er wel om, daar gaat dan de ontheffing over, op het moment dat de gemeente... En wat ons betreft en wat het voorstel betreft en wat mijzelf betreft, wordt er niet geruild tussen de gemeenten, tenzij ze dat in goed overleg doen. Maar er wordt per gemeente vastgesteld. Zij hebben die opgave gedaan. Er wordt van hen ook verwacht, dat als je een opgave doet, dat je die ook invult en niet bij de buurgemeentes neerlegt, tenzij dat in zeer goed overleg of in clustering tot betere opgaves leidt. Dat is de strekking van het verhaal. Wil men meer, dan geldt die ontheffing en die ontheffing gaat dus ook over die 2,5 hectare. Daar is ook iets over gezegd. Er wordt ook gezegd, wat geldt dan nu voor het huidige beleid? Want er wordt volgens mij... Er zei iemand, geldt dat dan straks nog voor een hectare. Ik dacht dat dat de heer Mäkel misschien wel was. Ja, die zei nog iets van, wij weten niet waarvoor het geldt. Dus ook de artikelen 1 en 2 gelden voor alles. Dat geldt straks ook voor participatie. Maar participatie nemen we op in de Beleidsregel. Die stelt het college vast en die gaat dan per ommekeer in werking. Deze gaat niet per ommekeer in werking, maar vanaf het moment dat die ter inzage gelegd wordt, kunnen we hem wel gebruiken en kunnen we hem wel gaan toepassen. Dus ook deze ontheffing en alles wat hierbij gebeurt. Vanaf het moment dat we hem ter inzage leggen, kunnen wij deze wet, kunnen we deze regel, of kunnen we dit toepassen vanaf april. Dus alles vanaf april kunnen we toetsen aan deze nieuwe regel. En nogmaals, als een gemeente dan boven hun opgave zit in de RES 1.0, dan kan er alleen via ontheffing nog zonnepanelen worden gedaan. Ik denk voorzitter, dat is denk ik een verduidelijking die goed is en vanaf april kan dit dus gelden. Er is ook iets gezegd, ook de Partij voor de Dieren, maar velen hebben het erover, van, er wordt iets gesproken over zonnepanelen op dak. Wij gaan ruimtelijk natuurlijk niet sturen naar zonnepanelen op dak, maar wij gaan er wel vanuit op het moment dat er een rem komt van zonnepanelen op land, dat partijen zich meer zullen richten. Maar ook de ruimte die op het net komt, zal eerder gebruikt kunnen worden. Nu zien we dat heel veel ruimte op het net geclaimd wordt door grote parken. Grote initiatieven nemen de ruimte en kleine initiatieven van zonnepanelen op daken kunnen die ruimte dan niet gebruiken. Dus er komt straks ruimte op het net, in de toekomst. En als er geen zonnepanelen op land meer komt, kunnen we die ruimte ook beter invullen voor zonnepanelen op land. Dus er zit wel degelijk een indirecte sturingsfilosofie in, dat de ruimte niet in een keer geclaimd kan worden door grote parken. Ik denk dat, wat velen ook gezegd hebben, en dat is ook iets wat de heer Hoekstra aangaf, volgens mij hebben de gemeenten nog gegeven wat ze willen in die RES 1.0. En ik zeg nogmaals, de een is er gelukkig mee, de andere is er wat minder gelukkig mee, die vindt alles te veel, maar wij respecteren dus de opgave en de vaststelling, wat de gemeenten straks vaststellen in de RES 1.0. Ik ben trouwens... ik zie nog even staan, het CDA zei nog iets van voorschriften voor daken, dat die zo gebouwd worden dat er zonnepanelen op kan. Ik moet eerlijk wezen, het is een extra regel, maar ik zou daar wel gelukkig mee zijn dat dat gebeurt. Ik denk dat we daar niet omheen kunnen, om onze huizen zo en ook de bedrijfsgebouwen waar de energie wordt gebruikt, dat je daar ook per ommekeer op die locatie opwekt. Nou, voorbereidingsbesluit heb ik het over gehad. Het is een ontheffing. Dat geeft... Een ontheffing... Het college kan dus een ontheffing geven. Dat geeft een beetje ruimte. Het vangnet is een beetje bedoeld... Er is een gemeentelijk beleid, maar zie dit als een vangnet, als het gemeentelijk beleid daar niet aan voldoet. Dan is er een vangnet achter. Maar er zijn ook heel veel gemeenten die een prima beleid hebben, dat voor 100% past in dit beleid. Ik zit even te kijken naar wat andere vragen. Even zien. Maatwerk bij GS, maar wel voldoen aan wat hier is. Er worden trouwens ook wat

voorstellen gedaan. Ik dacht dat dat GroenLinks was, die zei: in oorspronkelijke staat terugbrengen, maar als het een dubbelfunctie is of iets dergelijks, dan hoeft het niet in oorspronkelijke staat teruggebracht te worden. Het gaat erom dat alles wat nu bijvoorbeeld landbouwgrond is, ook weer landbouwgrond wordt na 25 jaar. Dan wordt er nog iets gesproken, iemand die zegt van: 25 jaar, misschien is er met 15 jaar geen SDE meer. Maar zonnepanelen hebben nog wel een werkingsduur van 25-30 jaar. Dus dat wil niet zeggen als er geen SDE is, dat er geen energie meer geleverd wordt. Er werd ook nog een vraag gesteld over: je houdt er geen rekenschap mee dat er misschien over 10-15 jaar minder energie geleverd wordt door de panelen. Nee, we houden er ook geen rekenschap mee dat er bijvoorbeeld panelen komen die straks veel meer energie leveren, want ook die innovatie staat niet stil. Kortom er is een algehele regel. Wij hebben getracht ruimte te geven aan de wens van de gemeenten. Aan de andere kant hebben wij invulling gegeven aan de wens van de Staten om toch meer sturing te doen vanuit dit college. Ik wil u trouwens wel melden, want daar worden ook nog een vragen gesteld, zit er nou iets tussen het vorige college en deze? Nee, het vorige college heeft bewust gekozen om die sturingsfilosofie veel ruimte te geven aan de gemeenten op alle fronten. Er is ook hiervoor gekozen. En tegelijkertijd hebben we nu gezegd, ook trouwens in samenspraak met de gemeenten, we gaan kijken van, het moet ook... boven dit stuk willen wij in ieder geval vanuit onze provinciale rol, ik vanuit mijn ruimtelijke ordeningsrol, wil ik sturing kunnen houden op en rond landschap. En we voldoen hiermee aan de opgave, want er is een royale opgave. 10% van die opgave tot 2030 wordt op deze manier in Drenthe opgewekt. En wij denken met dit stuk voldoende sturing te hebben over ons landschap, over de invulling, in samenspraak met de gemeentes. En ik denk dat ik hiermee ook heel veel vragen beantwoord heb. Een netcapaciteit. Ik denk dat er veel gezegd is over zon op dak, ik denk dat heel veel mensen wel willen, maar vooral niet kunnen. En daarom is het ook de bedoeling dat de netcapaciteit die straks komt, beschikbaar komt voor de daken. Dan is er nog iets over de gedragscode gezegd. Daar kan ik over melden, dat alle partijen die in Drenthe actief zijn de gedragscode wel ondertekend hebben. Maar zie dit als aanvullend op de gedragscode. De heer Hoekstra zei er ook iets over, maar u moet dit zien als aanvullend op die gedragscode. Voorzitter en verder denk ik dat ik... wij hebben goed gehoord, wij gaan het nog eens terugluisteren. Wij zullen dit ook meenemen bij het verdere vervolg, voordat we ter inzage leggen wat u als Staten ons heeft meegegeven. Dat is trouwens heel divers. Van mensen die zeggen, het gaat niet ver genoeg, tot mensen die zeggen, we moeten dan ook wel die opgaves doen. Die opgaves doen we, maar we hopen dat dit ook helpt en dat we in 2030 kunnen zeggen, het heeft inderdaad geleid tot meer zon op daken en dat we tot een goede... Want samen met die Beleidsregel biodiversiteit, met de Beleidsregel die we gaan doen voor participatie, dat we denk ik een beleid hebben dat we geleidelijk aan invulling hebben gegeven, nadat u in de vorige periode bijvoorbeeld ook de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening hebt vastgesteld. En daar proberen wij nu gezamenlijkheid met u als Staten invulling aan te geven.

De voorzitter: Gedeputeerde Brink, ik ga u even onderbreken, want er is een interruptie van de zijde van de heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik heb een vraag aan de heer Brink inderdaad. Ik wil hem eerst bedanken tot zover voor de beantwoording. Ook voor dat april, ben ik heel erg blij mee. Maar toch, waar ik benieuwd naar ben voorzitter, is van de heer Brink te vernemen, als we het hebben over artikel 1, dat eerste artikel dat wordt gewijzigd onder 2.f en 2.g, daar staat precies bij 2.f en 2.g genoemd wat wij destijds in 2018 hebben voorgesteld. En waar ik nou heel erg nieuwsgierig naar ben, ik weet niet of de heer Brink nog van plan was om daar een antwoord op te geven, maar ik heb het hem tot nu toe nog niet horen zeggen, hoe kan het, wat is gebeurd binnen Gedeputeerde Staten, waardoor men destijds in 2018 nog

zei: we verwerpen dat, het voorstel van de SP, we ontraden het. En nu staat het gewoon bij 2.f en 2.g letterlijk omschreven. Wat is er gebeurd, vraag ik me af voorzitter, met de heer Brink.

De voorzitter: Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik denk dat we toen nog niet de opgaves in de RES hadden en nog niet wisten wat het betekent, nog niet konden zien en ook niet kon bevroeden in de zin van, hoe we zien dat grote parken hier en daar toch verrijzen. En dat we dus geleidelijk aan zeggen: er moet toch meer sturing op als het gaat om biodiversiteit, participatie. En kortom, een heel aantal zaken gaan we nu verder invulling geven. Ik zie dat als voortschrijdend inzicht en blijkbaar hebt u die vroegtijdig gehad en dat siert u. Ik denk dat u blij mag zijn dat we nu als college ook breed zeggen, want het is een gedragen standpunt. De heer Stelpstra heeft hier ook mee gekeken, die met name voor de opgaven vanuit de energie een belangrijke rol speelt. En ik probeer vanuit mijn ruimtelijke ordening. Maar we hebben gezamenlijk opgetrokken om te kijken, hoe kunnen we dit op een verantwoorde wijze doen. En de heer Hoekstra werd de vraag gesteld van... de rol van de milieufederatie, want die is breed, die heeft natuurlijk aan de ene kant zorg voor het landschap en aan de andere kant zorg voor de duurzaamheid, dat de energie opgewekt moet worden. U mag aannemen dat tussen de heer Stelpstra en mij diezelfde zorg en diezelfde belangenafweging constant plaatsvindt. We zien dat. Je kunt niet blazen het meel in de mond houden, roep ik wel eens. We hebben als Staten ook afgesproken dat we duurzame-energie willen opwekken en nu moeten we dat met elkaar op een verstandige manier doen en dat probeer ik op deze manier via ruimtelijke ordening in te vullen. Dank u wel.

De voorzitter: Ik zie nog...

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Mag ik daar nog even op reageren voorzitter.

De voorzitter: Oké, vooruit.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u wel. Dank u wel ook heer Brink voor deze beantwoording. Maar destijds heeft u... Trouwens dat compliment dat u mij gaf, komt mij niet toe, dat komt de heer Moinat toe, die dat destijds naar voren heeft gebracht. Maar destijds werd dat afgewezen, omdat u vond dat dat te veel regels gaf. En dat is dus een andere redenen dan die ik u nu hoor noemen.

Gedeputeerde Brink: Volgens mij is het destijds niet door mij afgewezen, maar door mijn collega. En ik moet eerlijk zijn, dat ik volledig achtersta wat ik nu doe. Ik probeer nu die ruimtelijke ordening invulling te geven. Ik probeer nu ook te voldoen trouwens aan de wens die in de Staten is. Maar ik zeg maar heel eerlijk, het is ook mijn wens. En ik weet ook, dat zeg ik maar intern, ik heb hier veel druk op gezet. De RES is bijvoorbeeld nog niet vastgesteld, maar dat komt. Dit voorjaar worden de RES-en vastgesteld. Dit kan nog steeds verwerkt worden in het definitieve stuk. Maar ik vind, en gelukkig zien ook een aantal Staten dat, want ze beginnen niet voor niets over het voorbereidingsbesluit, dat ik hier veel druk en haast heb opgezet. Ik vind dat wij als provincie zorg hebben voor het landschap en dat we beleid moeten ontwikkelen om dit in goede banen te leiden. En nogmaals, indirect vind ik ook dat dit best wel sturend is, gewoon meer zon op dak en daar wil ik graag naartoe.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik iets zeggen?

De voorzitter: Even een ogenblikje, want ik wil even kijken hoe het nu zit. Want ik zie dat iedereen wil interrumperen op de gedeputeerde. Maar er is wel een mogelijkheid voor een tweede termijn. Als het daarin kan, dan is dat misschien te prefereren. Ik zit even te kijken, zijn er, is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer Duut: Jazeker.

De voorzitter: Ja, er is behoefte aan een tweede termijn. Dus dan ga ik even terug naar mevrouw Kleine Deters.

De voorzitter: Is er nu sprake van een interruptie op datgene wat gedeputeerde Brink gezegd heeft? Zo ja, dan mag u een interruptie plegen.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter. Ik zal toch even willen aansluiten bij uw oproep, voordat we deze termijn van beantwoording startten, waarin u aangaf, het gaat niet over personen en we spreken via de voorzitter. Maar zowel mijnheer Mäkel als de gedeputeerde spreken over 'ik' en in persoon. Ik veronderstel dat we een fractie-inbreng hebben en dat we een collegiaal bestuur vanuit GS hebben. Dus ik zou willen aansluiten bij uw oproep en dat ook op deze wijze aan de heer Mäkel van de SP-fractie en de heer Brink als lid van GS onder de aandacht willen brengen.

De voorzitter: Waarvan akte. Dan kijk ik nog eventjes naar de heer Duut en de heer Zwiers, want die staken allebei hun vinger op. Gaat het over de tweede termijn of is het een interruptie? Interruptie zie ik en tweede termijn zie ik. Dan gaan wij nu starten met de tweede termijn en ik wijs de heer Velzing er bij voorbaat maar weer op dat zijn camera uitstaat, dat u dus het woord niet wil? En als dat wel zo is, dan gaat waarschijnlijk de camera nog wel aan. En geef ik nu als eerste het woord aan de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid voor een tweede termijn die maximaal 1 minuut mag duren, heeft uw presidium bepaald. Gaat uw gang.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. Een korte vraag. Hartelijk dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Het gaat nog om die gedragscode zon op land. Ik heb de gedeputeerde horen zeggen, dat alle partijen die op dit moment actief zijn die gedragscode hebben ondertekend. Betekent dat dan ook... want natuurlijk kunnen er ook nieuwe partijen hier actief worden, hoe voorkomen we dan dat die ook onder die gedragscode uit kunnen? Is dan die... want het staat niet in onze conceptartikelen, moeten we het dan alsnog opnemen of hebben we dat op een andere wijze afgedekt? Misschien wat technisch, maar ik hoop dat die helder is.

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we naar mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde heeft ons gerustgesteld ten aanzien van mijn eerste vraag, omdat hij zegt dat de nieuwe sturende regels ook gelden voor de opgave zoals die binnen de RES zijn opgenomen. En dat is voor ons een heel belangrijk punt. Het tweede wat hij heeft aangegeven is, was mijn vraag, is er een voorbereidingsbesluit nodig. En hij heeft aangegeven dat het eigenlijk niet nodig is, omdat vanaf april bij de ter inzagelegging er al werkingskracht van uitgaat en bij nieuwe aanvragen dat daar al naar verwezen kan worden. Dus dat is ook belangrijk voor ons, dus dat is ook geregeld. Dus dank daarvoor. Tenslotte wil ik nog even terugkomen op de opmerking waar mevrouw Zuiker mee kwam en later ook mijnheer Mäkel over het SP-amendement van 2018. Ik heb hem er nog even bij gepakt, van de Provinciale Omgevingsverordening toen. En ik kan u inderdaad melden dat, als dit onderwerp nu aan de

aan de hand was geweest, dat wij voor hadden gestemd. Dus ja, er is sprake van voortschrijdend inzicht. Ofwel, met de kennis van nu, als we dan terugkijken, dan hadden wij daar anders ingestaan. U kent natuurlijk de VVD als partij die niet voorop loopt bij het invoeren van nieuwe regels, dus dat zal daar ook doorslaggevend geweest zijn toen om daar niet in mee te gaan. Maar we kijken nu op dit punt anders naar. Dus dat wil ik beiden ook even teruggeven. Dank u wel.

De voorzitter: Dan gaan we naar de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Ik zou nog graag wat verduidelijking willen hebben van de gedeputeerde over die zinsnede dat de gemeente een ruime mate van beleids- en beoordelingsruimte hebben als het gaat om een ontheffing boven de RES-opgave. En dat geldt ook voor die andere zinsnede, dat een ontheffing mogelijk is als het gemeentelijk beleid wordt belemmerd. Dat belemmerende, daar zit ik nog een beetje mee. Wat wordt daar nou precies mee bedoeld?

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we naar de heer Neutel van het CDA.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. Ik wil toch ook even terugkomen op de opmerking van mijnheer Mäkel, want als ik het goed begrijp, gaat het bij hem over puntje 2.f en dat gaat over het Participatieplan. En ik herinner me van 3 oktober 2018 dat er in die vergadering een amendement van de Partij van de Arbeid ondersteund door CDA en CU is aangenomen, waarin juist gevraagd wordt om het Participatieplan. En als je kijkt in de huidige Omgevingsverordening, of de Omgevingsvisie geloof ik, dan zie je daar ook dat amendement staan. Dus in die zin snap ik het niet helemaal. Wellicht is toen het amendement van de SP afgewezen, omdat het amendement van de PvdA al was aangenomen. Dus twee keer hetzelfde was ook niet nodig. Dat was even mijn bijdrage voor deze keer voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ik heb nog geen actieve herinnering aan die vergadering van 3 oktober 2018, maar ik begrijp dat er nogal verschillende interpretaties zijn. Ik vroeg me eigenlijk af of de bijdrage van de gedeputeerde al voltooid was. Ik had namelijk op een aantal vragen nog geen antwoord. We kunnen in ieder geval constateren dat er verschillende opvattingen zijn over deze nieuwe artikelen. Of stimuleren naar zon op dak... Wij zien het als een betere inpassing van zonneparken ook in ons landschap en daar zijn we absoluut blij mee. De vragen die nog resteren zijn in ieder geval: gaan we onze doelen halen met deze maximering? Dat heb ik duidelijk uitgelegd. We hebben we een aantal doelen ook provinciaal gezien. Onze vraag is, gaan we die nog wel halen? En kunnen eventueel de hectares aangepast worden naar de beleidsregel en het effect dat het heeft op het vermogen per hectare? Daarnaast hoorden we ook, dat in principe het college niet gaat afwijken van de hectares die op dit moment per gemeente zijn toegewezen, maar kan er wel een ruilmogelijkheid komen in de artikelen, die mogelijk maakt voor gemeentes om onderling te gaan ruilen. Of is die ruilmogelijkheid er al, maar zie ik hem misschien niet? Dan staat ook nog... Nu al?

De voorzitter: Ja, een minuut hè.

De heer Bos: Oké, dat was het dan. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u. Gaan we naar de fractie van de PVV, de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Allereerst, we gaan zien wat voor wijzigingen door de heer Brink aangebracht gaan worden voorzitter. En voorzitter, mijn opmerkingen zal ik toezenden aan de heer Brink, dat zeg ik maar vast toe. Dan heb ik nog twee punten met betrekking tot... We willen met dit artikel, dus dat er meer zon op dak komt, dat is eigenlijk minder zon op land... Dat betekent meer zon op dak. Daarom nog twee vragen aan de heer Brink. We hebben een probleem misschien met de SDE-subsidie. Waar ligt die grens voor bijvoorbeeld zon op dak bij boeren? En kan er iets versneld worden wanneer boeren bijvoorbeeld toch met een leuk project komen om sneller zo'n aansluiting te realiseren? En verder wil ik even steun verlenen aan het gezegde van Forum voor Democratie, dat die naar voren gebracht heeft over kernenergie. Eigenlijk zou deze hele transitie niet nodig zijn. Als je toch CO2 wilt besparen, ga dan over kernenergie. Dan hoeft de hele structuur van onze energievoorziening, van de elektriciteitsvoorziening, niet omgezet te worden. Dan kunnen we gebruik maken van de bestaande infrastructuur.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: In 15 jaar kun je gemakkelijk 9 conventionele kerncentrales neerzetten, zoals laatst hier gepostuleerd is in de Telegraaf en ook in andere kranten.

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ik hoor de heer Vorenkamp zeggen dat de infrastructuur niet aangepast hoeft te worden als we overgaan op kernenergie. Is mijnheer Vorenkamp zich ervan bewust dat elektriciteit wat opgewekt wordt door een kerncentrale in de vorm van elektronen komt en gas, waarmee we onze huizen bijvoorbeeld verwarming in de vorm van het moleculen staan?

De voorzitter: De heer Vorenkamp. Ja of nee.

De heer Vorenkamp: Uiteraard voorzitter ben ik me daarvan bewust. Het is een gradueel verschil, daar heeft de heer Bos gelijk in. De infrastructuur moet natuurlijk altijd enige aanpassingen hebben, maar niet op deze geweldige, verschrikkelijk ingewikkelde manier zoals nu gebeurt. Dan moet er alleen een verzwaring plaatsvinden van de bestaande infrastructuur. Maar een verzwaring van de infrastructuur is lang niet zo ingrijpend als de infrastructuur compleet op de kop zetten. Dank u wel.

De heer Bos: Dan denk ik...

De voorzitter: Mijnheer Bos, ik heb u het woord niet gegeven. Er was ook nog een interruptie dacht ik van mevrouw Zuiker? Nee? Dan laten we het hier eventjes bij. Dan gaan we door naar de volgende fractie en dat is de heer Pruijscher van de ChristenUnie.

De heer Pruijscher: Dank u wel voorzitter. En ik hoop dat u en mevrouw Kleine Deters mij toestaat toch een persoonlijke observatie te maken. Want ik heb in eerste termijn nogal wat opmerkingen gemaakt, ook wat misschien technische of detaillistische vragen gesteld en ik constateer toch ook dat de gedeputeerde daar niet op dat niveau is ingegaan. Misschien komt dat ook wel door brede waaier aan bijdragen in onze coalitie. Maar daarmee vertrouw ik wel op het schrijfwerk van de ambtenaren op de achtergrond en dat er alsnog op die vragen en opmerkingen wordt ingegaan. Ook omdat ze wel enigszins juridisch van aard zijn en dat heeft dus ook gevolgen op hoe we naar deze artikelen moeten kijken. In dat kader vind ik het wel bijzonder dat we een ontwerp, waarin we de details dus niet besproken hebben, toch juridisch van kracht laten. Ik

vind daar een mate van onzekerheid in zitten, die lastig wordt. Ik snap de politieke wens, maar als we niet op dat niveau juridisch met elkaar kunnen spreken, is het wel vreemd om dat juridisch van kracht te laten zijn. Daar laat ik het bij voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Pruisscher. Dan zie ik de camera uit bij D66, camera uit bij Forum voor Democratie, dus we gaan naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Allereerst bedankt met de heldere uitleg van de gedeputeerde. Geen uitruil tussen de gemeentes en de regie voor de eigen ingebrachte ambitie blijft bij de gemeentes. Binnen onze fractie is inderdaad enige onduidelijkheid. Ik heb een fictief voorbeeld, misschien zou de gedeputeerde dit nog even toe kunnen lichten zo meteen? Stel Hoogeveen en Midden- Drenthe hebben de RES ingevuld. Op een gegeven moment zegt Midden-Drenthe, ik kan meer gebruiken dan dat ik op dit moment heb en Hoogeveen zou iets over hebben. Dan mag je niet uitruilen. Maar mag je in dat geval dus via een ontheffing dat wel regelen? Dat is eigenlijk de vraag. In mijn beleving volgens mij niet, maar binnen de fractie roept het toch vragen op. Dus wellicht daar nog even een korte toelichting op. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is ten slotte het woord aan mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Wij willen ook wel graag van de gedeputeerde weten, hoe het kan dat een voorstel van een aanpassing van een verordening al meteen ingaat voordat PS die hebben vastgesteld. En wij zijn helaas door de beantwoording van de heer Brink niet gerustgesteld dat de aanscherping dan gaat leiden tot meer zon op dak. Want dit voorstel van maximering van zon op land is helemaal niet de oplossing om meer zon op dak te krijgen. Wat je nu krijgt, is minder kans voor zon op land en zon op dak wordt niet beter gefaciliteerd of afgedwongen. Er schijnt wel netcapaciteit vrij te komen, maar dan leiden we daaruit af dat netcapaciteit een bottleneck is. Wat gaan GS daaraan doen? En tot slot. Onder goede voorwaarden van landschappelijke inpassing, ecologische inpassing, en participatie willen wij echt geen maximering van zon op land afspreken, omdat die de energie -transitie kan remmen, terwijl deze juist moet worden versneld. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, dan zijn we gekomen aan het einde van de tweede termijn van de zijde van de commissie en gaat de gedeputeerde in zijn tweede termijn, die 3 minuten mag duren, de beantwoording doen.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, vergeef mij dat ik net niet alle vragen beantwoord heb, maar ik denk, dan ben ik een halfuur bezig, maar volgens mij heb ik op de vragen van de heer Bos wel antwoord gegeven. Volgens mij halen we de doelen. Want de doelen zijn in die RES geformuleerd als het gaat om het opwekken van duurzame energie. Ik heb al gezegd: Drenthe werkt 10%, nog veel meer dan de ambitie zou moeten zijn als je kijkt naar wat wij landelijk gebruiken. Volgens mij, die doelen halen we dus. Ik heb al gezegd: er wordt geen rekening gehouden met afname als panelen minder worden, maar er wordt ook geen rekening gehouden of de panelen over 2 of 3 jaar een zodanige verbetering hebben dat er veel meer energie opgewekt wordt. En we kunnen ruimtelijk ordelijk gezien alleen maar ruimtelijke ordening technisch sturen op hectares en niet op kilowatturen bij wijze van spreken. De oorspronkelijke staat heb ik volgens mij iets over gezegd. Wisselen van gemeenten heb ik iets over gezegd. Het kan niet, als je dit zo vaststelt, iedere gemeente moet zijn eigen rol houden. Maar let wel, een ontheffing kan altijd en kunnen we ook aan uw Staten voorleggen. Als gemeenten echt zeggen, de opgave in de ene

gemeente is vol en een ander zegt, ik zit aan de grens, maar zouden we hier nog iets kunnen doen? Laten we met elkaar ook iets vaststellen, dat we hier wat mij betreft ook wel een geheel hebben waar een werkbare situatie is. Het college is er niet voor bedoeld om te zeggen: want het moet allemaal in beton gegoten zijn. Maar ik zeg maar heel eerlijk richting mevrouw Zuiker, want ik heb u nog op het scherm hier, wij delen onze mening niet. Wat mij betreft is dit wel het maximum dat wij toestaan aan zon op land en dan wordt er eerst gewerkt aan zon op dak. Zo helder moet ik zijn. En u zegt, ik kijk nog even naar de ChristenUnie voorzitter, want er wordt...

De voorzitter: Er is een interruptie van de kant van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Ik hoorde gedeputeerde zeggen, dat wij met deze bijdrage onze RES-doelen gaan halen, maar ik vraag me nog steeds af: gaan we onze provinciale doelen halen? Gaan we die 40% hernieuwbare energie met deze maximering die hier voorligt, halen om dat doel te bereiken?

Gedeputeerde Brink: Nou ben ik niet... mijn collega Stelpstra is er ook niet, maar volgens mij halen we ook onze provinciale opgaven en de doelen hiermee, want daar is de RES voor samengesteld. Dat we gezegd hebben, we provinciale doelen en daar moet de RES 1.0 invulling aan geven. En ik heb aangegeven, die respecteren wij. Dus ik zou bijna zeggen... of u moet de vraag aan mijn collega stellen, ik doe alleen maar ruimtelijke ordening, technisch gezien wat wij vanuit landschappelijke inpassing... maar let wel en daar heeft mevrouw Kleine Deters dus ook gezegd, en dat wil ik ook nog wel benadrukken: laten we nou niet net doen of zon op land de enige mogelijkheid is om duurzame energie op te wekken. We gaan vindingrijk worden met elkaar. Er komen straks dakpannen waar al zonnepanelen in zitten. Kortom, daar gaat nog heel veel gebeuren. Ik geloof in de innovatie. Ik wil nog wel een stap verder gaan. Ik zou willen dat men wat voorzichtiger was op dit moment met invulling van massaal overal zon neer te leggen, want het kan best zijn dat je over 2 of 3 jaar met veel minder oppervlakte meer zou kunnen opwekken. Maar let wel, die vrijheid zit erin. Wij proberen invulling te geven vanuit de landschappelijke ruimtelijke invulling, om te kijken van wat willen we maximaal toestaan aan zon op land.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Een aanvullende vraag. We stellen hiermee ook een Beleidsregel zon vast, met de onderliggende handreikingen, waar de POV-artikelen naar verwijzen. Vanuit de Beleidsregel zon, heb ik ook eerder aangehaald, komen er zo meteen aanvullende voorwaarden die gesteld worden aan zonneparken. En dan kunnen we nu wel zeggen dat we misschien over 2 en 3 jaar misschien een ontwikkeling doorgemaakt hebben waardoor we misschien meer op kunnen brengen per paneel, maar dat weten we op dit moment niet. Dus ik vind dat we op dit moment uit moet gaan van hoe de Beleidsregel zon effect heeft op een hectare zonnepark en een vermogen wat daaraan hangt, om die doorrekening te maken naar het aantal hectares wat per gemeente zal moeten toegewezen worden. Bent u dat met me eens?

Gedeputeerde Brink: Ik ben het in zoverre met u eens dat we moeten uitgaan van wat we nu met elkaar vaststellen. Dat is, dat we die ene teller waar we willen dat dat 1000 ha is, dat is die één op één hectare, zeg maar 1 kWh geloof ik als je dat omrekent, daar gaan we van uit. Tot nu toe heeft niemand daar bezwaar tegen gemaakt dat dit niet haalbaar is. Volgens mij is dit een vuistregel die algeheel wordt toegepast. Dus ik heb ook geen twijfel om daaraan te twijfelen. Nog sterker, ik ga ervan uit dat we in de toekomst met die ene hectare meer kunnen opwekken, ook gezien de innovatie die erin zit en ook de productiviteit van panelen die toeneemt. Dus ik

denk eerder dat het andersom is. Dat er meer opgewekt wordt straks met dezelfde hectares. Dus in die zin deel ik dat niet met u.

De voorzitter: Ik zag... Nee mijnheer Bos, nu even genoeg. We gaan nu naar mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ik had nog aan de gedeputeerde gevraagd over de netcapaciteit, hoe dat kennelijk een bottleneck is. En volgens mij was hij met onze beantwoording klaar, toen dacht ik, hé dat mis ik even. Dus misschien kan hij daar nog wat over zeggen.

De voorzitter: Over de netcapaciteit. Een vraag over de netcapaciteit.

Gedeputeerde Brink: Ik ben nog niet helemaal klaar. Ik probeerde nog even de heer Pruisscher te doen mevrouw Zuiker en dan probeer ik nog bij u te komen, als de voorzitter het mij geeft. De bijlage waar de heer Pruisscher op doelt en de ruzies. Juridisch is de bijdrage natuurlijk net zo, die moet erbij, net zo juridisch geldig als het de rest van het stuk. Die wordt aangepast als de RES 1.0 is vastgesteld in de gemeenten. Dus dan doen we hem erbij. Dus wacht u nog even wat er in dit najaar u wordt voor voorgehouden in de Staten. Maar ik heb al gezegd impliciet: volgens mij sturen we wel degelijk op die netcapaciteit, daar kom ik zo nog even op. Maar juridisch gezien denken wij wel aan... u had van mij ook niet anders verwacht, maar de heer Pruisscher doet nog een keer een waarschuwing. Ik heb al gezegd: ik luister goed, wij nemen dit nog een keer mee terug en ik zal goed kijken of dit juridisch houdbaar is, want dat is wat de heer Pruisscher vraagt. Voorzitter, dan kom ik nog een keer bij de gedragscode waar de heer Zwiers naar doelde. Ik wil nog best eens kijken van, kunnen we daar nog een zinsnede opnemen dat we vinden dat partijen die in Drenthe actief zijn die gedragscode zouden moeten ondertekenen. Daar wil ik nog wel eens naar kijken, dat vind ik op zich een goede gedachte. En nogmaals, ons beleid is daar aanvullend op. De doelen van de heer Bos heb ik gezegd vanuit de aanleiding. Aansluiting boeren, snap ik niet goed wat de heer Vorenkamp daarmee bedoelt, maar mevrouw Zuiker komt daar ook mee. Wat we bedoelen met deze is, ik zeg altijd er komt ruimte, er komen extra trafostations en er komt ruimte op het net. Wat ik hiermee bedoel, wat het college hiermee bedoelt moet ik richting D66 aangeven, dat wij vinden dat er ruimte komt, dat die ruimte niet bij voorbaat al opgesoupeerd moet worden aan grote partijen, die grote hectares opkopen of huren en daar panelen op doen en de ruimte op het net dan weer gevlogen is. Wij vinden dat we druk moeten zetten, op de netbedrijven, politiek gezien, maatschappelijk, zodat de boeren, maar niet alleen boeren, industrieterreinen, burgers, iedereen moet de mogelijkheid hebben om zon op dak te kunnen doen. Dat is waar we naar... dat is natuurlijk een ideale situatie. Daar zijn we nog lang niet, maar ik vind wel dat je daar met elkaar naartoe moet. Ik vind dat je dus in die zin best een beetje mag sturen en zeggen van: ja, we gaan even niet verder met zon op dak. Als u iets wilt, zult u nu met elkaar moeten zorgen dat er ook netcapaciteit komt. En ik zie daar grote partijen, er wordt best veel geld verdiend, dat is alom bekend, misschien moet je wel wat bijdragen als je zegt, we gaan een keer een kabeltje trekken naar een bepaald pand om daar toch zon op te krijgen. En ik heb al iets gezegd over die bouwvoorschriften.

De voorzitter: Gedeputeerde Brink, ik ga u even onderbreken, want er gaan allerlei handjes omhoog. Ik begin me trouwens ook wel af te vragen in hoeverre we hier nog mee moeten doorgaan. Ik denk dat de zienswijzen inmiddels wel gedeeld zijn. We gaan ver en ver en ver uit de tijd lopen. Ik geef mevrouw Kleine Deters nog een gelegenheid tot interruptie en de heer Vorenkamp nog gelegenheid tot interruptie. Eerst mevrouw Kleine Deters en daarna de heer Vorenkamp. Mevrouw Kleine Deters gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Ik heb richting mijnheer Hoekstra de vraag gesteld over de gedragscode, het Klimaatakkoord en in eerste termijn aangegeven dat D66 content is met het feit dat deze gedragscode de basis is en deze maatregelen aanvullend. Ik behoor in de beantwoording van de heer Brink richting mijnheer Zwiers, dat hij dat eventueel wil opnemen. Heb ik dan met de beantwoording niet goed begrepen van de gedeputeerde dat hij op de inbreng van mij namens D66, dat de gedragscode de basis is voor deze aanvulling? En dat hij dan dus alsnog van mening is dat het alsnog opgenomen moet worden? Want dat kan ik dan niet plaatsen.

De voorzitter: Gedeputeerde, kort antwoord graag.

Gedeputeerde Brink: Ik heb gezegd dat wij van veel partijen weten dat die de gedragscode ondertekend hebben. Ons het beleid gaat verder, dat heeft de heer Hoekstra ook gezegd. En ik heb alleen aan willen geven richting, maar daar doe ik ook richting D66 dan een plezier mee, mocht het zo zijn dat het nog onvoldoende is geborgd, want een gedragscode vind ik wel een goede suggestie, wil ik kijken of het toegevoegde waarde heeft dat wij die opnemen in dit stuk over zon op land.

De voorzitter: Dan geef ik de heer Vorenkamp nog even de gelegenheid één interruptie te doen.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik wil de heer Brink complimenteren met het antwoord met betrekking tot zijn insteek op de kleine projecten, die voorrang moeten hebben boven die hele grote projecten. De complimenten, die kant moeten we op. Maar ik had ook nog een vraag gesteld over de SDE-subsidie. In hoeverre gaat de ondergrens voor de SDE-subsidie een rol spelen bij onze voorkeur voor zon op dak? En als de heer Brink dat niet weet, zou hij dat dan schriftelijk willen laten beantwoorden?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Niet. Wat wij hier doen is ruimtelijke ordening. Technisch alleen maar een verordening met elkaar vaststellen, over hoe wij onze POV willen inrichten en wat wij gaan doen met zon op land. Hoeveel zon op land? En wanneer wij een ontheffing willen geven. En nogmaals, direct gaat dit stuk niet over zon op daken. Wat we wel proberen te doen, is sturen dat er meer zon op daken komt. Maar we gaan er in dit stuk niet over. Heeft ook trouwens niets met ruimtelijke ordening te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu concluderen dat we aan het einde gekomen zijn van de zienswijze uitwisseling op het Agendapunt 7, maximeren zon op land.

8. Concept-Handreiking participatie bij zonne- en windparken', brief van het college van Gedeputeerde Staten van 27 januari 2021

De voorzitter: En wil ik eigenlijk direct door naar Agendapunt 8. Dat is wederom een zienswijze uitwisseling, op het 'Concept-Handreiking participatie bij zonne- en windparken', brief van het college van GS van 27 januari 2021. Ik verzoek u allen om ook het onderwerp te beperken tot deze brief, als het even kan. U heeft een spreektijd van 3 minuten. Dus bij twaalf zijn we sowieso al wel drie kwartier verder. Ik wil graag de mensen in beeld hebben die hier het woord over

gaan voeren. En degene die het woord niet gaan voeren, die moeten even uit beeld. Ik zal even opnoemen degenen die ik nu zie. En dat is Partij voor de Dieren, ChristenUnie, PVV, CDA, VVD, JA21, GroenLinks en Partij van de Arbeid. Heeft u nou een partij die nog niet... o ja natuurlijk, en de heer Mäkel van de SP in de zaal.

De heer Pragt: En D66. En D66. Mevrouw Kleine Deters, is in principe woordvoerder, maar ze is even druk met de zorgtaak.

De voorzitter: Oké, prima. in beeld. En ik zie de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal ook inmiddels binnenkomen. Nou, dan hebben we denk ik... mijnheer Schoenmaker gaat weer weg, dus die gaat het woord niet voeren. Meneer Schoenmaker is weer terug, dus die gaat het woord... en zo blijven we heen en weer fietsen. Even kijken. Wij beginnen bij de Partij van de Arbeid. De heer Zwiers. Gaat uw gang. 3 minuten.

De heer Zwiers: Ja voorzitter, dank u wel. Het is goed dat er een stuk ligt hoe de participatie bij zon en windparken eruit kan zien. En ondertussen hebben we tal van voorbeelden hoe het kan en ook helaas hoe het niet kan, hoe het niet moet eigenlijk. Het stuk geeft een opsomming van de mogelijkheden. En u zult begrijpen dat de Partij van de Arbeid graag zou zien dat het niet gaat om mogelijkheden maar verplichtingen voor de ontwikkelaar. De vrijblijvendheid voorbij. Hoe kijkt het college hiernaar? Ziet zij met dit stuk een verdere inkadering voor initiatiefnemers, of is het alleen richtinggevend? Zo lijkt de ambitie mager. Voor de participatieladder wordt gekozen om als minimum 'raadplegen' als uitgangspunt te nemen. Waarom kiezen we niet voor 'coproduceren'? Kan het college dat verduidelijken? Vandaag hoorden we ook nog weer het voorbeeld in Borger-Odoorn, dat omwonenden bij een aantal initiatieven weer compleet worden overvallen met nieuwe ontwikkelingen. Dat zijn toch echt de dingen die we niet moeten willen. De Partij van de Arbeid wil een viertal punten graag nader benadrukken. De participatie. We hebben hier vaker over gesproken. Onze zorg zit bij regio's waar energiecoöperaties niet uit zichzelf tot stand komen. We hebben begeleiding en ondersteuning voor startende coöperaties geregeld. Maar hoe gaan we dat doen waar niets gebeurt? De verschillen worden steeds groter. De Partij van de Arbeid zou graag deze vraag voor willen leggen bij bijvoorbeeld CMO STAMM. We willen graag gemeenschappen helpen om coöperaties op te starten, ook als die kracht niet in de gemeenschap zelf zit. Dat vraagt activering en ondersteuning. Opbouwwerk. Wat denkt het college hiervan? Rondom participatie van minima hebben wij een tijd geleden al aangedrongen op een taskforce. Een taskforce bestaande uit mensen vanuit verschillende disciplines. Op het gebied van financiën, techniek, juridisch en sociaal. Hoe staat het daarmee? De Partij van de Arbeid ziet kansen in het ontwikkelen van een participatiefonds voor minima, in samenwerking met de twaalf Drentse gemeenten. Zo kunnen we minima in staat stellen om echt mee te doen en te profiteren. Compleet revolverend, behalve de uitvoeringskosten. Wij willen dit graag nader verkennen met college en PS en daartoe zullen we het initiatief nemen. En tot slot voorzitter. Gemeenten kunnen meer eisen stellen als er op hun eigen grond wordt ontwikkeld. Dat geldt natuurlijk ook voor onze provinciale gronden. Dat biedt kansen. Ziet het college mogelijkheden om deze positie te ontwikkelen in samenspraak met de gemeenten om zodoende actief grondposities in te nemen, om grootschalige initiatieven rondom energie nog meer te kunnen sturen? Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Zwiers. Dan gaan we door naar mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. Het is onze wens en die van vele andere partijen in de Staten, om de participatie van omwonenden van zon- en windparken goed te regelen. En

waarbij mensen echt gehoord worden, invloed hebben op besluiten en zo mogelijk ook een financieel voordeel kunnen behalen. En dat dit juridisch niet door de overheid voor 100% kan worden afgedwongen, dat is ons duidelijk. Wij beoordelen het voorstel van het college als goed doordacht. Er is gebruik gemaakt van aanwezige kennis elders, er wordt duidelijk uitgedragen hoe we het willen hebben en voor zover mogelijk is het ingebouwd in de regels en voorgeschreven procedures. Ook is de provincie zich er goed van bewust dat deze voorschriften niet voor eeuwig gelden, maar dat regelmatig gekeken moet worden of de handreiking nog past bij de dagelijkse praktijk en of het de gewenste effecten oplevert. Overigens was onze fractie blij verrast toen wij afgelopen maandag in gesprek waren met vertegenwoordigers van drie zonprojectontwikkelaars, namelijk met Solarfields, GroenLeven en TPSolar. Deze partijen zijn druk doende om in te spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen. En ze zetten allereerst ook in op zon op dak. Ze zoeken naar creatieve oplossingen in dubbelfuncties, zon op land en ze betrekken omwonenden erbij, zowel qua inspraak als financieel. En dit past goed bij de ontwikkelingen zoals wij die ook in Drenthe graag zien en zoals het college wil opnemen in deze handreiking. En natuurlijk, mooie intenties hebben, is prachtig, maar het moet ook echt gebeuren en leiden tot de gewenste resultaten. Maar ook bij deze projectontwikkelaars is het besef aanwezig dat dit dé route is om te komen tot goede zonprojecten. Ze geven bovendien aan dat er veel mogelijk is en dat stemt ons hoopvol en positief. Ook met de extra regels die we in het agendapunt hiervoor bespraken voor zon op land, en de participatie-afspraken van dit agendapunt, is het zeker mogelijk om zonne-energieopwekking in voldoende mate te realiseren in onze provincie en zo op verantwoorde wijze een aandeel te leveren aan de energietransitie. En dat voorzitter, dat is waar de VVD voor gaat. Onze zienswijze tenslotte is, dat de handreiking een goede bijdrage gaat leveren aan de gewenste participatie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan is het woord aan de heer Neutel van het CDA.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. De CDA-fractie is blij met deze handreiking. Het doel van de handreiking is, om de verschillende rollen die gemeentes en de provincie hebben, duidelijk te maken. Daarmee is er ook duidelijkheid voor de initiatiefnemers wat hun verplichtingen zijn. Ik noem het verplichtingen, omdat dat iets verder gaat dan een handreiking. De CDA-fractie hoopt dat de initiatiefnemers het als een verplichting zien om de omgeving mee te laten participeren, ook de minima. We zijn blij met deze handreiking, maar we hebben toch wat kanttekeningen. Zoals ik al bij het vorige agendapunt heb gememoreerd, is op 3 oktober een amendement aangenomen van de Partij van de Arbeid, ondersteund door CDA en ChristenUnie, voor de verplichting van initiatiefnemers om een participatieplan te maken. We zijn blij dat nu in het derde jaar van deze Omgevingsvisie er een uitwerking komt van dit amendement. In dat debat heeft de heer Serlie zijn twijfels geuit over de haalbaarheid van zo'n participatieplan. Omdat je voor de Bühne zo'n plan kunt maken en kunt zeggen: zie je wel, we hebben een participatieplan. Maar helaas, participatie is niet mogelijk, want er zijn geen participanten die mee willen doen. Ik parafraseer even op wat meneer Serlie toen gezegd heeft. Hoewel het stuk dat nu voorligt een deel van die scepsis wegneemt, blijft dit nog steeds boven de markt hangen. De stelling van de CDA-fractie is dan ook: ook na aanvaarding van dit stuk door PS blijft het mogelijk dat een initiatiefnemer, zonder dat er wordt deelgenomen door de omgeving, zijn plannen kan doorzetten. De CDA-fractie wil graag van de gedeputeerde een reactie op deze stelling. De situatie in de Drentse Monden laat zien hoe weerbarstig de materie is. De initiatiefnemers storten geld in een gebiedsfonds, maar willen onterecht zeggenschap blijven houden over het geld. Gelukkig heeft gedeputeerde Stelpstra daar krachtig stelling genomen en is op dit punt achter de bewoners gaan staan. Maar hoe groot is de garantie dat met dit stuk en de verplichting tot het maken van

het laatste participatieplan niet hetzelfde nog eens zal gebeuren? Wat gebeurt er met de vergunningverlening als uit het participatie- verslag blijkt dat de initiatiefnemer helemaal geen belang heeft bij de financiële participatie, maar het liever alleen wil doen? De gemeente is in de eerste plaats het bevoegd gezag waar de vergunning wordt aangevraagd. Als het niet in het bestemmingsplan of binnen de Omgevingsvisie past, komt de provincie in beeld. Is dat veilig? Met andere woorden, kan er achteraf een meningsverschil ontstaan tussen de gemeente en de provincie op dit punt? En hoe komt de provincie daar dan achter? Er zitten dus nog wel wat onzekerheden in deze handreiking. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Neutel. Dan gaan we door naar de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, in eerste instantie lijkt het alsof GS met deze handreiking zonne- en windinvesteerders een verplichting willen opleggen voor financiële compensatie in de omgeving. Want dat is de term die GS hanteren, een inspanningsplicht. Maar dan komt het bekende aapje uit de mouw, want even verderop schrijven GS dat die plicht op geen enkele manier juridisch of anderszins kan worden afgedwongen. Daarmee is het dus het dus de bekende wassen neus. En dat een investeerder een participatieverslag moet indienen, maakt het natuurlijk ook niet anders. Want als de ondernemers in de omgeving het niet eens worden, zoals nu in Meeden, heeft de investeerder zijn plicht gedaan en kunt u opnieuw niets afdwingen. Kortom de benaming 'inspanningsplicht' is leuk gevonden, maar in feite een lege huls. Voorzitter, wij reageren op de vraag van GS voor een zienswijze. Zoals bekend is JA21 tegen elk nieuw wind- of zonnepark en wil de bestaande zo snel mogelijk weer opruimen. Los daarvan reageren wij sec op deze Handreiking. Dat is wat ons betreft niet meer dan een lege huls, die het beeld oproept van de verkoper in wind die garantie geeft tot de winkeldeur. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Duut, dan gaan we naar de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. De Handreiking participatie bij zonne- en windparken die deel uit gaat maken van de Beleidsregels zon. Het klinkt wat onlogisch, maar we hopen dat de initiatiefnemers en betrokken ambtenaren de stukken zullen vinden. Want ook deze Handreiking geeft goede handvatten om te kunnen gebruiken in de ontwikkeling van een project. Wij vragen ons nog wel af in hoeverre deze Handreiking juridisch verbonden is aan windprojecten. Misschien kan het college ons daar duidelijkheid over geven. En als GroenLinks zijn wij zeer tevreden over de inspanningsverplichting, zoals zojuist ook al benoemd, naar initiatiefnemers om tot 50% lokaal eigendom te komen bij hun projecten. We hebben echter ook zorgen over de rem die dit wellicht zet op de ontwikkelingen. In de Handreiking worden initiatiefnemers getipt om in contact te treden met bijvoorbeeld de Drentse KEI, NMF en Bond voor ons. Wij vragen ons af of zij voldoende toegerust zijn om alle initiatieven op weg kunnen helpen. We lezen ook over de ondersteuning die gemeenten bieden aan energiecoöperaties. Uiteraard zien wij het liefste dat deze coöperaties de initiatiefnemer zijn, maar wij weten ook dat de wens niet altijd tot uiting zal komen. In hoeverre kunnen commerciële initiatiefnemers rekenen op ondersteuning door gemeente of provincie om het participatieproces vorm te gaan geven? Wij vragen ons dan ook nog af, hoe deze participatieregels zich verhouden tot de eisen die in de nieuwe Omgevingswet gesteld worden en ten opzichte van onze toekomstige Participatieverordening. We zien graag een reactie tegemoet.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bos. Dan gaan we naar de heer Koopmans van de PVV.

De heer Koopmans: Ik zal even het geluid inschakelen. Ik hoorde nog een aantal bekende verhalen voorbijkomen. Als wij kijken naar het verhaal, het is duidelijk. Wat staat erin: er is met iedereen gesproken. Ik vraag me af of er wel met de betrokken burgers gesproken is, met degene die ermee te maken hebben. Het bevoegd gezag kan een initiatiefnemer niet juridisch verplichten. Het blijft een vrijwillig verhaal. Nou, ik ga mee met JA21 in de mededeling van: ja, wat heb je daar dan al aan, als het zo vrijblijvend is. Maar wat we vooral missen is eerlijke informatie in dit plan, of in dit concept, waarin de betrokken partijen, en vooral dan de burgerpartijen, dorpscoöperaties en dergelijke, gewezen worden ook op de risico's. We weten allemaal dat een windpark, maar vooral een zonnepark waar het nu over gaat, draaien op subsidie. Zonneparken draaien niet, maar ze werken alleen maar met subsidie. Er gaat € 0,10 per kilowattuur aan subsidie in. Het resultaat is dat heel veel partijen, vooral grote partijen, grote belangen hebben. Want die zeggen: 15 jaar subsidie, dat is een heleboel geld. daar kunnen we best een hoop aan verdienen. Het park wordt alleen begroot op 25 jaar. En na 25 jaar moet het misschien opgeruimd worden. Het probleem is alleen, dat de bedrijven die het initiatief hebben genomen, en die willen best gaan praten met de omgeving, en dan kan er ook nog wel wat participatie van de omgeving komen, mits niet te veel, maar het punt is, na 15 jaar zie je, en dat zie je in Duitsland nu al gebeuren, dat de commerciële exploitant vertrekt. Die zegt: ik hef mijn BV op. Dat is allemaal nog ver van ons bed, want het is allemaal nog maar net begonnen, maar die jongens die zijn niet gek. Die hebben helemaal geen behoefte om 10 jaar na einde van de effectiviteit van het park, wanneer de winst niet meer gemaakt kan worden... dan krijg je kosten, dan krijg je onderhoud en op het eind nog opruimkosten. Die zijn mega. En het grote probleem is dat dan de participant, de argeloze laat ik het zo zeggen, de argeloze dorpscoöperatie met de gebakken peren zit. Als we even kijken naar die Gedragscode zon op land, die is al een paar keer genoemd, daar zitten allerlei partijen in. Daar zit ook de Natuur en Milieufederatie, Greenpeace en ook allerlei betrokkenen in. Die hebben drie grote belangen, belangrijke punten aangegeven. Betrekken omwonenden, goede locatiekeuze, zorgen dat grondgebruik na afloop bruikbaar blijft. Daar is de overheid in totaal niet bij betrokken geweest.

De voorzitter: Meneer Koopmans, gaat u afronden?

De heer Koopmans: Ja. Dus, wat we gaan zeggen is: doe het niet. Kijk goed uit, ik kom daar in de tweede termijn nog eventjes op terug. Maar waar we vooral bang voor zijn, is dat de ideeën van participatie uiteindelijk leiden tot zorg en problemen bij de overblijvende partijen na 15 jaar. Dank u wel.

De voorzitter: We gaan door naar de heer Mäkel van de SP.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u wel voorzitter. Dank aan Gedeputeerde Staten dat thans een concept-handreiking participatie bij zonne- en windparken aan ons voorgelegd is. De SP is verheugd, samen met alle andere partijen die ik zo gehoord heb, dat in deze handreiking te lezen is dat GS wensen om de acceptatie van en draagvlak voor zonne- en windparken bij inwoners te vergroten. Maar de SP constateert echter met droefheid dat GS stellen dat er grenzen zijn aan beleid en het stellen van regels, waardoor financiële participatie van de lokale omgeving in projecten voor hernieuwbare energie slechts kan worden gestimuleerd en niet kan worden afgedwongen. Het bevoegd gezag, zo stellen GS, kan de initiatiefnemer niet juridisch verplichten om de omgeving te laten participeren in de ontwikkeling of de exploitatie van een energieproject. Enkel en alleen op basis van vrijwilligheid kan dat. Voorzitter, ik zou de gedeputeerde willen vragen, of het ook niet gewoon te maken zou kunnen hebben met politieke wil of onwil. En in dit opzicht wil ik toch nog graag verwijzen naar het rapport van de NRK 'Verdeling

onder hoogspanning'. Want, zo adviseerde de NRK in aanbeveling 3: ontwikkel een duidelijke visie op de manier waarop duurzame energie idealiter geproduceerd kan worden. Laat de productie van duurzame energie over aan lokale initiatieven die van onderop ontstaan of produceer de duurzame energie zelf. Voorzitter GS hebben deze aanbeveling niet overgenomen, ondanks dat de Noordelijke Rekenkamer erkent dat in de huidige praktijk niet een partij hierop de regie voert, maar dat onverlet laat dat bijvoorbeeld in RES-verband hierop een normatieve visie ontwikkeld kan worden. En de rekenkamer geeft in aanbeveling 4 aan, dat het een belangrijk punt is dat inwoners vroegtijdig, in de initiatieffase, bij het proces betrokken worden. En dit hangt ook weer nauw samen met die conclusie 7 van de NRK, waar de NRK zegt: in tegenstelling tot omwonenden zat de initiatiefnemer, of zaten de initiatiefnemers, vanaf het begin van het proces bij het bevoegd gezag aan tafel en hadden zij daardoor veel mogelijkheden om voor hun belangen op te komen. Dat zegt niet de SP, maar dat zegt de NRK. In reactie op conclusie 7 stellen GS in de bestuurlijke reactie op bladzijde 71: zowel omwonenden, andere overheden en initiatiefnemers hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheden hun belangen bij ons over te brengen. Op deze wijze bevorderen wij de uitvoering van de opgaves. De NRK schrijft hierover in het nawoord: ongeacht voor welk model wordt gekozen, vindt de Noordelijke Rekenkamer het van belang dat omwonenden een sterke rechtspositie in het totstandkomingsproces krijgen; bladzijde 75. De SP begrijpt niet dat GS met de steun van de meerderheid van de Staten destijds niet alle aanbevelingen hebben overgenomen. Dat vindt de SP vreemd te noemen, zeker nu GS in deze handleiding stellen dat participatie zo belangrijk is. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Voorzitter, ik moet even bijkomen van alle oude koeien die toch eigenlijk weer uit die sloot lijken te komen. Goed, ik beperk me tot dit stuk en niet allerlei oude rapporten. Ik zou ook willen beginnen om onze dank uit te spreken richting het college. Het is goed dat we als provincie een duidelijke handreiking bieden hoe er moet worden omgegaan met inwoners bij de ontwikkeling van zon- of windparken. Er wordt nu een belangrijke stap in gezet met deze handreiking. Maar vragen om een zienswijze is natuurlijk ook vragen om commentaar, dus dat lever ik graag. En dan wil ik toch eigenlijk beginnen met het woord 'betrekken'. Dit woord is veelvuldig gebruikt in deze Handreiking en misschien ook daardoor ligt het wat in mijn irritatiezone. Goed gebruiken is bijvoorbeeld: we betrekken een huis, of de lucht betreft, of mijn gezicht betreft, dat kan ook. Maar als je je als persoon ergens betrokken bij voelt, dan klinkt het bijna als na een ongeluk of misschien wat criminele activiteiten of zo. Als je bij het beleid betrokken wordt, wordt het haast medeplichtigheid. Maar ondanks dat het om een woord gaat, gaat het ook om de verhoudingen die daarachter schuil gaan. Je wordt ergens bij betrokken. Dat betekent dus dat er geen gelijkwaardigheid in zit. Er is al iemand die toestaat dat je erbij betrokken wordt. Zouden we in dat kader niet veel beter kunnen spreken over 'deelnemen aan'. Dat toont in ieder geval meer gelijkwaardigheid. Voorzitter, in de beschrijving van het veld, hoofdstuk 3, missen we eigenlijk wel een hele belangrijke speler, namelijk de inwoner. Toegegeven, het hoofdstuk beschrijft welke partijen een rol spelen in het opzetten van participatie. Maar juist zonder die inwoner lukt dat natuurlijk niet. Laat dat dan ook niet een voorbehoud zijn van werkwijze en vooral het zenden van informatie in plaats van een waardevolle dialoog. Het idee van de heer Hoekstra om procesregie te voeren, lijkt daar ook wel een beetje op aan te sturen. Er is al wat gezegd over de juridische houdbaarheid, maar sta mij toe daar toch nog wat aanvullend op te vragen. Want we proberen nu via een Provinciale verordening toch een inspanningsplicht te regelen. Dat wordt dan uitgewerkt in deze Handreiking. En dat moet ook nog eens blijken uit het participatieverslag. En GS beoordelen vervolgens op basis van dit verslag of er voldoende inspanning is verricht. Maar de crux zit hem natuurlijk in de vraag wanneer dat

oordeel negatief is. Heeft u dan een weigeringsgrond? Kan ons zonnepark worden geweigerd? Voorzitter, tot slot een meer morele vraag: aan welke kant staat de overheid? We leven in een tijd waarin iedereen zijn eigen waarheid lijkt te kennen. Wat van de overheid komt is niet objectief of ook niet waar of juist. Van initiatiefnemers verwachten we natuurlijk prachtige informatiebrochures. En inwoners beschouwen zichzelf als roepende in een woestijn. In zo'n maatschappelijk klimaat is het natuurlijk niet ondenkbaar dat er ook over een participatieverslag discussie ontstaat. Er is altijd meer dan één gezichtspunt. Geloven we dan het woord van de initiatiefnemer in dat participatieverslag, of gaan we als overheid aan de kant van de inwoners staan?

De voorzitter: En daar laat u het bij?

De heer Pruisscher: Ja voorzitter.

De voorzitter: Goed, dank u wel, dan gaan we naar mevrouw. Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Voor D66 is het leidend hoe we onze inwoners het beste kunnen betrekken bij alle projecten van zonne- en windparken. Bij het bespreken van de agenda van de energietransitie strategie... Ik ga even heel kort terug, mijnheer Pruisscher, niet heel ver, maar ik wil even terug. Dat amendement hebben wij voorgesteld om de participatieladder toe te passen, en ook u was daar voorstander van en de ChristenUnie omarmde dat, en gelukkig velen met ons, ons. Maar voorzitter, ik refereerde daaraan om aan te geven dat wij op onderdelen op verschillende beleidsterreinen per deel spreken over hoe betrekken wij onze inwoners maximaal bij het beleid. En voor ons moet het vanzelfsprekend zijn dat het niet bij incidentele onderwerpen, maar dat dat structureel is. En daar hoorde ik volgens mij mijnheer Pruisscher namens de ChristenUnie ook voor pleiten. We hebben heel recent kennis kunnen nemen van het onderzoek van de rekenkamer, niet het oude onderzoek maar een heel recent onderzoek, dat we zelfs nog moeten bespreken. Dat heet 'Ruimte voor inbreng', wat met name gaat over: hoe betrekken wij onze inwoners bij het ruimtelijk domein. En dat is toch wel een indringend advies geweest, een indringend advies van de rekenkamer: hoe kunt u dat als provincie Drenthe consequent overal toepassen? En inwoners willen graag meedoen. Wij willen ze als overheid graag betrekken en toch blijven we elkaar regelmatig teleurstellen. En juist om die teleurstellingen te voorkomen, is dat beleid nodig om participatie, deelname van onze inwoners, in goede banen te leiden en zeggenschap en verantwoordelijkheid eerlijk en inzichtelijk te hebben. Vooraf weten waar je over meepraat, waar je over mag meebeslissen en ook weten wat je invloed is. Kortom voorzitter, D66 ziet graag een voorstel participatiebeleid in brede zin. Alle onderwerpen betreffende, dat we die met elkaar bespreken en vaststellen. Op de zienswijze die nu concreet voorligt, zullen we uiteraard geen bezwaar hebben. Maar wij pleiten toch voor een verbreden van het geheel wat betreft inbreng van onze inwoners. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dan gaan we tenslotte naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik moest even naar het knopje zoeken voor de microfoon. Voorzitter, ons is gevraagd om onze zienswijze te geven op de Handreiking die de provincie wil doen ten aanzien van participatie van zonne- en windparken. Wat ons betreft wordt met dit voornemen een verkeerd uitgangspunt gekozen. Er is geen bevoegdheid bij GS om inwonersparticipatie op te leggen, zo wordt gesteld en daarom is gekozen voor deze Handreiking. Wat de Partij voor de Dieren betreft, zouden GS zich eerst moeten inspannen om wel bevoegd-

heid te krijgen. En gezien de aanbevelingen in het rapport 'Ruimte voor inbreng' van de Noordelijke Rekenkamer van 8 februari 2021, dus geen oud plan even in de richting van de Christen-Unie, kunnen en moeten we beginnen met het opstellen van participatiebeleid. Ook de Omgevingsvisie benadrukt expliciet dat inwoners bij ruimtelijke projecten moeten worden betrokken, of aangemoedigd door de provincie Drenthe, om zelf initiatief aan te dragen. Wat ons betreft zou ook een onafhankelijke procesregie onderdeel kunnen uitmaken van dat participatiebeleid. In de door de NRK onderzochte casussen in Drenthe blijkt dat de provincie niet concreet is over de manier van samenwerking of betrokkenheid van inwoners en dat hier geen duidelijk beleid onder ligt. Het blijft tot nu toe bij goede voornemens. Voorzitter, wij hebben onze twijfels of deze handreiking daar daadwerkelijk zoden aan de dijk gaat zetten. Graag horen van GS of participatiebeleid al in de maak is en wanneer we dat kunnen verwachten. En als dit eraan komt, wat is dan nut en noodzaak van deze Concept-Handreiking? Tot nu toe lijkt het de Partij voor de Dieren een ondoorzichtig instrument zonder wettelijke grondslag, waar uiteindelijk de inwoners van Drenthe de dupe van worden, omdat ze er geen rechten aan kunnen ontleen. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn van de zijde van de commissie. Dan gaan wij naar gedeputeerde Brink, die daarop in eerste termijn zal reageren en daarvoor 3 minuten heeft.

Gedeputeerde Brink: Opnieuw voorzitter, als ik alles zou willen, dan heb ik meer tijd nodig. Maar ik zal toch proberen de fracties bij langs te gaan. Maar ik wil ook wel een algemene opmerking maken, want volgens mij was de heer Mäkel daar het stelligste in dat het politieke onwil is, en de Partij voor de Dieren aan het einde kwam er ook op terug. U vindt hier een gedeputeerde die wat mij betreft maximaal zich wil inzetten om te kijken welke ruimte er is om participatie vorm te geven en zo veel mogelijk probeert af te dwingen en zich zo lang mogelijk zal verzetten. En als ik de indruk heb dat dit niet goed dan wel onvoldoende gebeurd is, laat dat helder zijn... Ik vind ook, want een aantal van u refereerde aan een rekenkamerrapport, dat is net gepresenteerd, daar staat trouwens ook in dat het ontbreekt aan wettelijke middelen en aan een wettelijk instrument om dit te doen, laten we dan ook het hele verhaal vertellen. Op het moment dat die er zijn, zullen we per ommekeer moeten bekijken hoe we opnieuw iets gaan afregelen in onze POV, dat wij dat ook gaan toepassen. En nogmaals, ik vind, sterker nog, ik vind dat we gezamenlijk, mevrouw Kleine Deters en vele partijen hebben er iets over gezegd, ik vind dat wij ook gezamenlijk moeten werken aan onze landelijke partijen, dat we dus wettelijk sturing krijgen dat we het kunnen afdwingen. Maar op dit moment proberen we bij de invulling van deze Handreiking... want er is maximaal invulling te geven aan wat we kunnen doen. En nogmaals, u vindt hier een gedeputeerde die zich ook maximaal wil inzetten om te kijken van, hoe kan ik zo maximaal mogelijk er uithalen dat er geparticipeerd wordt door burgers en omgeving. Dat past trouwens ook. Mevrouw Kleine Deters zei: hoe gaan we structureel om... Want de Omgevingswet, daar is ook afgelopen week een voorlichting aan u over gegeven, helaas kon ik daar niet bij zijn, maar ook daar staat eigenlijk in dat we meer moeten participeren, meer vooraf burgers erbij betrekken, dat ze niet later verrast worden. Dus dat beleid zal denk ik ook gewoon meer vorm krijgen hier in dit huis, maar ik denk ook bij de gemeenten. Sterker, dat moet meer vorm krijgen. Voorzitter, verder wil ik aangeven, een aantal vragen zijn gesteld door de heer Zwiers, waarvan ik ...

De voorzitter: Er is een interruptie van de zijde van de heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Voorzitter, ik wou heel graag even reageren op wat de heer Brink net zegt. Ik ben natuurlijk heel blij dat de heer Brink dat met zoveel nadruk zegt, dat daar echt zijn verlangen naar uitgaat, naar het participeren. Wat ik alleen wil aangeven en dat wil ik ook tegen de andere partijen zeggen die mij betichten van het halen van oude koeien uit de sloot, het gaat er gewoon om dat ik steeds hoor, niet alleen bij de coalitie maar ook bij een aantal partijen hier, een meerderheid zelfs, dat men steeds zegt dat ze dat participeren zo verschrikkelijk belangrijk vinden. Maar als het op stemming aankomt waarin we dus ook echt stappen kunnen maken, en daarom heb ik dat dat oude voorbeeld aangehaald...

De voorzitter: Mijnheer Mäkel, wilt u komen tot uw vraag.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Ja, dat ik me afvraag: hoe kan het nou zijn dat als de mogelijkheid er is om maximale participatie te behalen, dat uiteindelijk door stemming blijkt dat dat niet gebeurt.

Gedeputeerde Brink: Ik heb daar eigenlijk geen antwoord op. Het enige wat wij proberen te doen, en laten we nou even bij deze Handreiking blijven, want volgens mij proberen we hier binnen de wettelijke kaders het maximale af te dwingen. En ik heb u gezegd: hier zit een gedeputeerde die hier ook maximaal wil afdwingen. Ik vind trouwens dat we met elkaar de politieke partijen richting Den Haag moeten krijgen, dat we wettelijke instrumenten moeten krijgen. Want we kunnen nu wel het proces afdwingen, maar er als er aan het eind van de rit niet gebeurd is... en dat is door velen gezegd en dat is echt wat mij betreft een lacune in de wet. Je zou moeten kunnen zeggen, als het niet goed gebeurd is, op nette gronden, want je kunt ook niemand verplichten om mee te doen, zo is het ook... Maar stel dat een initiatiefnemer een net voorstel in de omgeving heeft gelegd of in de buurt of in een dorp, u mag op deze wijze participeren, u mag op deze wijze meedoen, en er wordt een net voorstel gedaan, maar er stapt niemand in, dan vind ik het op zich ook logisch dat u zegt: u hebt wel uw best gedaan, maar als er niemand in stapt, mag u toch verdergaan met het initiatief. Dus er zitten twee kanten in. Maar ik vind wel dat je zou moeten kunnen afdwingen dat er een net voorstel ligt. Hoe je dat dan exact moet toetsen, laten we nou proberen niet in details te vallen, maar daar zouden we naartoe moeten. Wat we hiermee proberen te bewerkstelligen is dat we processen vooraf en participeren in geld voldoende vormgeven. Voorzitter, dat is denk ik waar het om gaat. En volgens mij zijn alle partijen, we kunnen het allemaal heel politiek maken, maar volgens mij wil iedereen hier in deze Staten dat er meer geparticipeerd wordt, dat de burgers erbij betrokken worden van hoog tot laag, van minima... Iedereen moet mee kunnen doen in een bepaalde welvaart die dit in de omgeving zou kunnen doen. En dat hebben we met dit stuk proberen vorm te geven. Voorzitter, de Partij van de Arbeid stelt daar een aantal vragen bij, die ik wat mij betreft eigenlijk niet hier wil beantwoorden, maar waarin bijvoorbeeld in de 'Expeditie energieneutraal' de heer Stelpstra wel degelijk antwoord op geeft. En zelfs in de Sociale Agenda wordt daarop teruggekomen, om te kijken hoe we daar een aantal zaken kunnen doen. Wat we wel... Er wordt ook een vraag gesteld over: kunnen we grondposities innemen? Dat vind ik een lastige. Zeker als provincie zou ik daar, zeg ik maar heel eerlijk, niet voor zijn. Gemeentes hebben soms grondposities, daar kunnen ze ook gebruik van maken. Maar ik zou bijna zeggen: laten we het grondbeleid buiten deze notitie maken van participatie. Maar let wel, dat zou een afzonderlijke keuze kunnen zijn van de desbetreffende gemeente. Ik ben blij met wat ook de VVD aangaf. Ik weet ook dat ik een keer iets gezegd heb over cowboys, dat er ook partijen zijn die het wel netjes doen en die wel proberen niet alleen zon op land, maar ook zon op daken of een combinatie maken. En ik denk dat we daar naartoe moeten, want iedereen ziet wel dat alleen maar gaan voor het grote geld, dat dat een onbegaanbare weg is. Ik ben blij met de steun van de VVD, dat

ze zeggen van, we zien in dat dit in ieder geval een goede weg is, die we met elkaar in moeten. CDA, volgens mij heb ik daar iets over gezegd. We kunnen heel ver gaan, maar afdwingen aan het einde van de rit, die juridische mogelijkheden zijn er niet. Bij wind kan het ook, maar garanties kan ik niet geven. Want daar wordt ook naar gevraagd, kunt u garanties geven. Dat kan ik nooit. De gemeente legt wel de plannen voor aan de provincie en wij kunnen ze toetsen op dit proces. Ik heb al aangegeven dat hier een gedeputeerde zit die strak en streng zal kijken of het proces... en of het maximale gedaan is. En ik zou bijna zeggen, ik zal ook niet schromen om te zeggen: volgens mij moeten we hier nog eens naar kijken, want dat dit zo niet kan. Dus ik zit echt aan uw kant. Want volgens mij is meer gezegd en volgens mij leven wij in een tijd dat we meer met elkaar samen moeten doen. Dat we het met de burgers willen doen en dat we die erbij willen betrekken. En nogmaals, ik wil daar aan uw kant staan en ook aan de kant van de burgers. Alleen die verplichting, ik heb al gezegd, afdwingen niet. Volgens mij, JA21 vindt het niks, zeg ik maar even heel plat. Jammer, wij hopen nou net dat we het beleid wat hier democratisch tot stand komt, het wel zo goed mogelijk invulling te geven. Inspanningsverplichting, de heer Bos. Volgens mij, de heer Stelpstra... De heer Bos van GroenLinks geeft aan... Ik denk dat collega Stelpstra zich maximaal uitrekt en inzet om samen met de gemeente... Want dat heeft hij ook gedaan. Wij hebben een ronde gemaakt langs de gemeenten, en daar heeft hij hulp aangeboden. Daar heeft hij aangeboden om coöperaties te ondersteunen. Ik pak ook maar de Drentse KEI, de Milieufederatie, dus er wordt alles vanuit dit huis gedaan om wel degelijk mensen te ondersteunen die het misschien nodig hebben. Alhoewel ik ook moet zeggen, de heer Koopmans zei zoiets van, de argeloze dorpscoöperatie zit later met de gebakken peren. Ik zie heel veel initiatieven die meer verstand van energie hebben, die zich er meer in verdiepen dan bij wijze van spreken een gemiddelde burger, die echt heel veel weten, die echt ingaan op de problematiek en er dus ook mee bezig zijn. U had wat zorgen over de oplossing na 25 jaar. Die heb ik ook. Ik heb u trouwens geen oplossing horen noemen. Ik zou bijna zeggen, maar die hoort trouwens ook niet in deze Handreiking thuis. Maar ik vind het wel iets waar je over na moet denken. Het is niet voor niets dat ik ook daar strak op stuur, dat het land na 25 jaar, en we kunnen van allerlei problemen bedenken, maar ik denk dat wij een van de weinigen zijn die dit er wel inzetten, ook richting de gemeente: grond moet weer terug in de oorspronkelijke staat. Voorzitter, de heer Mäkel. Droefheid heb ik ook wel een beetje, dat we niet meer kunnen afdwingen. Over het Noordelijke Rekenkamer rapport heb ik iets gezegd. Er ontbreekt een wettelijk kader, daar moeten we ons voor inspannen. De ChristenUnie volgens mij. Ja, geweigerd worden kan niet. De overheid staat wel aan de kant van de inwoners. En daar mag u mij aan houden, in ieder geval in deze Staten, dat ik aan de kant van de inwoners wil staan. En ik zal proberen te doen wat we kunnen binnen die wettelijke kaders en daar mag u mij aan houden. En nogmaals, ik vind dat het ook eerlijk moet en samen moet met omwonenden. Voorzitter, volgens mij heb ik de essentie. Ik heb iets over D66 gezegd en de Partij voor de Dieren vindt dit te mild. Het kan te mild zijn, maar op dit moment is er niet meer. Maar ik heb wel gezegd: we moeten ons gezamenlijk inspannen dat er meer komt en dat we zo snel mogelijk meer kunnen doen. En dan nog een laatste voorzitter. De Handreiking gaat onderdeel uitmaken van die Beleidsregel zon. Ik ga kijken of er nog aanpassingen nodig zijn naar aanleiding van de zienswijze hier nu van de Staten. Maar hij kan dan binnen nu en een paar weken worden vastgesteld door het college en dan maakt hij onderdeel uit van ons beleid. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde. En dan ga ik even rondkijken of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik zie vier mensen die behoefte hebben aan een tweede termijn. Dat is de Partij van de Arbeid, JA21, PVV en D66. Dat klopt? Ja. De heer Zwiers, Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. We zullen onze vraag rondom het sociaal domein inderdaad ook aan gedeputeerde Stelpstra stellen als het weer aan de orde komt. Toch een vraag die volgens mij hier wel aan de orde is, dat is die participatieladder. Het minimum van raadplegen is nu als uitgangspunt en de vraag is: zou die ambitie daar niet hoger moeten zijn? Daar hebben we volgens mij geen antwoord op gekregen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Duut voor zijn minuut.

De heer Duut: Een korte beschouwing. Het is ook een kunst om veel te praten en niets te zeggen. Het komt erop neer dat de toekomst niet zo best lijkt, want ik herinner het college en ons allemaal aan het laatste zonnepark daar in de regio Coevorden-Dalen, waar een meerderheid van de bevolking volledig tegen en de raad zette het uiteindelijk door. Dus als wij echt stappen willen maken en als we het echt serieus menen met participatie van de bevolking, dan moet de provincie, de heer Brink, moet een regeling maken die echte rechten geeft aan de bevolking. En maatregelen die afgedwongen kunnen worden, want zo blijft het een lege huls. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Koopmans van de PVV, voor uw minuut.

De heer Koopmans: Zolang er nog zoveel onduidelijk is over financiële participatie en of dat afgedwongen kan worden, dan denken wij dat het mede-eigenaarschap door de PVV gewoon afgeraden moet worden. Voor u het weet zitten de omwonenden als eigenaar met de gebakken peren na afloop van de SDE-subsidie. Participatie zou in onze optiek alleen dan zinvol zijn, als dit betekent dat de exploitant van het energiepark direct vanaf het begin de inwoners betreft bij zijn plannen en hen voor de veroorzaakte belasting op hun woon- en leefgenot compenseert met een korting. Hoe die dat regelt, is wat anders. Maar financieel maakt het voor de bewoners weinig uit, maar voor de exploitant is het duidelijk dat hij moet betalen voor wat hij de bewoners in de omgeving aan doet. Dat is veiliger dan deelnemen en daarna met de gebakken peren zitten.

De voorzitter: Dank u. Dan ten slotte mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik denk dat het goed is om te vermelden dat D66 meet de gedeputeerde van mening is, dat we maximaal willen zoeken naar de mogelijkheden. Dat we niet willen uitgaan van de belemmeringen zoals net door twee van mijn voorgangers uitgesproken zijn. En zeker hebben we daar ook onze landelijke partijen voor nodig. Maar laten we ons in ieder geval, en dat is de insteek van D66 en ik begrijp ook van de gedeputeerde als ik zijn woorden goed geïnterpreteerd heb, maximaal inzetten om op alle beleidsterreinen onze inwoners een goede positie te geven, om mee te spreken, om ons te adviseren, om deel te nemen. Dat we elkaar niet willen teleurstellen, maar juist goede afspraken willen maken om dat invulling te geven. Dus op deze zienswijze heeft D66 geen verdere reactie en geen bezwaren, waarbij we het heel graag verbreden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de tweede termijn van gedeputeerde Brink.

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: Oh, ik zie een nabrandertje van mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren?

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter. Ik wou nog wel iets zeggen in tweede termijn als het mag.

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, wat wij hebben gehoord, is dat Gedeputeerde Staten zich maximaal willen inzetten. Dat vinden wij natuurlijk ook hartstikke goed. Alleen, we blijven erbij dat deze Handreiking wellicht een doekje voor het bloeden is, maar niet wettelijk afrekenbaar is. We vinden het nog steeds te minimaal en ik hoop dat ook wat dit betreft, zoals mevrouw Meeuwissen al aangaf vanuit de VVD, dat er soms sprake is van voortschrijdend inzicht. Ik hoop dat bij GS daar ook sprake van is en dat er wel gezocht wordt naar wettelijk afdwingbare regelingen, waardoor de burger niet de dupe wordt van zonne- en windparken in Drenthe. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u, dan gaan we nu wel door naar gedeputeerde Brink voor zijn tweede termijn.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik begin toch maar met antwoord te geven op mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren en op de heer Duut van JA21. Maar eigenlijk word ik een beetje boos wat u nu zegt. U doet ongeveer alsof wij een regeling maken, en het is een beetje een doekje voor het bloeden, zo noemt u het ook. De heer Duut geeft aan, die zou ons op willen dragen van: ik moet echt iets doen wat ook houdbaar is. Als ik u nu zeg dat ik niets kán doen wat houdbaar is, dan hoop ik ook dat u dat gelooft. Anders zou ik bijna zeggen, daag me maar uit op een moment dat er iets komt dat wij juridisch kunnen maken en wat juridisch houdbaar is. Dan zal deze gedeputeerde dat niet nalaten. Maar ik pas ervoor dat er woorden gebruikt worden, alsof wij niet doen wat we zouden kunnen. Wij proberen te doen wat kan en mag en wat we kunnen afdwingen, zo proberen we het beleid vorm te geven. Als het meer kan, sta ik daarvoor open. De Handreiking en de Beleidsregel kunnen we zo in die zin aanpassen. Dat hoeft niet eens..., daar kunt u mij zo ophouden en het college kan dat vaststellen als daar ruimte voor is. Maar ik vind wel, dat we eerlijk moeten zijn. Wij proberen op te pakken wat we kunnen. We zijn het erover eens dat het niet voldoende, maar kom niet aan met alsof hier een gedeputeerde die, of een college zit dat niet doet wat hij zou kunnen. Dat is wel een beetje met name de heer Duut. Maar u zei, het is een doekje voor het bloeden, als u vindt dat dit niet hoeft te komen, dan vind ik het ook goed. Maar het is wel het maximaal haalbare op dit moment en dat proberen we te doen. Voorzitter, dan...

De voorzitter: Dit leidt uiteraard tot een interruptie van de kant van mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

De heer Duut: En van mij.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, dan heb ik even een vraag aan de gedeputeerde. Hoe het dan kan dat onze Noordelijke Rekenkamer tot het advies komt dat de Provinciale Staten in Drenthe moeten komen tot participatiebeleid? Waar baseert de Noordelijke Rekenkamer dat dan op? En wat ik beluister, is dat GS aangeven dat die mogelijkheid er niet is. Dat dit het uiterste is wat GS kunnen doen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Brink: Ik ken het rapport nog niet van de Noordelijke Rekenkamer. Wat zij aantonen of wat zij schrijven, moet u hen vragen. Een ding weet ik wel, dat er volgens mij ook in staat dat de wettelijke kaders ontbreken en landelijke kaders ontbreken. En volgens mij moeten we

dan ook het hele verhaal van de Noordelijke Rekenkamer vertellen. Maar let wel, wat zij schrijven is voor ons op het moment, dat ga ik nog een keer zeggen, op het moment dat ik het hier niet goed zie, of dat dit stuk onvoldoende is, en dat we meer mogelijkheden krijgen om te kunnen doen, dan zal dit college en deze gedeputeerde de Handreiking zoals die hier voorligt anders gaan interpreteren en aanpassen. Maar voor nu, in mijn beeld, in mijn instelling: wat je zou kunnen doen is wat hier voorligt. Ook trouwens wat juridisch haalbaar is. Want nogmaals, je kunt veel opschrijven, maar als het niet haalbaar is, ga je ook nat. Ik vind dat je eerlijk moet zijn. Dat is waar mijn verhaal op gestoeld is. Als er mogelijkheden zijn, en nogmaals, u mag mij morgenvroeg bellen van, mijnheer Brink, u heeft gisteren fout geantwoord, kom maar, ik zie toch dat er mogelijkheden zijn, dan ben ik daartoe bereid.

De voorzitter: Dan is er nog een interruptiemogelijkheid voor de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Ik hoor wat de gedeputeerde zojuist concludeerde. Ik concludeer dat dat antwoord impliciet inhoudt dat inderdaad dit hele voorstel een wassen neus is. En de gedeputeerde geeft vervolgens ook aan, maar als ik mogelijkheden zie, als zich nieuwe ontwikkelingen voordoen, dan duiken wij daar natuurlijk bovenop. Dan is mijn vraag aan hem: waarom neemt u niet actief het voortouw en gaat u zelf of met uw coalitiepartijen in Den Haag aan de slag, om te zorgen dat er wel degelijk afdwingbare mogelijkheden komen? Zo blijft het een wassen neus.

Gedeputeerde Brink: Ja, mijnheer Duut. U bent niet altijd aanwezig, dus misschien krijgt u ook niet alles mee, maar ik weet dat mijn collega de heer Stelpstra wel degelijk landelijk gepleit heeft. En dat zullen we blijven doen ook als college, naar onze landelijke partijen, om te kijken dat we juridische kaders zouden willen hebben voor participatie. Let wel, aan het einde van de rit moeten deelnemers wel de vrijheid krijgen om mee te kunnen doen. En als ze niet mee willen doen en het is wel goed vormgegeven, dan moet je ook een keer kunnen zeggen: er wordt niet geparticipeerd, ondanks dat er een goed voorstel lag. Dus dat zijn even de kaders, als er een wettelijk kader is. Maar er is wel degelijk voor gepleit door collega Stelpstra. Voorzitter, dan toch nog even als het gaat vanuit de participatieladder, waar de Partij van de Arbeid net naar vroeg. Dat is wat ons betreft het minimum. Kan er meer? Ja, dat kunnen we juridisch niet afdwingen. Ook hier geldt weer: we willen het zorgvuldig volgen. Voor nu denken wij dat deze Handreiking voldoende is om te kunnen borgen wat zo breed leeft in deze Staten. Voorzitter. En de PVV, inwoners betrekken, mevrouw Kleine Deters van D66, we zijn het eens, we willen de burgers en we moeten de burgers op meer terreinen er meer bij betrekken. Tegelijkertijd zullen we soms ook keuzes moeten maken, want hier zit ook een bestuurder die dingen wil realiseren. Het zal ook altijd niet lukken. Maar laten we ook daarnaar eerlijk met elkaar zijn, want ik vind het wel mooi. Ik heb het al een keer eerder gezegd: toen we het met elkaar over de RES hadden was onze ambitie niet groot genoeg. Nou komen we tot invulling en dan zeggen we van, nou dat is wel een groot ruimtebeslag, of we willen geen windmolens. Ik vind dat je consistent moet zijn. Ja, we willen meer participatie, eerlijk en rechtvaardig, de lusten en lasten verdelen in de omgeving, vooraf meepraten en mee participeren. Maar als niemand wil en er lag wel een goed voorstel, moet ook iets kunnen doorgaan zonder dat er geparticipeerd wordt. Maar we zijn het erover eens, op alle beleidsterreinen kan er meer geparticipeerd worden vooraf, dan nu gebeurt. Voorzitter, ik betrek deze beschouwingen erbij, voordat ik hem weer opnieuw aanbiedt aan het college. En dan zal het college hem vaststellen en daarna wordt die onderdeel van onze Beleidsregel zon. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde. En daarmee zijn dan de zienswijzen uitgewisseld en kunnen we dit agendapunt afsluiten en vaststellen dat het nu 12.24 uur is. Dat betekent dat wij

om 13.00 uur doorgaan met Agendapunt 9, de maatregelen op de N376 in de gemeente Coevorden. Tot straks en smakelijk eten.

9. Maatregelen N376 Achterste, gemeente Coevorden; Statenstuk 2021-981

De voorzitter: We beginnen bij de Partij van de Arbeid. Dat is de heer Schomaker van de Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De heer Schomaker: Voorzitter, dank u wel. Aan de orde is de N376, meer specifiek het tracé gelegen tussen de afslag Erm op de N34 en de afslag Nieuw-Amsterdam/Veenoord op de A37. In feite verbindt genoemd tracé de stroomwegen A37 en N34 en de verblijfsgebieden Achterste Erm, Diphorn, Benneveld en Oosterhesselen. Langs het tracé dat circa 3 kilometer lang is, bevindt zich een langs- en vrijliggend fietspad. Bezorgde aanwonenden en Dorpsbelangen Achterste Erm klaagden over verminderde oversteekbaarheid, verkeersonveiligheid en hierdoor verminderde leefbaarheid bij om- en aanwonenden. In gesprekken worden het vele vrachtverkeer, de hoge snelheid, het verschil in snelheid tussen snel en langzaam verkeer en het zicht bij fietsoversteken genoemd. Ook een groot aantal erfaansluitingen en uitritten, gecombineerd met slecht zicht door bosschages en de vele bomen die zeer dicht op de weg staan, verhogen het veiligheidsgevoel van de weg niet. Een en ander heeft ertoe geleid dat er een verkeerskundige probleemanalyse is uitgevoerd. Uit de probleemanalyse is gebleken dat de ter plekke geldende maximumsnelheid van 80 km/uur regelmatig wordt overschreden. Het feit dat de weg ter plekke recht en overzichtelijk is en relatief weinig verkeersaanbod heeft, maakt hogere snelheden mogelijk. Daarnaast bevindt zich een scherpe knik in de weg ter hoogte van de Deutlanden. Op deze plek vinden eenzijdige ongevallen plaats ten gevolge van concentratiegebrek onder andere door smartphonegebruik, met stuurfouten tot gevolg. Om het veiligheidsgevoel van het tracé te verbeteren, is het omlaag brengen van de gereden snelheid een logische oplossing. Dit kan bereikt worden door ter hoogte van Achterste Erm een bebouwde kom in te stellen. Hiermee wordt bereikt dat ter plekke 50 kilometer per uur de maximumsnelheid wordt, waarmee de weg minder aantrekkelijk wordt en het verkeer gebruik maakt van knooppunt Holsloot A37/N34. Overigens geleidt TomTom verkeer van de A37 naar de N34 vice versa over de N367. Misschien kan de provincie via TomTom bewerkstelligen dat met name het vrachtverkeer gebruik maakt van klaverblad Holsloot. Voorts worden ter hoogte van Achterste Erm snelheidsremmende plateaus aangelegd en wordt de fietsoversteek veiliger gemaakt. Tenslotte wordt de knik ter hoogte van de Deutlanden aangepakt. Voorzitter, één van de provinciale taken is het zorgen voor veilige provinciale wegen. Wanneer er in goed overleg met aan- en omwonenden tot afdoende maatregelen gekomen kan worden, stemt de Partij van de Arbeid hiermee graag in. Wij gaan dan ook akkoord met het beschikbaar stellen van het gevraagde bruto krediet van € 482.926. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schomaker. Daarmee zegt u dus ook A-stuk?

De heer Schomaker: Ja.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Er is een extra spreker bijgekomen mevrouw Van Dijken zie ik. Ik zie geen spreker namens de VVD. Of is dat mevrouw Udinga? Gaat uw gang, mevrouw Udinga.

Mevrouw Udinga: Dank u wel, voorzitter. Er praat iemand in mijn oor.

De voorzitter: Ik zet de microfoon van mevrouw Van Dijken uit.

Mevrouw Udinga: Dank u, voorzitter. De N376 moet worden aangepakt. Dat gebeurt al op meerdere trajecten, zoals bij Sleen en nu wordt voorgesteld om het tracé bij Erm ook veiliger te maken. Als we de problemen samenvatten dan komt het erop neer dat er te hard wordt gereden, dat in de weg een gekke knik zit en dat bosschages en bomen het zicht beperken. Die snelheid wordt verlaagd en die knik wordt verwijderd als dit plan doorgaat. Maar ik lees niets over de mogelijkheid om bosjes en bomen te verwijderen of te verplaatsen. Waarom niet? De VVD wil daarnaast ook graag weten of met het instellen van een bebouwde komgrens de doorstroming van de weg niet in gevaar komt. Dus tot zover onze vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we naar de heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. In de vorige bijdrage hebben wel al een uitgebreide projectbeschrijving gehad. Dus de luisteraars weten zeker waar het over gaat. Dat ga ik dus niet herhalen. Onze bijdrage beperkt zich door: hosanna, halleluja, grote vreugde. Het is een mooi proces geweest in goed overleg met bewoners. Wij horen positieve geluiden van onze achterban en er ligt een prima financiële oplossing. Dus wat de CDA-fractie betreft: aan de slag en zorg dat het zo snel mogelijk uitgevoerd wordt. Voorzitter, ook een A-stuk dus.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, GroenLinks is blij met dit stuk. Opgestart vanuit de participatiegedachte en daardoor een maatregel die op draagvlak kan gaan rekenen. De weg wordt afgewaardeerd met goede, fysieke maatregelen en fietsers krijgen een veiligere oversteek. Dit stuk krijgt onze steun. Wel hebben wij nog enkele vragen. Kunnen wij ervan uitgaan dat er door de afwaardering geen groen in de vorm van struiken en bomen verloren zullen gaan in de huidige obstakelvrije zones? En is er bijvoorbeeld onderzocht of de snelheidsreductie wellicht ook een effect heeft op de uitstoot van stikstofverbindingen? Verder hopen wij dat dit een mooie aanzet gaat zijn om te kijken naar de rest van ons provinciale wegennet. Is het college geneigd om bij andere signalen op het provinciale wegennet net zo'n onderzoek uit te voeren als hier is gebeurd? Ik noem bijvoorbeeld de N857. De flitspaal daar moest in onze provincie over 2020 alleen die aan de Vaart Zuidzijde in Assen voor zich dulden. Dus wellicht kunnen hier ook maatregelen plaatsvinden. Wij vernemen graag uw reactie.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Pragt, D66.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. D66 vindt het een goede zaak dat de participatie goed is geregeld en dat er met Dorpsbelangen Achterste Erm en bezorgde omwonenden tijdens het hele proces is overlegd. Het is ook goed om te lezen dat de variant van de aanpassingen die voorligt, kan rekenen op draagvlak bij de aanwonenden, Dorpsbelangen en de gemeente Coevorden. D66 is voorstander van het stimuleren van gebruik van de fiets in Drenthe. Wij vinden het dan ook een logische en goede zaak dat de fietsoversteek bij Wienbargsteeg wordt aangepakt en veilig gemaakt. D66 kan dan ook instemmen met de voorliggende aanpassingen en het gevraagde krediet. Dus een A-stuk. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pragt. Dan gaan we naar de heer Pruisscher, ChristenUnie.

De heer Pruijscher: Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet waarom mevrouw Van Dijken heeft besloten om ook aan te sluiten. Misschien in de veronderstelling dat het agendapunt waar zij zich had voorbereid nu van de agenda is gehaald. Maar goed, ik doe deze weer. De ChristenUnie kan instemmen met de maatregelen op de N376 ter hoogte van Achterste Erm en de Deutlanden. Hiermee kunnen we de verkeersveiligheid verbeteren en het voor aanwonenden leefbaar maken. Wel hadden we enkele vragen over de financiële onderbouwing. Het komt ons nogal vreemd over dat er in de hele begroting, vooral in punt 4 eigenlijk, en de daarbij behorende reserves geen enkele ruimte voor dit plan te vinden was. Nou dat hebben we ook even nagevraagd voor de vergadering. Het blijkt vooral te zitten in onze eigen nieuwe manier van werken, dat kapitaallasten en investeringen volgens het boekje lopen. Zo zie je maar dat een nieuwe manier van werken ook weer wat gewenning vraagt. Dat is niet mijn opmerking.

De voorzitter: Ik denk dat u uw collega Van Dijken eens even tot de orde moet roepen.

De heer Pruijscher: Dat ga ik straks even doen. Overigens voorzitter, als we dan toch op zo'n nieuwe manier gaan werken en de kapitaallasten ten laste brengen van de vrije ruimte, heeft het wel onze voorkeur om dan ook in beeld te brengen wat de consequenties zijn voor de vrije ruimte. Daar zien we nu eigenlijk niets van terug in dit voorstel. Zou de gedeputeerde ons daarin kunnen voorzien? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Koopmans, PVV.

De heer Pruijscher: Dank u, voorzitter. Wij hebben een toch ietwat andere kijk. Als je kijkt naar de inleiding, dan wordt aangegeven dat de reden voor de reconstructie is gelegen in het vele verkeer dat gebruik maakt van deze korte verbinding en uiteindelijk, als je dan naar de onderbouwing gaat kijken, dan blijkt dat slechts 20% van dat verkeer te hard rijdt. Dus, wat is nou het echte probleem? We missen ook de onderbouwing van die knik in de weg. Is dat nou het gevolg van te hard rijden waardoor je de bocht niet kunt halen? Ik rijd die weg ook wel eens een keer, maar dan puur voor mijn plezier en dan zeg ik: als je 50, 60, 70 rijdt, haal je die bocht makkelijk, maar bij 80, 90 wordt het lastiger. Dus wat ons betreft blijft de vraag: wat is nou de echte reden om niet alleen maar die weg onder het bebouwde komverhaal te brengen, waarbij de snelheid naar 50 kilometer gaat? Met wat bebording en een paar flietspalen heb je hetzelfde bereikt en je bent met een fractie van deze € 400.000 klaar. Ik vind het een beetje weggegooid geld.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Wiersma van Sterk Lokaal. Als u de microfoon even aan zet, dan horen wij u ook al een stuk beter.

De heer Wiersema: Dat is bij deze geregeld. Dank u wel, dat u mij het slotcompleet gunt van over het algemeen deze lofzang met een kleine dissonant, die we net gehoord hebben. Want ook wij zijn van mening dat hier sprake is van een mooi voorbeeld hoe je een verkeerskundig plan nog beter kunt maken. Zeker wanneer dit ook geconstateerd wordt door de omwonenden. Signalen worden opgepakt, er vindt onderzoek plaats, er worden oplossingen aangedragen en teruggekoppeld. De variant leidt tot louter tevredenheid, zou je kunnen zeggen. We besluiten dan ook, dat dit een mooi voorbeeld is van een begripvolle overheid die ook wil leren. En dat dat dan een paar centen kost, daar kunnen we ook heel goed mee leven, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel, voorzitter. In verband met de verkeersveiligheid is er een plan gemaakt om de N376 aan te pakken. Er is een verkeersanalyse uitgevoerd waaruit blijkt dat de verkeersveiligheid voldoende is. Er is weinig verkeer op de weg en er zijn zeer weinig ongevallen gebeurd op de weg. De geconstateerde twee knelpunten, hoge snelheid bij fietsoversteek en de erfaansluitingen en enkele solitaire bomen leveren minimale risico's op. Er wordt voor gekozen de snelheid omlaag te brengen door de bebouwde komgrens te verleggen. Hierdoor wordt de veiligheid vergroot. De bosschages en solitaire bomen kunnen het zicht verminderen en kunnen de kans op gevolgschade bij eenzijdige ongevallen vergroten. Maar er zijn vrijwel geen ongevallen en solitaire bomen zorgen er juist voor dat de weggebruiker het weggedrag aanpast. En bomen en bosschages zijn te belangrijk als groene corridors en voor de biodiversiteit, vooral oudere bomen, om alleen in het kader van dit procentpuntje veiligheid te worden geveld. Dus graag aandacht daarvoor en behoud van de bomen. Als dat kan worden toegezegd, staan wij achter dit plan. Tot zover in eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik volgens mij iedereen gehad die iets had willen zeggen. Dan kunnen we over naar gedeputeerde Bijl voor zijn eerste termijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Ik dank de commissie voor de vele positieve woorden over dit voorstel. Het is inderdaad een voorstel dat tot stand is gekomen in goede samenspraak met de gemeente Coevorden en Dorpsbelangen in Achterste Erm. We hebben geprobeerd om wat vanuit verkeerskundig oogpunt eigenlijk zou moeten en wat vanuit het oogpunt van de omwonenden het meest comfortabel wordt gevonden, om dat bij elkaar te brengen. Ik denk dat dat in dit geval goed is gelukt. Het is wel aardig dat de vraag van de VVD, waarom doe je niks met die bosjes en de bomen en de zorg van de Partij de Dieren, dat de werkelijkheid ergens in het midden zit. We hebben gezocht naar een oplossing, dat we toch zoveel mogelijk bomen en groen kunnen sparen. Ik kan niet overzien of wij van alles zelf eigenaar zijn of dat de gemeente Coevorden dat ook voor een deel is of particulieren. Maar in ieder geval is de insteek om het zo in te richten dat er zo weinig mogelijk hoeft te gebeuren aan bomen en groen. Dat is het uitgangspunt van dit plan. Of het alleen met een 50 kilometerbordje en de bebouwde kommaatregel zou lukken om het effect te bereiken wat we beogen, zoals de PVV dat zegt, dat betwijfelen wij. Dat is ook in de gesprekken met de bewoners goed naar voren gekomen, dat zij dat toch anders zien. 20% is misschien rekenkundig niet heel veel, maar als 20% echt te hard rijdt, dan kan dat tot gevaarlijke situaties leiden en dat heeft bij ons het inzicht gebracht dat wij hier wat moesten doen. Dit project wordt financieel ook nog gesteund vanuit landelijke projecten verkeersveiligheid. Dus dat verlicht financieel de pijn wat en zoals de heer Pruisscher al terecht aangeeft: we zijn een nieuwe weg ingeslagen met investeringen in verkeer en vervoer. We gaan dat activeren. De kapitaallasten die zijn zichtbaar. Dat betekent ook dat vrijvallen van kapitaallasten ook weer alle vrije ruimte wordt toegevoegd. Dat spreekt voor zich. Zijn vraag of wij zicht kunnen geven op de vrije ruimte, volgens mij hebben wij een afspraak gemaakt dat wij bij elke Statenvergadering begrotingswijzigingen vaststellen en dat we dan ook een overzicht geven over de laatste stand van de vrije ruimte. Dus als het goed is, komt bij elke Statenvergadering daar dus een actueel overzicht van de vrije ruimte. De heer Bos van GroenLinks vraagt mij spontaan iets over de N857. Ik moet eerlijk zeggen, hij overvraagt mij. Ik kan niet overzien wat dat wel of niet betekent als we daar zouden doen wat hij suggereert. Maar wij vinden het wel belangrijk om bij elke situatie die wordt aangepakt ook goed te kijken naar de omgeving, wat de omgeving daarvan vindt. Ja, er worden ook wel plannen op aangepast. Mevrouw Udinga zei ook terecht, dit is niet het eerste wat we doen. In Sleen hebben we ook het een en ander gedaan. Ik heb zelf een avond met bewoners mogen meemaken. Dat heeft ook nog geleid tot een aantal aanpassingen in de plannen, waar iedereen vrede mee had en het uiteindelijke doel bereikt kon

worden. Dus ik denk dat dit al met al een mooi voorbeeld is hoe het kan. Inderdaad, het kost wat geld, maar we investeren wel én in verkeersveiligheid, maar ook in een goede leefomgeving. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde. Dan kijk ik eventjes of er nog een verhelderende vraag gesteld moet worden aan de gedeputeerde? Dat zijn er twee. Dat is mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u, voorzitter. Ik had nog een vraag gesteld of met het instellen van de bebouwde komgrens de doorstroming van de weg niet in het geding komt. Daar nog graag een antwoord op van de gedeputeerde.

De voorzitter: Dank u en anders nog een vraag van de heer Koopmans van de PVV.

De heer Koopmans: Dank u wel. Er is een verkeersonderzoek gedaan. Is er bij dat verkeersonderzoek ook gekeken naar het effect van de 50-kilometerbebording? Want u zegt nou wel in uw antwoord van ja, wij twijfelen aan dat effect, maar misschien is die twijfel onterecht.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, om met het laatste te beginnen. Het is een algemeen inzicht dat alleen een bord van 50 kilometer te weinig effect heeft, overal waar we overgaan tot het instellen van een 50-kilometerzone, maar ook voor de 60-kilometerzone gebeurde dat met aanvullende investeringen. Dat is met elkaar verbonden. De inrichting van een weg moet zodanig zijn dat voor een weggebruiker herkenbaar is dat het om een 50-kilometerweg gaat. Dan heb je meer nodig dan alleen een bord. Als het gaat om de doorstroming, het is geen voornemen om wat dat betreft de doorstroming niet te laten gebeuren, maar het gebeurt wel een stukje langzamer dan voor deze maatregel mogelijk was. Want als je teruggaat in snelheid, dan zal die doorstroming ook minder snel gebeuren, maar het blijft wel een doorgaande weg. Dus dat verandert niet. Ik besef dat er ook nog een vraag van GroenLinks ligt of er gekeken is naar de stikstofeffecten. Dat hebben wij niet gedaan. Voorzitter, volgens mij heb ik alle vragen beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik eens even kijken. Volgens mij is er maar één partij die mogelijk zou kunnen zeggen dat het geen hamerstuk is en dat is de PVV? Wat betekent die duim?

De heer Koopmans: Wij gaan akkoord.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan kan ik concluderen dat dit agendapunt als hamerstuk doorgaat naar de Statenvergadering. Mijnheer Moinat?

De heer Moinat: Ja, ik had ook nog kunnen zeggen dat het geen hamerstuk hoefde te worden, want ik heb in de eerste termijn nog niks gezegd.

De voorzitter: Oké. U vindt dat het geen hamerstuk mag zijn?

De heer Moinat: Kijk, ik heb in eerste instantie niks gezegd, omdat bij een goed voorstel zoals dit, kun je twee dingen doen: of het voorstel grotendeels herhalen en dan zeggen dat je het

goed vindt of gewoon niks zeggen en akkoord gaan en dat laatste heb ik voor gekozen. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dus deze interruptie van de voorzitter was bedoeld om te zeggen dat u niks te zeggen had.

De heer Moinat: Ja, met heel veel woorden.

De voorzitter: Nou, dank u wel. Zoals gezegd. Dit voorstel gaat door als hamerstuk naar de Statenvergadering.

10. Delegeren van de beslissingsbevoegdheid uit de artikelen 4 en 8 van de Wegenwet van Provinciale Staten aan Gedeputeerde Staten; Statenstuk 2021-977

De voorzitter: Ik ga even kijken naar mijn beeld, want dat betekent dat mensen die daar niets over willen zeggen hun camera weer uitdoen en dat de mensen die wel van plan zijn daar iets over te zeggen hun camera aanzetten. En dan ga ik even opsommen. Ik zie de heer Vegter, de heren Pragt, Pruischer, Vorenkamp, mevrouw Zuiker de gedeputeerde, de heer Wiersma en de heer Vianen. Wie heb ik niet opgenoemd en wil toch iets zeggen? De heer Schomaker zie ik nu.

De heer Moinat: Voorzitter?

De voorzitter: En de heer Moinat. Ja, dat zijn ze. Dan zal ik weer een andere volgorde hanteren. Ik begin gewoon links bovenin mijn scherm en dat is de heer Vegter van het CDA. Gaat uw gang.

De heer Vegter: Dank u wel, voorzitter. Ik moest even mijn microfoon aanzetten, want anders wordt het ook zo saai. Voor dit agendapunt hebben wij eigenlijk eenvoudig intern de vraag gesteld hoe vaak het voorgekomen is, dat Provinciale Staten tegen de voorgenomen onttrekking aan de openbaarheid heeft gestemd en wij kregen als antwoord dat het eigenlijk nooit is voorgekomen. Dat leidt bij ons onmiddellijk tot de conclusie dat wij akkoord kunnen gaan met dit voorstel. Tot zover, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. Als door het delegeren van de beslissingsbevoegdheid uit de artikelen 4 en 8 van de Wegenwet van de Provinciale Staten aan Gedeputeerde Staten het proces, de procedure en efficiëntie van besluitvorming sterk wordt verbeterd, dan is dat natuurlijk een goede zaak, mits het niet ten koste gaat van zorgvuldigheid, maar daar gaan we van uit. D66 heeft nog wel een vraag. Wij lezen dat de Staten voorafgaande aan het definitieve besluit per brief op de hoogte worden gesteld, dat is uitstekend. Over het algemeen, dat hebben we ook net gehoord van het CDA, zullen de besluiten niet tot een discussie leiden. Maar mocht het toch een keer voorkomen dat wij als Staten het niet eens zijn met het voorliggende besluit, hebben wij als Staten dan ook nog de mogelijkheid en de gelegenheid om het besluit aan te passen of te blokkeren? En zo ja, op welke wijze dan? We horen graag van u.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Pruischer, ChristenUnie.

De heer Pruijscher: Dank u wel, voorzitter. Het is goed om zo af en toe de vraag te stellen: bij welk orgaan past een bevoegdheid nu het beste? Het openbaar bestuur staat ook niet stil en de rolopvattingen willen ook nog wel eens veranderen. Het onttrekken van een weg aan het openbaar verkeer is daarvan een voorbeeld. De wetgever heeft beoogd deze procedure met voldoende waarborgen te omkleden, om daarmee ook recht te doen aan het uitgangspunt dat een weg in beginsel openbaar is. Daarom ligt die bevoegdheid bij Provinciale Staten. De praktijk laat zien dat het vaak gaat om beperkte wegvakken of wegdelen of om een tijdelijke situatie tijdens werkzaamheden. Dan zijn die gewaarborgde procedures ook aanwezig bij besluitvorming door GS. Dus met een heldere rolopvatting in een dualistisch bestuur kunnen we de redenering volgen, om dat bij GS neer te leggen. Maar voorzitter, daar houdt de motivering in dit voorstel niet op, want een van de belangrijkste overwegingen is het verkorten van de procedure. Haal PS er tussenuit en dat scheelt je 6 maanden. Dat wordt eigenlijk verder niet onderbouwd door aan te geven uit welke fase het nou precies bestaat en hoe lang die dan duren of waarom PS dan de vertragende factor is. Dus als dat argument blijft staan, moet dat wel beter onderbouwd worden. Maar voorzitter, dat argument geeft ook wel een gevaarlijk precedent, want er zijn vast meer procedures die veel sneller kunnen verlopen wanneer PS er geen rol meer in heeft. Efficiëntie kan dus niet altijd het antwoord zijn. Er zijn ook nog noties van democratie en rechtsstaat die een rol spelen. In het voorstel wordt bijvoorbeeld ook in een bijzin genoemd dat er verschillende besluiten genomen worden, waaronder een ontwerp en een definitief besluit. Wanneer we dan een beter beeld zouden hebben op die verschillende onderdelen, kunnen we ook beter beoordelen of misschien verschillende onderdelen gedelegeerd kunnen worden. En dan kunnen we bijvoorbeeld ook onderscheid maken, zoals de heer Pragt misschien aangeeft om dan zelf het definitieve besluit nog te nemen. Die informatie ontbreekt nu. Voorzitter, u merkt dat we niet zonder meer bevoegdheden gaan delegeren. We vragen de gedeputeerde hier toch nader op in te gaan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pruijscher. Dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Het onttrekken aan de openbaarheid van een wegaanpassing zou PS hiermee ontnomen moeten worden. Voorzitter, moeten we in het algemeen niet voorzichtig zijn met het ontnemen van beslissingsbevoegdheid van PS, we horen dat van anderen ook, en het recht om er nog iets over te zeggen? Onze fractie is dus tegen, tenzij we er nog wel iets over mogen zeggen in voorkomende gevallen, waarin we andere oplossingen voorstellen. D66 heeft hier ook al iets over gevraagd. Voorzitter, u en PS wilt dan nog wel af en toe die leuke stukjes van ons horen? Als we tegen een bepaalde oplossing zijn, mogen we dat toch nog wel naar voren brengen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. De Partij voor de Dieren heeft over dit voorstel een aantal vragen aan GS. Het eerste is: waarom komen ze nu met dit voorstel? En hoe erg is het als de besluitvorming geen 7 maanden, maar 11 maanden in beslag neemt? Wat gaat er mis als dat gebeurt? En waarom willen we twee beslismomenten van PS schrappen en niet bijvoorbeeld één? Want bijvoorbeeld met één beslismoment, bijvoorbeeld na de zienswijze, kan PS in ieder geval nog bijsturen en inwoners kunnen er dan via hun volksvertegenwoordigers nog bij betrokken worden. En het is inderdaad zo dat alle besluitvorming sneller en efficiënter zal gaan als alles wordt gedelegeerd aan GS en daarom is dat nu ook geen valide argument. Met de nieuwe Omgevingswet

komen ook al veel bevoegdheden van PS bij GS te liggen en wij willen juist een hoger democratisch gehalte van de besluitvorming in Nederland. Volgens de beleidsbrief staat onder punt d bij participatie, dat de burgerparticipatie een verplicht onderdeel wordt in de nieuwe Omgevingswet en toch hebben we vorige week bij de informatiebijeenkomst begrepen, dat het ontbreken van burgerparticipatie dan weer geen belemmering hoeft te vormen. Kortom, het is allemaal nog vrij onduidelijk hoe dat zal gaan met de Omgevingswet en er wordt in het stuk geschreven dat er in 2008 een uitspraak over is gedaan, maar is die met de nieuwe Omgevingswet in 2022 nog steeds relevant? Er staan voor ons dus nog veel vragen open en we wachten eerst de beantwoording van GS af.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Dan gaan we naar de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Dank u wel, voorzitter. Over het algemeen ben ik behoorlijk huiverig als voorgesteld wordt om bevoegdheden van PS over te dragen aan GS, zo ook in dit geval. Maar al lezende kon ik eigenlijk geen goede reden vinden om hier niet mee in te stemmen. We hebben wat vragen gesteld aan de opstellers van dit stuk, waarbij duidelijk werd dat buiten het overdragen van de beslissingsbevoegdheid aan GS van het onttrekken aan de openbaarheid, alle overige bevoegdheden bij PS blijven. Hier vinden verder geen wijzigingen in plaats. Daarnaast werd ons verzoek om de woorden 'onttrekking aan het openbaar verkeer' aan het dictum toe te voegen, zodat de strekking duidelijk en volledig werd, meteen overgenomen door de opstellers van dit stuk. Maar voorzitter, wij geven niet zo snel op. Dus voor de volledigheid ook maar even geïnformeerd bij de SP-fracties in andere provincies en daar zijn we tot nu toe geen bezwaren boven water gekomen. Het is een stukje uitvoering en dat is wellicht handiger bij GS en daar gaan we de komende periode wel achterkomen. Dus wij zullen instemmen met het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Moinat. Dan gaan we naar de heer Vianen van de VVD.

De heer Vianen: Voorzitter, dank u wel. Ik zal het kort maar wel zorgvuldig houden. Dat is immers ook de kern van het Statenstuk dat nu voor ons ligt. Het delegeren van een bevoegdheid van het ontwerpbesluit en het definitieve onttrekkingsbesluit van Provinciale Staten aan Gedeputeerde Staten kan leiden tot een procedure- verkorting van circa 6 maanden. Dat zorgt voor voortvarendheid en daarmee hopelijk op meer begrip van belanghebbenden. Daarbij verandert er niets aan de participatie van belanghebbenden. Met de nieuwe Omgevingswet wordt burgerparticipatie zelfs verplicht. De zorgvuldigheid van de besluitvormingsprocedure wordt dus gewaarborgd. Ook Provinciale Staten blijft geïnformeerd voorafgaand aan het definitieve besluit. Wij kunnen ons voorstellen dat PS hier dan nog iets van kan vinden. Voorzitter, de VVD vindt het een prima idee en wat ons betreft is het dan ook een hamerstuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vianen. Dan de heer Wiersema van Sterk Lokaal.

De heer Wiersema: Dank u wel, voorzitter. Wij zijn ook van mening dat dit een goed voorbeeld is van een vereenvoudiging die kan leiden tot een snellere afwikkeling. Bovendien en heel belangrijk: niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid. En een ander belangrijk punt, dat werd net ook al gememoreerd door de vorige spreker, de participatie blijft voldoende gewaarborgd en op dezelfde leest geschoeid. Onze mening is dan ook dat we delegatiebevoegdheden daar waar het mogelijk is, ook op andere terreinen zouden moeten doorvoeren. Dat leidt dan ook tot de vraag: gaan we actief op zoek naar vergelijkbare procedures die voor dit soort deregulering, dat

willen we toch als overheid: dereguleren waar mogelijk, voor in aanmerking komen? Want uiteindelijk leidt dat ook tot een forse besparing op kosten en in tijd. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wiersema. Ik zag in beeld de camera van de heer Schomaker steeds aan- en uitgaan. Dus hij twijfelt nog of hij iets wil zeggen. Zo vat ik dat maar op.

De heer Schomaker: Ik begrijp dat ik het woord heb, voorzitter.

De voorzitter: Ja.

De heer Schomaker: Dank u wel. Ik zit met een kleine technische storing, dus ik moest telkens wat notities eventjes weer opnieuw maken, want ik kan mijn stukken niet lezen. Maar goed dat verkort niet alleen de procedure van wat hier voorligt, maar ook mijn speech, laat ik het zo zeggen. Het verkorten van 6 maanden lijkt ons iets wat eigenlijk voor dit soort verkeerswijzigingen wenselijk is. Vaak is het zo dat er iets wat gewijzigd wordt ook spoedeisend is. Denk aan een onoverzichtelijke kruising of iets dergelijks. Er kunnen ongelukken gebeuren. Dus wat ons betreft in dit geval: hoe sneller, hoe beter. Het gaat niet ten koste van zorgvuldigheid en participatie. Dat blijkt ook duidelijk uit de tekst. Dat zou een bezwaar hebben kunnen zijn. Enkele provincies gingen ons ook voor. Niet dat dat leidend is, maar dat zegt ook wel iets. Dus wij stemmen in met het voorstel en wat ons betreft is het ook een hamerstuk. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schomaker. Volgens mij heb ik daarmee alle sprekers gehad. Ja, dat concluderen we dan maar eventjes. Dan kunnen we naar gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Ik denk dat we heel terughoudend moeten zijn met het delegeren van bevoegdheden vanuit PS naar GS. Dus om maar meteen even op de vraag van de heer Wiersema in te gaan, of we actief op zoek zijn naar een groter aantal mogelijkheden. Dat zijn wij niet bij mijn weten, maar soms loop je tegen zaken aan dat je denkt: wanneer dit gedelegeerd zou zijn aan ons college, dan doen wij niks af aan de zorgvuldigheid van het proces, maar misschien kunnen we wel iets bijdragen aan de voortgang van het proces. En dan ben ik ook bij de kern van wat de heer Pruisscher van de ChristenUnie aangeeft, ik vind het altijd een genot om naar zijn staatkundige en staatsrechtelijke uiteenzettingen te luisteren en zijn juridisch inzicht, heel helder. Hij zegt: als je nou eerder een punt had gezet en nou niet had gezegd dat het sneller zou zijn, dan was ik misschien al eerder akkoord gegaan vanuit een soort principiële afweging van belangen. Toch speelt dat wel een rol, dat we sneller kunnen acteren als GS en dat heeft niks te maken met PS als zodanig, maar GS vergadert elke week en PS kent die luxe niet. Dus wij kunnen ook in een procedure veel korter tussen de verschillende beslismomenten in doorgaan met het verhaal en dat leidt tot een verkorting van zo'n 6 maanden op zo'n procedure. Dat vinden wij belangrijk genoeg, omdat het ook goed is voordat wij infrastructurele werken of wat dan ook in de markt zetten, dat we ook zeker weten dat alle besluiten planologisch, maar ook op verkeersgebied genomen zijn en ook onherroepelijk zijn. Dus dat moeten we allemaal heel zorgvuldig doen. Als het gaat om de rol van PS, we hebben al gezegd: we zijn van plan u te berichten wanneer we zo'n procedure starten. Wat ik mij kan voorstellen, en laten we dat ook maar zo afspreken, dat we dat doen aan de voorkant. Dat u van tevoren weet, dit zijn wij van plan als GS, dan bent u vanaf het begin geïnformeerd over welke situatie er speelt en wat we ermee willen. En het is natuurlijk altijd aan PS om met de middelen die u ter beschikking staan, het stellen van vragen schriftelijk of in de commissie of in de Statenvergadering, het indienen van een motie, een interpellatiedebat, want laatst hadden we bijna een interpellatiedebat,

om ons aan te geven, als u daar bepaalde ideeën over hebt. Dus dat blijft gewoon zo. Ik denk ook dat de burger op geen enkele manier geschaad wordt in zijn of haar belang als we dit zo doen. Dus wat ons betreft is dit een zaak die goed past in de afweging, ook vandaag de dag, in wat de rol van GS kan zijn ten opzichte van de PS. We hebben oog voor de positie van PS, de zorgvuldigheid komt niet in het geding. En als we daarmee als bijvangst ook nog de procedures korter kunnen laten duren, zie ik dat niet als een nadeel. Dus voorzitter, wat het college betreft zouden wij graag deze delegatiebevoegdheid van PS ontvangen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Bijl. Is er nog een laatste, verhelderende, verduidelijkende vraag richting de gedeputeerde? Ik zie alleen de handen van de heer Wiersema en Vorenkamp. Mijnheer Vorenkamp, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Ik nam even aan dat er geen tweede termijn was, voorzitter?

De voorzitter: Er is geen tweede termijn, nee.

De heer Vorenkamp: Dat dacht ik al. Daarom wil ik toch even wat zeggen.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, u gaat niet wat zeggen, want dat mag dan zo meteen in de PS, maar u gaat wat vragen.

De heer Vorenkamp: Ja, ik ga ook wat vragen. Dan moet het wel een bespreekstuk zijn in de PS.

De voorzitter: Maar dat heeft u zelf in de hand, natuurlijk.

De heer Vorenkamp: Oké, nou in ieder geval, ik begrijp dus goed van de gedeputeerde, of ik moet een vraag stellen. Begrijp ik goed van de gedeputeerde dat het zeker is dat wij aan de voorkant geïnformeerd zullen worden en dat het zeker is dat wij dus een motie in kunnen dienen, dat wij het kunnen agenderen, dat wij de gelegenheid krijgen om zo'n stuk te agenderen, zo'n ingekomen stuk? En dat wij daar ook eventueel vragen over kunnen stellen? Vragen stellen kan altijd, maar dat kan natuurlijk ook achteraf. Dus we willen zeker weten van de gedeputeerde dat het ruim voor die tijd aan de voorkant gebeurt. Als dat het geval is, als de gedeputeerde daar positief op kan antwoorden, dan kan het wat ons betreft een hamerstuk worden.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Wiersema van Sterk Lokaal.

De heer Wiersema: Voorzitter, ik heb de gedeputeerde gehoord op mijn opmerking, waarop hij meldde niet actief op zoek te zijn. Wel ben ik van mening en ik vraag mij ook af of de collega's daar net zo of anders over denken, dat we ons regelmatig de vraag moeten stellen waarom we de dingen doen zoals we die doen, want feitelijk zijn we hier ook op deze wijze tegenaan gelopen, alert zijn op overbodige procedures en dat moeten we ook in de toekomst zeker blijven doen en daar pleit ik voor: niet werk met werk maken, omdat het niet nodig is.

De voorzitter: Ik hoor verder geen vraag, maar we gaan naar terug naar gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Wij gaan aan de voorkant PS informeren dat wij de procedure gaan opstarten en ik zal nog even kijken in het stuk hoe het daar verwoord staat. Maar ik stel voor, wanneer wij als college besluiten dat we dit gaan doen, dat we gelijktijdig de Staten een brief sturen, dat we de procedure gaan opstarten en dan is het in mijn beleving tijdig

genoeg dat de Staten vragen daarover kunnen stellen. Het indienen van moties, wie ben ik om dat tegen te houden. Dat kan ik ook niet en dat wil ik ook niet. Dus alle middelen die de Staten openstaan, die staan open. Dus de toezegging is: als het college besluit om de procedure te starten, dat dat gelijktijdig gemeld wordt aan de Staten, zodat ze daarvan op de hoogte zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Bijl. Dan neem ik eventjes aan dat voor de meeste fracties geldt dat het als hamerstuk door kan naar de Statenvergadering. Ik vraag mij even af of er een fractie is die vindt dat het een bespreekstuk zou moeten zijn.

De heer Pragt: Voorzitter?

De voorzitter: Ik zie alleen de hand van de heer Pragt.

De heer Pragt: Niet dat het een bespreekstuk moet zijn, maar ik begrijp van de heer Bijl dat de toezegging die hij gedaan heeft, dat hij misschien het onderliggende Statenstuk aanpast en volgens mij als je het aanpast, kan het geen A-stuk zijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dat een aanpassing de instemming heeft van de Staten dan heeft de heer Pragt denk ik formeel gelijk, maar dan hoeft er in de Statenvergadering misschien weinig tijd aan gespendeerd te worden.

De voorzitter: Wij vragen ons hier aan deze kant van de zaal nog eventjes af wat dan de aanpassing zou moeten zijn, maar wellicht dat dat nog eens een keertje door middel van een bilateraal tje tussen de heer Pragt en de griffie kan worden vastgesteld. En dan zien we wel hoe het stuk uiteindelijk in de Statenvergadering terechtkomt en daarmee is dan dit agendapunt verder ook afgewikkeld.

13. Stikstof

De voorzitter: Constateerend dat agendapunten 11 en 12 zijn vervallen, komen we nu bij agendapunt 13, het onderwerp stikstof, dat voor kwart over 4 stond, maar nu om kwart voor 2 al aan de orde is. Dus ik hoop dat ik ook ergens gedeputeerde Jumelet tegenkom, die zijn camera gaat aanzetten en woordvoerders op het gebied van stikstof mogen hun camera ook aanzetten. En dan vertel ik u welke mensen ik inmiddels in beeld heb. Dat zijn er niet zo heel veel. De heer Vegter, de heer Vorenkamp, de heer Veldsema, mevrouw Zouine, mevrouw Potharst, de heer Schomaker en meer zie ik niet. Dus als die anderen wel in beeld zouden willen, ...

De heer Van Liempd: Ik kom ook graag in beeld, voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Liempd zie ik. De heer Moes zie ik inmiddels. Dan zijn we er wel zo ongeveer. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Jumelet voor zijn maandelijkse bijpraatsessie over stikstof.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Maandelijks? Vorige week hadden we ook al een moment, dus het lijkt bijna wekelijks. Maar het is wel heel mooi dat we ook in deze vergadering van de OGB een moment hebben om weer een aantal zaken met elkaar te delen. 10 februari spraken we met elkaar ruim een uur over de stand van zaken aan de hand van 4 punten. Naar

aanleiding daarvan zijn er nog een aantal vragen gesteld en binnengekomen en ik zal die in ieder geval proberen te beantwoorden in dit half uur dat ervoor staat. En we moeten ook kijken of dat voldoende is, in de veronderstelling dat we elkaar ook hierna wel weer zullen spreken. Voorzitter, een paar dingen vooraf. 2 maart is de behandeling, is ons bekend geworden, van de Wet stikstofreductie in de Eerste Kamer. Het is niet controversieel verklaard, dus nadat het goedkeuring heeft gekregen in de Tweede Kamer zal de Eerste Kamer ook haar licht daarover doen schijnen en wij zeggen als provincies en ook als provincie Drenthe daar direct achteraan, dat we het belangrijk vinden dat die behandeling gaat plaatsvinden. Sowieso vanwege het kader, dat we dan met elkaar hebben om als provincies mee aan het werk te gaan. Maar daarnaast ook omdat er in het wetsvoorstel staat dat ook de meldingen moeten worden voorzien van een vergunning. En dat kader wat er dan is, kan uitgewerkt worden en dan kan er ook serieus worden gewerkt om een oplossing voor te vragen. En ik weet dat we als Staten, maar ook zeker als GS daar heel veel waarde aan hechten, want het is een heel belangrijk punt om zekerheid te geven aan mensen die toentertijd onder het PAS te goeder trouw hebben gehandeld. Voorzitter, nog even terugkijkend naar 10 februari heb ik ook aangekondigd dat we werken aan een plan van aanpak. Dat is op dit moment onder handen. Dat betekent ook dat we de Staten en ik denk dat dat in maart zal zijn, u dat zullen aanbieden. En dan maak ik nog de opmerking dat we regelmatig de stikstofafel hebben, ook morgenavond weer een bijeenkomst daarvan, waar alle partijen aan tafel zitten. En dan bedoel ik het Landbouw Collectief, de TBO's, dat zijn natuurorganisaties, maar ook het MKB, VNO-NCW en Bouwend Nederland. Dus die gezamenlijkheid van de tafel is daar ook aan de orde. Dan kijk ik naar de vragen die naar aanleiding van 10 februari ook nog aan de orde zijn gekomen. Ik doe dat aan de hand van de vragen van GroenLinks, Partij voor de Dieren en de VVD en ik besef maar al te goed dat wanneer het gaat over de vragen van de VVD, die gaan over de kartering, de zogenaamde habitatkaart, dat dat best technisch is en ik zeg op voorhand maar dat ik een poging zal doen om dat zo veel mogelijk toe te lichten, ook naar wat algemene opmerkingen, maar die beantwoording van die toch wel wat precieze vragen ook schriftelijk zal beantwoorden. Dus nadat ik een poging heb gedaan in dit half uur daar duidelijkheid in te verschaffen, zal ik ook zorgen dat ook schriftelijke vragen nog worden beantwoord via uw griffie. Voorzitter, de heer van Liempd van GroenLinks, hij was ook net in beeld zag ik, heeft ten tijde van de bijeenkomst van 10 februari een vraag gesteld en daar duidde hij op een drietal plaatsen waar sprake zou kunnen zijn naar aanleiding van mestaanwending veroorzaakt door grote stikstofdepositie of stikstofgevoelige hexagonen in Natura 2000-gebieden volgens de AERIUS Monitor. Ik zal niet de hele vraag voorlezen, maar korthedshalve wel zeggen wat het antwoord daarop is, want we hebben allemaal die vraag toen gehoord en het antwoord daarop is eigenlijk voor alle 3 voorbeelden die genoemd zijn door de heer Van Liempd hetzelfde. Alle 3 voorbeelden betreffen namelijk percelen met bos. Bossen vangen meer stikstof dan in open vlakke en dit op basis van een ruwheidscoëfficiënt. Dat is het antwoord op die vraag van de heer Van Liempd die nog open stond. Voorzitter, dan ga ik naar de vragen die zijn ingediend door de Partij voor de Dieren en die vragen gaan als volgt: in hoeverre speelt de uitspraak van de Raad van State van 20 januari een rol in Drenthe? Net zo goed als dat dat in alle 11 andere provincies een rol speelt. Het ging en gaat namelijk over de uitspraak die bekendstaat als de Logtsebaan. Die ziet op intern salderen en de uitspraak heeft dan ook betekenis voor onze beleidsregel. Die beleidsregel is vastgesteld in december 2019, waar het intern en extern salderen betrof. Intern salderen is volgens de uitspraak niet meer aan de orde. Dat betekent dat we ook de beleidsregel zullen gaan aanpassen, maar het betekent ook dat wij ons met elkaar als provincies en dus ook als Drenthe buigen over wat dat betekent voor de latente ruimte die ook in vergunningen zitten, als het gaat om wat kan gebeuren en gebruikt kan worden. Want tot nu toe ging het over de zogenaamde gerealiseerde capaciteit, waarmee intern kon worden gesaldeerd. Nu is de hele vergunning ook weer te gebruiken en dat heeft ook weer zijn consequenties. De volgende vraag

is: is een vergunning voor intern salderen niet nodig? Dat klopt. Wat gaat de provincie doen om een actueel beeld te krijgen van de stikstofuitstoot bij bedrijven met al dan niet benutte stikstofruimte? Als provincies hebben wij met elkaar en ook met de minister vorige week donderdag over deze situatie gesproken en aangezien er geen vergunning meer nodig is, zou je kunnen zeggen: dan is het zoals het is, maar we zijn ontzettend benieuwd naar het overzicht en wat dit betekent als het gaat om de extra ruimte die wellicht ook zou kunnen worden gebruikt. De provincies en het ministerie onderzoeken op dit moment nog de voor- en nadelen van een soort melding voor intern salderen. In plaats van intern salderen een soort melding dat het toch gebeurt. Of dat ook duidelijk is en of dat kan, dat moet nog blijken. Daar wordt ook juridisch advies voor gevraagd, maar het is helder dat we wel met elkaar zicht willen blijven houden op wat er gebeurt met de stikstofruimte die eerder niet kon worden gebruikt en nu dus wel weer kan worden aangewend voor het misschien wel uitbreiden van bedrijven en dat er ook geïnoveerd is. De volgende vraag is: kan de evaluatie van de pilotgebieden Mantingerbos/Elperstroom naar PS gestuurd worden? Ik kan u zeggen dat de evaluatie straks is terug te vinden in de werkwijze voor de gebiedsgerichte aanpak, zoals deze ook als onderdeel van de Drentse aanpak stikstof in de loop van maart/april met de Staten zal worden gedeeld. Dus we zijn nog in verdere afwikkeling van die pilot. Dat moeten we ook met de gebiedspartners doen, maar met het plan van aanpak komt ook dit onderdeel mee en dat is dus de evaluatie van de pilot. Dan bent u ook op de hoogte van de uitkomsten daarvan. De planning is dus, want dat was ook een vraag, maart/april. Dat moet ook nog eventjes via de partners. We moeten ook zorgen dat we een goed stuk voor hebben liggen. Dus we kunnen ons niet op een week binden. Wel is het voornemen om dat in maart/april aan u aan te bieden. Dat zal in ieder geval eind maart/begin april zijn. Tenslotte is de vraag van de Partij voor de Dieren hoe de stakeholders hierbij worden betrokken? Ik zei het net al bij aanvang: we zijn al geruime tijd in gesprek met al die organisaties aan de stikstofafel en we zullen daar ook de ontwikkelingen en de vervolgstappen ook steeds bespreken en mee afstemmen. Voorzitter, dat waren de vragen van de Partij voor de Dieren, die nog na 10 februari zijn ingediend naar aanleiding van de oproep. Dan wil ik overgaan naar de vragen van de VVD en die zijn natuurlijk ook naar aanleiding van de vragen van de VVD en CDA over de habitatkaarten en over de kartering. Ik moet u ook zeggen in algemene zin: afgelopen donderdag is er ook een Bestuurlijk overleg geweest met de minister. Dat was een samenzijn met vertegenwoordigers van de VNG en de Unie van Waterschappen en over dit punt is ook nadrukkelijk gesproken, ook op verzoek van de minister, maar ook op verzoek van de provincies, want het is een gezamenlijk issue. Er zijn Kamervragen, er zijn ook vragen in de Staten en ook in uw Staten. Het is denk ik goed om daar iets over zeggen. In het Bestuurlijk overleg is het volgende dan ook besproken: dat we gezamenlijk urgentie voelen om aan de slag te gaan met de habitatkaarten en met andere woorden: we hebben er zelf heel veel baat bij met elkaar om daar nu eindelijk eens een keer duidelijkheid in te krijgen, zeker als provincie Drenthe vinden we dat ook. Ik vind dat zelf echt een belangrijk punt. Daarbij ligt de focus op de percelen in agrarisch gebruik, die ten onrechte zijn aangeduid als stikstofgevoelige natuur. Voor de wat langere termijn zal ook gekeken moeten worden naar de mogelijkheid van inspraak bij de totstandkoming, want de Kamer heeft de minister met een motie verzocht om daarnaar te kijken. En er wordt wel eens gesproken over democratische legitimatie of in ieder geval, ik hoorde vanochtend ook zeggen betrokkenheid of beter gezegd participatie. Het is denk ik goed om goed te kijken naar hoe zo'n proces gelopen is en wij stellen in ieder geval voor aan de minister, provincies en anderen om te kijken hoe dat allemaal tot stand komt. Want blijkbaar is er geen transparantie en is het ook moeilijk te volgen. Het volgende punt is: ambtelijk werken we met het Rijk aan een gezamenlijk voorstel voor deze aanpak en dit moet uiteraard zorgvuldig gebeuren, maar vraagt wel om directe actie. En de minister heeft gevraagd om de actualisatie van de kaarten van de kaart halen van percelen met agrarisch gebruik, die ten onrechte zijn aangeduid als stikstofgevoelig, om dat af

te ronden bij de nieuwe actualisatie van AERIUS, die wordt voorzien in oktober van dit jaar. En ik noem deze punten om aan te geven dat wat CDA en VVD hebben ingebracht in de vragen eerder en die ook nu weer aan de orde zijn gesteld door de VVD, onze volle aandacht hebben. Niet in het minst omdat het ook van belang is om de gebiedsgerichte aanpak met onze partners goed verder vorm te geven. Want als er discussie blijft, dan zullen we met elkaar moeten constateren dat we niet de goede dingen met elkaar aan de voorkant hebben afgesproken of uitgezocht. Voorzitter, de VVD heeft bij monde van de heer Moes een aantal vragen ingediend naar aanleiding van het stuk in de Boerderij, dat minister Schouten zegt toch fouten te zien en die zo snel mogelijk wil herstellen. En dan gaat het inderdaad over kaarten waarop stikstofgevoelige gebieden zijn verschenen. En in dat voorbeeld dat wordt genoemd, is het aan de orde in de uiterwaarden langs de IJssel in Gelderland en Overijssel. De minister geeft in dat bewuste artikel aan dat dat niet wenselijk is, dat ze daar zo snel mogelijk ook actie op wil zien. Als in AERIUS locaties zijn opgenomen waarvoor ten onrechte is aangegeven dat ze zijn, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk wordt veranderd, aldus minister Schouten. En dan vraagt de VVD: hoe verklaart het college het gegeven dat in de antwoorden van 15 december, dat waren die antwoorden op de vragen van CDA en VVD, staat geschreven dat alles correct is verlopen, maar dat de minister nu aangeeft dat ze de provincies gaat helpen om ten onrechte aangewezen stikstofgevoelige landbouwgrond te verwijderen uit AERIUS, het systeem dat gebruikt wordt voor die stikstofvergunningen? Ik moet u zeggen, zoals aangegeven is tijdens het bijpraatmoment van 10 februari: er zijn ons, zoals dat gezegd is door mij, er zijn ons op dit moment geen verdere situaties bekend in Drenthe waar natuur is toegevoegd, want de minister wijst ook uitdrukkelijk op gebieden in de uiterwaarden. Dat neemt niet weg dat ik natuurlijk uiteraard opensta en dat heb ik ook 10 februari gezegd, voor voorbeelden waaruit zou blijken dat het ook in Drenthe aan de orde is. Ik moet u ook wel zeggen dat in Drenthe en elders komt het wel voor dat er aan de randen van natuurgebieden hexagonen zijn, die deels de natuur omvatten en deels de aanliggende weg of een stukje landbouwgrond. Dat heeft te maken met de gekozen methodiek van doorrekening van de stikstofbelasting. En daarmee is er voor die landbouwgrond geen nieuwe beperking en deze telt ook niet mee bij de toetsing van de AERIUS-berekening. Ik denk dat dat goed is om te melden. Het kan zo zijn dat het wel, dat die hexagoon groter is dan het betreffende perceel, dat het ook buiten het Natura2000 gebied uitkomt. Dus dat dat geen doorwerking heeft op de vergunningverlening, want dat zou kunnen worden gesuggereerd. In ieder geval is dat bij ons niet aan de orde. Kan het college aangeven om hoeveel hectare landbouwgrond het in Drenthe gaat? Ik zei net al: die situaties zoals met de uiterwaarden werden genoemd, waar minister Schouten het over had, daar zijn voor ons geen situaties van bekend, maar graag horen we, want natuurlijk nog een keer: we hebben er alle begrip voor, maar ook alle baat bij. Dat horen we graag, mochten er wel voorbeelden zijn. De volgende vraag: op grond van welke feiten, met welke onderbouwing werd een perceel landbouwgrond ingetekend als stikstofgevoelige natuur? Nogmaals, voor Drenthe is dat toch nog steeds de vraag of dat zo is, maar hoe de uiterwaarden per abuis stikstofgevoelig zijn geworden in AERIUS, dat zal in die desbetreffende provincie moeten worden nagegaan. Wat zijn tot nu toe de gevolgen voor de vergunning? En is het belangrijk voor de vergunningverlening van deze onterechte, stikstofgevoelig aangewezen landbouwgronden voor woningbouw, recreatie en landbouw? Nogmaals, voor ons is het bekend dat het geen gevolgen heeft, maar zoals 10 februari toegelicht, wordt bij de toetsing met AERIUS ook gekeken welke hexagonen tot een overschrijding leiden. En nu komt een erg belangrijk punt: mochten daarbij hexagonen zijn die bijvoorbeeld een weg of een regulier landbouwperceel omvatten, dan wordt daarvoor gecorrigeerd. Dus wat dat betreft: u wordt uitgenodigd ons daarbij ook bij te staan, maar als u dat zelf ontdekt, zullen we dat ook corrigeren. De habitatkaart in AERIUS wordt op zeer groot detailniveau ingetekend. Hoe betrouwbaar is die habitatkaart in AERIUS? Ik zeg u ook: dat is wel waarmee we moeten werken, maar het vraagt

hier nu te veel denk ik, om precies uit gaan leggen hoe AERIUS werkt. Maar we zullen in de schriftelijke beantwoording u ook daar vanaf vandaag denk ik, want ik kan het zo toesturen, u ook daar beter nog in wegwijs maken. Dat geldt ook voor de juridische status van de gedeteceerde zoekgebieden, die de heer Moes ook vraagt. En dan nog een vraag over het GIS, over het habitat en het Geoportaal. Voorzitter, nogmaals, het zijn wat gedetailleerde vragen, die laatste drie, maar staat u mij toe dat schriftelijk aan uw Staten te doen toekomen. Volgens mij hebben we u 10 februari langs de 4 punten wegwijs kunnen maken in de zaken die op dat moment speelden. Ik heb nu nog een aantal vragen proberen te beantwoorden. Ik ben wel benieuwd of er naar aanleiding daarvan nog vragen zijn op dit moment, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een heleboel handen. Dus ik ga maar gewoon de volgorde langs op mijn beeldscherm. De heer Moes VVD.

De heer Moes: Voorzitter, het spijt mij dat ik het moet zeggen, maar het begint me een beetje te kriebelen. We horen hier een technische procedure, verschillende partijen hebben naar aanleiding van vorige week in het overleg vragen ingediend. Ik had verwacht dat die ook rondgestuurd zouden worden naar alle andere fracties, want ik denk dat buiten de vragenstellers om niemand iets begrijpt van de antwoorden, omdat ze de vragen niet gezien hebben. Dat is een punt van orde. Ik denk dat dat beter had gekund. Maar sorry voorzitter, wat ons echt kriebelt, is: we hebben antwoorden gekregen op 15 december, dat er niks was fout gegaan, dat alles volgens de procedure was ingetekend en dat we rustig kunnen slapen. En nu zijn we twee maanden verder en nu heeft de minister opdracht en hulp gegeven aan alle provincies om te kijken of er niet extra landbouwgrond is ingetekend. Dit strookt niet met de antwoorden die wij in december hebben gekregen. Onze vraag is, niet rechtstreeks naar de gedeputeerde hoor, alstublieft niet, want ik weet dat ze samenwerken in IPO, maar onze vraag is: is IPO wel in control? Wij maken ons hier grote zorgen over en omdat de rest van de fracties die vragen nu niet gehoord hebben, zijn we blij dat we ze schriftelijk krijgen, zodat de andere fracties ook de vragen kunnen zien. Maar in het volgende moment willen wij hier graag over doorspreken, want om hierover nu in debat te gaan, terwijl die andere fracties de vragen niet hebben gezien, dat lijkt me ook voor mijn collega's onmogelijk, maar wij worden hier absoluut niet blij van, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde?

De voorzitter: Voorzitter, ik was niet op de hoogte van het feit dat vragen alleen naar ons waren toegestuurd. Dus daar kan ik iets van vinden, maar ik denk dat dat iets is voor de volgende keer, mochten er op deze manier weer vragen over worden behandeld. Ik heb proberen aan te duiden dat dit een hele lastige materie is. Volgens mij hebben we met elkaar iets aan de orde wat ook de aandacht heeft van de Tweede Kamer, wat ook de aandacht heeft van ons als provincie. Ik heb vorige keer aangegeven, dat is de beantwoording van 15 december, hebben we aangegeven dat de Natura 2000-gebieden die het betreft, daar zijn uiteindelijk beginsituaties. Vervolgens wordt daar ook over gesproken hoe dat dan leidt tot autonome ontwikkelingen in die gebieden van Natura 2000-gebieden en ook de stikstofgevoelige habitattypes. We hebben geconstateerd dat er niet altijd transparantie is over dit hele punt. Ik denk dat de minister daar ook op duidt. We hebben niet gezien dat in Drenthe sprake is van het bijplussen, maar we hebben ook net proberen duidelijk te maken, dat wanneer er sprake is van iets over de rand van een Natura 2000-gebied, het geen direct effect heeft op vergunningverlening, omdat we daar direct ook kennis van hebben. Ik snap de reactie van de heer Moes wel als het gaat over de beantwoording. Ik heb natuurlijk veel informatie gedeeld, maar ik denk dat het wel goed is om te constateren met elkaar dat dit alle aandacht heeft. Een deel van het probleem of van de kwestie ligt ook bij

de verantwoordelijkheid van de minister, deels ook bij de provincies. En het feit dat we hier met elkaar ook goed proberen een duidelijk verhaal over te krijgen en ook de ingewikkeldheid van het verhaal geeft ook aan dat we er tijd voor moeten nemen, maar vanuit Drenthe zeg ik maar en ik ben het dan ook met de heer Moes eens, dat we daar heel klip en klaar moeten kunnen stellen hoe de situatie is. En wat ons betreft en daar kunt u van op aan, kunnen wij in ieder geval een vinger aan de pols houden en dat doen we dan ook.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik even naar de heer Van Liempd van GroenLinks.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. En dank ook aan de gedeputeerde voor de antwoorden. Ik moet zeggen, het gebeurt niet heel vaak, maar ik was het met de heer Moes eens, dat ik ook in de veronderstelling verkeerde dat de vragen doorgestuurd zouden worden aan alle fracties. Dat had voor het overzicht wel voordeliger geweest, denk ik. Dan was het voor iedereen makkelijker te volgen. En voor de vraag die wij als GroenLinks-fractie hebben ingediend, snap ik het antwoord van de gedeputeerde. We zijn bekend met ruwheidsklasse. Echter zoals de gedeputeerde weet, zijn bossen lang niet altijd aangemerkt als stikstofgevoelig en de open landschappen in het Drentsche Aa-gebied, het Drents-Friese Wold, maar ook het Dwingelderveld kunnen soms rekenen op honderden mollen stikstofdepositie uit mesttoewending. Die zijn wel degelijk stikstofgevoelig en dat kan niet aan de ruwheidsklasse liggen. Dus misschien wil de gedeputeerde nogmaals even goed naar zijn antwoord kijken. Dank u wel.

De voorzitter: Ik denk dat we even door kunnen naar de volgende vragensteller, de heer Vorenkamp PVV.

De heer Vorenkamp: Dat komt goed uit voorzitter, want ik wil eigenlijk daarop aanhaken bij wat de heer Van Liempd daarnet vroeg en ook bij de vraag van de heer Van Liempd, die net beantwoord is door de heer Jumelet. Want ik vraag me af hoe erg is het eigenlijk, dat er dus een hogere depositie heeft plaatsgevonden op een aantal hexagonen, die dus bossen betreffen en die dus theoretisch berekend zijn op basis van een ruwheidscoëfficiënt. Ik begrijp het heel goed. Als daar veel stikstofdepositie plaatsvindt dan gaan die bomen dus harder en beter groeien. Ik denk dat dode bomen niet zo goed zijn als levende bomen die goed groeien, dus ik denk dat de biodiversiteit alleen maar toeneemt door deze stikstofdepositie. Maar mijn vraag aan de heer Jumelet is in feite: de alarmerende vraag van de heer Van Liempd is door u beantwoord en hoe erg is eigenlijk de situatie?

De voorzitter: Dan geef ik het woord even aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik bedenk me even weer wat de vraag ook alweer was van de heer Van Liempd. Die ging toch echt over hoe dat precies zit met die mollen op de desbetreffende hexagonen? Hij stuurde drie detailopnames uit de AERIUS Monitor mee met de straatnamen of de coördinaten. En de vraag was hoe is dat met die mestaanwending? Die veroorzaakt een grote stikstofdepositie enzovoort. Dan blijkt de vraag te gaan over: kunt u daar wat betreft die precieze aanduiding aangeven hoe het met die bossen, die percelen zit? Dan blijken het bossen te zijn. Ik ben het met de heer Van Liempd direct eens dat het wellicht ook daarbuiten zal zijn of dat het natuurlijk niet alleen bos zou zijn. Maar het ging er even over wat u aanduidde en daar hebben we kaartjes van gekregen, en of dat dan vervolgens erg is. Ik ben daar niet helemaal deskundig in. Als ecooloog ben ik niet opgeleid, maar ik kan me voorstellen dat de ene boom beter tegen stikstof kan, dan de andere. Maar dat laat ik graag aan de deskundigen over, voorzitter.

De voorzitter: Dan gaan we naar de heer Schomaker, Partij van de Arbeid. Oh nee, wacht even. Ik zie eerst nog een hand van meneer Van Liempd, die daar waarschijnlijk nog op wil reageren.

De heer Van Liempd: Als ik hier even kort op mag reageren. Gelukkig kan ik het ecologisch wel wat beter duiden. Ik snap ook de vraag van de heer Vorenkamp. Het is hem misschien niet bekend, dus daarom vermeld ik het nu even, dat er bijvoorbeeld in Drenthe heel veel eikensterfte is als gevolg van een te hoge stikstofdepositie. Dus het is zeker niet zo dat de stikstof altijd maar biodiversiteit ten goede komt. Integendeel zelfs. Het is een ernstige bedreiging van de biodiversiteit, ook in Drenthe.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Schomaker wilde het woord niet, dus ga ik even door naar de heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de antwoorden uiteraard van de gedeputeerde. Ik trek de conclusie dat er in Drenthe geen sprake lijkt te zijn van mogelijke intrekking van vergunningen als gevolg van correcties in AERIUS. Ik zal alvast mee willen geven dat, mocht dat op enig moment wel het geval zijn, dat wij het laten uitvoeren van een ecologische contra expertise wel tot de mogelijkheden willen laten behoren, voordat uiteraard een eventuele, onherroepelijke intrekking van een dergelijke natuurvergunning plaatsvindt. De vraag is hoe de gedeputeerde daar tegenaan kijkt.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, kan ik daarop antwoorden?

De voorzitter: Jazeker, gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel. De conclusie van de heer Vegter is op voorhand wat het nu is. Er zal geen sprake kunnen zijn op dit moment, naar onze kennis, van het intrekken van vergunningen, als het gaat om wat zich nu afspeelt. Er zijn boeren, bijvoorbeeld als het gaat om het AND, waar ze bijvoorbeeld met agrarisch natuurbeheer bezig zijn, bezorgd over het feit van: wie doet daar aan mee en vervolgens ontstaat er natuur en dan heb ik zo meteen een probleem met mijn bedrijf. Daar is ook aandacht voor. Maar even in zijn algemeenheid kunnen we zeggen dat wij dat niet zien op dit moment. En ik denk dat dat een heel goed voorstel zou kunnen zijn. Ik zal het meenemen dat wanneer zich dat toch voordoet, een ecologische contra-expertise plaatsvindt. Want ik denk dat we zorgvuldigheid voorop hebben staan. Het is een ingewikkelde materie. Iedereen buigt zich hierover, maar ik merk dat er maar weinig deskundigen zijn en dat bedoel ik helemaal niet verkeerd, maar ik bedoel daarmee te zeggen: je moet wel heel erg in de materie zitten, om dit allemaal ook in AERIUS te kunnen begrijpen. Dus ik laat ook veel dingen over mij gezeggen. Daar moet ik hier ook melding van maken. Dus ik denk dat het goed is wanneer zo'n situatie zich voordoet die de heer Vegter ook suggereert: stel je voor dat het zo zijn, dat we dan ook een ecologische contra-expertise kunnen doen. Ik denk dat dat een goed voorstel is, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, dank u wel. En ook bedankt voor de beantwoording van de gedeputeerde van onze vragen. Ik zou me even willen aansluiten bij de andere fracties die vragen hebben gesteld. Ik vind ook dat wij die hadden moeten krijgen, want dan kunnen we ook op een andere manier met elkaar in debat. Dus dat is wat mij betreft ook een gemiste kans. In ieder

geval een toezegging dat wij de beantwoording van alle vragen nog krijgen, die zie ik graag tegemoet. Ik heb nog een vraag. Mij is nu duidelijk wat de planning is met betrekking tot de evaluatie van de pilotgebieden en het plan van aanpak, maar de gedeputeerde gaf ook aan dat de beleidsregels zou moeten worden aangepast. Ik vroeg mij af of daar ook een planning over bekend is. Wanneer gaat dat gebeuren en worden wij ook als Staten daar nog in meegenomen? Of krijgen we uiteindelijk een beleidsregel vanuit GS, zoals er is gekozen?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, we hebben natuurlijk in, dan moet ik even goed nadenken, oktober dacht ik ook al de beleidsregel gewijzigd. Dat was vanwege het zogenaamde Regionaal Stikstofregistratiesysteem. Daar moesten we de beleidsregel voor aanpassen, omdat dat ook een basis moest hebben om stikstof die door transacties plaatsvond ook op te vangen. Ik zal daar niet verder op ingaan, maar het kwam er eigenlijk op neer: dit is de eerste fase van het zogenaamde Regionaal Stikstofregistratiesysteem. We hebben daar als college de bevoegdheid toe om de beleidsregel dan te wijzigen. U wordt daarvan in kennis gesteld. De volgende wijziging zal zijn, waar het gaat om opnieuw het RSRS, het zogenaamde Regionaal Stikstofregistratiesysteem. Waarom? Omdat dan de eerste fase van de uitgifte mogelijk zou kunnen worden gemaakt door die wijziging. En in diezelfde wijziging of beter gezegd hetzelfde moment kunnen we ook meenemen de aanpassing wat betreft het niet meer intern hoeven salderen, want de Raad van State heeft daar een uitspraak over gedaan. Dus dat hoeft ook niet meer als beleidsregel daarin te staan. Dus dat zullen we daar ook in mee kunnen nemen. Ik ben dan even wel afhankelijk van hoe we dan met elkaar omgaan met dat wel of niet melden van transacties die lijken op intern salderen. Want dat zei ik net al: we zoeken naar een stukje vinger aan de pols houden van hoe gaat dat nou precies? Want het heeft ook zijn betekenis. Volgens mij was u het ook, mevrouw Potharst, die daar de vorige keer naar vroeg: wat betekent dat in je gebiedsgerichte aanpak? Moet je dan meer bronmaatregelen nemen? Dat is de kwestie. Dus u kunt zich voorstellen dat daar door juristen nu op wordt gestudeerd. Hoe kun je dat toch een beetje doen? Dus als dat kan, wordt dat in diezelfde beweging van de wijziging van het beleidsplan meegenomen, maar anders later. Want ik kondig maar aan dat de beleidsregel wederom nog een keer wordt aangepast, omdat we waarschijnlijk in de zogenaamde oktober/novemberversie van het Regionaal Stikstofregistratiesysteem dan uiteindelijk de laatste wijziging moeten hebben om het totaal ook in werking te kunnen zetten voor het uitgeven van stikstofruimte om ook weer vergunningen te kunnen verlenen. Dus er zitten een aantal vaste momenten die we nu al weten en daar kunnen we aan koppelen, ook dat verhaal van het niet meer intern hoeven salderen en dat kan dan ook gewijzigd worden in de beleidsregel. Dat is het voornemen. En dan hebben we het over eind maart/begin april. Ik denk begin april. In ieder geval oktober van dit jaar en daar zullen wellicht ook andere zaken direct in worden meegenomen. Dat is de bedoeling.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u. Ik denk dat ik de collega's dank verschuldigd ben voor het stellen van zulke gedetailleerde vragen en ik zie ze graag tegemoet. Dan wil ik ze graag nog eens mee doorlezen. Misschien nog een toevoeging. Eén van de dingen waar we het vaker over hebben gehad, is dat we eigenlijk ons niet moeten focussen op bronmaatregelen. Maar als we toch bronmaatregelen nemen, waarvan we weten dat dat minder stikstof oplevert, en dan zit ik te denken aan de elektrificatie van het motorvoertuigenbestand in Drenthe, kunnen we dat dan op de een of andere manier ook registreren in het systeem, zodat dat een bijdrage is? Want daar kan eigenlijk iedereen in de provincie aan bijdragen op termijn. En we hebben daar een registratie van. Al was het maar het aantal euro's dat binnenkomt. Voorzitter, je kunt korthedshalve twee soorten bronmaatregelen onderscheiden. Dat zijn de maatregelen die het Rijk voornemens

is. We kennen nog maar een bronmaatregel, namelijk het langzamer rijden op de snelweg van 130 naar 100 km/uur. Daarmee is het zogenaamde landelijke Stikstofregistratiesysteem gevuld om de woningbouw mogelijk te maken onder andere. Wij bouwen dus met elkaar als provincies, maar het Rijk sluit zich daar nu bij aan, ook aan het Regionaal Stikstofregistratiesysteem. De vul-ling daarvan moet komen uit salderen. En dat gaat dan vooral ook over extern salderen. Daar wordt afgeroomd als het gaat om de mogelijkheid om iets daarin op te vangen. 30% gaat eraf, maar vaak is er ook niet een directe match voor de 70% die overblijft. Wat er dan overblijft gaat in het RSRS. Je kunt ook vrijgemaakte ruimte gaan registreren. Dat is dan de provinciale bron-maatregel die je zou kunnen nemen. Dus je hebt landelijke bronmaatregelen, je hebt provinciale maatregelen. Nou is er een punt wat wel discussie geeft en dat is ook vooral weer juridisch. Dat is als iets vrijwillig wordt gedaan door mensen, dan kan het niet worden opgenomen in het RSRS, want mensen kunnen de volgende dag bedenken om het niet meer te doen. Dus er moet een juridische borging zijn, die maakt dat het ook afdwingbaar is, dat het ook dus gebaseerd is op uiteindelijk continuïteit en ook af te dwingen is. Met andere woorden, dat betekent ook wel dat we zoeken naar bronmaatregelen en de casus die u net voorlegt, maar het gaat over meer elektrisch rijden, maar ook als het gaat om bijvoorbeeld een gasloze wijk, u kunt nog wel zoiets bedenken. Wij bedenken ze met elkaar ook. Dan is de kwestie dus van: kun je dat inderdaad zien als een maatregel die afdwingbaar is of die laat zien, die een omslag teweegbrengt waar je niet op terug kunt komen, dan zou je hem, en dat moet dan getoetst worden, wellicht wel kun-nen opnemen. Maar wanneer er een maatregel is waar je van de ene dag op de andere dag weer vanaf kunt, dan is waarschijnlijk die juridische borging niet voldoende. Zo vaak wissel ik niet van voertuig, dus wat dat betreft... Maar ik snap het. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Zouine van D66.

Mevrouw Zouine: Dank u wel, voorzitter. Goedemiddag gedeputeerde. Ik heb nog een vraag aan de gedeputeerde met betrekking tot dat u heeft gezegd dat de interne saldering wordt ge-wijzigd, namelijk dat het niet meer van toepassing is. Maar heeft dat enige gevolgen? Ook als dezelfde agrariër bijvoorbeeld een deel daarvan wil verliezen? Dus bijvoorbeeld de latente ruimte zou willen verliezen?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, het gaat natuurlijk over vergunningen. Het gaat om ruimte, die mensen willen gebruiken en als je bij wijze van spreken een activiteit wilt binnen een indu-strie of binnen een agrarisch bedrijf en je wilt die ruimte gebruiken en dat kan bijvoorbeeld ont-staan ook omdat je innovatie toepast, dan krijg je meer ruimte en kun je die eigen ruimte weer gaan gebruiken op hetzelfde bedrijf. Dat was met intern salderen aan de orde. Daarvan heeft de Raad van State gezegd: daar hoeft je geen vergunning meer voor aan te vragen. Gaat uw gang, u kunt daar doen wat u goeddunkt. Daarmee raken we het zicht wel kwijt op wat daar gebeurt. Daar zat en zit in sommige gevallen ook een stukje ruimte in die bij intern salderen was wegge-vallen. Die was afgeroomd, omdat alleen met gerealiseerde capaciteit mocht worden gesal-deerd. U stelt mij eigenlijk de vraag: stel je nu eens voor dat verliezen straks wordt opengesteld, kun je dan met die ruimte die wellicht dan niet gebruikt wordt, daar gebruik van maken? Dat is een goede vraag, zeg ik maar even. En de vraag is of we daar bij wijze van spreken in onze openstelling van verliezen niet een regel over zouden moeten opnemen om dat niet te doen of om dat wel toe te staan. Dat is ook een vraagstuk dat denk ik ook aan de orde komt, wanneer we met elkaar extern salderen en verliezen ook mogelijk maken.

Mevrouw Zouine: Oké, dank u wel voor uw antwoord.

De voorzitter: Dan ga ik even kijken. Zijn er nog commissieleden die nog geen vraag gesteld hebben en nog een vraag hadden willen stellen? Niet? Dan kijk ik nog even rond of iemand vraag twee had willen stellen. Dat is tot nu toe alleen de heer Vorenkamp. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik wilde het nog even hebben over dat plan van aanpak dat er in maart/april komt. Prima. Gaat het dan om de zogenaamde gebiedsgerichte aanpak of om de totale aanpak? Dus ook eventueel een niet gebiedsgerichte aanpak? En het tweede punt, dat ik daarover heb: Gaat dan ook duidelijk worden wat dat gaat opleveren op dat moment? Want dat is natuurlijk eigenlijk waar het om gaat.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, even over het grote verhaal. Afgelopen donderdag hebben we met de minister gesproken over de gebiedsgerichte aanpakken. We hebben met elkaar nu met het amendement in de Tweede Kamer van Futselaar en De Groot helderheid over de doelen vanuit de Stikstofwet. Daarin is denk ik nog wel meer aanscherping gekomen. Of je er nu blij mee bent of niet, maar dat is wel de werkelijkheid en dat zal nog door de Eerste Kamer heen moeten. Met de minister is afgesproken om voor de zomer in ieder geval door alle provincies een plan van aanpak op te leveren, maar ook een inzicht in de problematiek in de gebieden, om vervolgens tussen nu en twee jaar, als die wet is aangenomen, vanaf dat moment en dan twee jaar verder, ook de aanpakken en dan bedoel ik echt de concrete uitvoering ook helder te hebben. Dus u moet zich voorstellen, dat gaat nog wel even duren. Dat is niet omdat we daar langzaam in zijn, maar vooral om de ingewikkeldheid nog maar eens te illustreren. Dat is een puzzel die gelegd wordt. Dan kijk ik nu naar de Drentse situatie. Wij zijn van plan om in maart/april aan u het plan van aanpak overall toe te sturen. Dus niet alleen maar specifiek op gebiedsgerichte aanpak maar overall. We kijken ook naar de instrumenten. Een plan van aanpak geeft in ieder geval aan, u kunt het ook een startnotitie noemen, maar ik vind dat niet helemaal terecht, want dat zou veronderstellen dat we nu pas starten en we zijn al anderhalf jaar bezig. Dus we noemen het een plan van aanpak. We kunnen ook zeggen: geef het een andere naam, maar daaronder komt dan een uitvoeringsprogramma. Want dan zul je met elkaar ook besluiten moeten nemen hoe je dat dan gaat bereiken. Dus wat u voorgelegd krijgt, is een brede aanpak met dit instrumentarium en ook de problematieken. En dan zullen we ook moeten kijken hoe we met onder andere bijvoorbeeld extern salderen omgaan, verliezen omgaan. Dan hebben we het ook over de aankoopregeling, dan hebben we het ook over een aantal andere instrumentaria die ook beschikbaar zijn, en dan vervolgens kom je tot de uitvoering in de desbetreffende gebieden. Maar eerst gaat het over een brede aanpak voor Drenthe.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat we daarmee gekomen zijn aan het einde van dit agenda-punt 13 Stikstof, waarbij ik nog wel even een aantekening wil maken. Er was even wat onvrede over het feit dat een aantal vragen niet waren doorgezet naar de andere commissieleden. Dat kan zijn oorzaak erin hebben dat de griffie tijdens het laatste gedeelte van de stikstofbijeenkomst van vorige week niet aanwezig was, omdat hier in de Statenzaal toen de luchtruimherziening alweer begon en daar wat technische problemen waren en ik de griffie had ingeroepen om daarbij aanwezig te zijn. Dus in zekere zin is het de schuld van uw voorzitter dat dat nu niet gebeurd is. Ik kan dat gemakkelijk zeggen, want u zit allemaal op geruime afstand van mij.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter? Mag ik?

De voorzitter: Ja.

Gedeputeerde Jumelet: Ik denk dat je niet altijd naar schuldigen moet zoeken. Het is zoals het is. Maar vooral van belang is dat de vragen ook beantwoord worden en ik zeg u toe, ik weet niet of het nu vanmiddag nog lukt, maar anders gaan we dat morgen doen, dat u even een pakketje krijgt, zodat het ook goed zijn weg vindt richting de commissieleden.

De voorzitter: En dan keer ik nog even terug naar **agendapunt 10. Dat was het delegeren van de beslissingsbevoegdheid uit de artikelen 4 en 8 van de Wegenwet van PS aan GS**, want daar had de heer Pragt gevraagd of er dan niet een verandering moet plaatsvinden? Ook dat is inmiddels ambtelijk onderzocht en daar is tot de conclusie gekomen, dat er geen aanpassingen hoeven plaats te vinden in de stukken, omdat er sowieso al onder de argumenten staat beschreven: uw Staten worden voorafgaand aan het definitieve besluit gelijktijdig met het ter inzage leggen van het ontwerpbesluit per brief op de hoogte gesteld. Dus daarmee is die verandering niet noodzakelijk en gaat het stuk van agendapunt 10 dus rechtstreeks door als hamerstuk naar de Statenvergadering en u krijgt daarover overigens ook nog een mail.

14. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 14 en ik heb begrepen dat daar niemand het woord wil voeren. En dan kunnen we dus doorstromen naar agendapunt 15.

15. Sluiting

De voorzitter: Agendapunt 15 is de sluiting en ik kan daarbij constateren dat wij om 10 minuten voor half 3 een einde maken aan deze vergadering. Ik dank u allen hartelijk voor uw bijdrage. Ik zie u graag de volgende keer weer terug. Tot ziens. Tot ziens allemaal. Tot de volgende keer.